

Dönem : 3
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 331

Türkiye ile Avrupa Ekonomik topluluğu arasında bir ortaklık yaratan anlaşmaya ekli «Geçici Protokol» ün birinci maddesi uyarınca 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de imzalanmış olan katma protokol ve ekleri ile malî protokol, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili anlaşma ve son senet'in onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Maliye, Dışişleri ve Plân komisyonlarından 6 şar üyeden kurulu 2 No. lu Geçici Komisyon raporu (1/406)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 71 - 1118/8887

16 . 12 . 1970

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 30 . 11 . 1970 tarihinde kararlaştırılmış olan («Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Anlaşma» ya ekli «Geçici Protokol» ün birinci maddesi uyarınca 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de imzalanmış olan Katma Protokol ve Ekleri ile Malî Protokol, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Yetki Alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma ve son senet'in onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı) ve gerekçesi ile ekleri ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim,

Süleyman Demirel
Başbakan

G E R E K Ç E

1. Bu tasarı ile Yüksek Meclislerinin tasviplerine sunulan anlaşmalar, 12 Eylül 1963 te imzalanıp 4 Şubat 1964 tarih ve 397 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ve bu çerçevede 20 Aralık 1964 tarih ve 6/3930 sayılı Bakanlar Kurulu kararı uyarınca 1 Aralık 1964 te yürürlüğe girmiş olan Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Anlaşmanın ikinci dönemine geçişi sağlamaya mâtuftur.

Bilindiği gibi, Ankara Anlaşması Türkiye'nin uzun vâdede Avrupa Ekonomik Topluluğuna tam üye olarak katılması yolunu açık tutmaktadır. Anlaşma, bu amaca ulaşmak için, başlangıç kısmında da belirtildiği üzere, Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının geliştirilme seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güclendirmeyi teşvik ve bu yolla Türkiye ekonomisi ile topluluk üyesi devletlerin ekonomileri arasındaki arayı azaltmayı hedef olarak kabul etmiştir.

Ankara Anlaşması, yapısı itibariyle, bu geniş amaçlarının tedricen gerçekleştirilmesine yönelen programı tesbit eden bir kadro anlaşmasıdır. Bu program çerçevesinde Türkiye'nin topluluğa tam üye olarak katılması yolunda üç aşama öngörülmüştür. (Ank. Anl. Mad. 2/3) :

a) Türkiye'nin geçiş dönemi ve son dönem boyunca kendisine düşecek vebeleri üstlenebilmesi için topluluğun da yardımı ile ekonomisini güclendireceği hazırlık dönemi. (Ank. Anl. Mad. 3/1),

b) Taraflar arasında bir gümrük birliğinin tedricen gerçekleştirilmesi ve bunun için gerekli ekonomik politika yakınlaştırmalarının yapılacağı geçiş dönemi. (Anl. Mad. 4),

c) Gümrük birliğine dayanan ve tarafların ekonomik politikaları arasındaki koordinasyonun güclendirileceği son dönem. (Ank. Anl. Mad. 5).

Nihayet, bu gelişen düzen içerisinde Anlaşmanın işleyişi topluluğu kuran Andlaşmadan doğan mükellefiyetlerin tümünün Türkiye tarafından üstlenilebileceğini gösterdiğinde Türkiye'nin topluluğa tam üye olarak katılması olanağı incelenecektir.

2. Ankara Anlaşması hazırlık döneminin normal süresini beş yıl olarak tesbit etmiştir. (Ankara Anlaşma Mad. 3/2) Öte yandan bu dönemden geçiş dönemine intikal otomatik şekilde olmamaktadır. Anlaşmanın yürürlüğe girişinden dört yıl sonra, Ortaklık Konseyi, Türkiye'nin ekonomik durumu göz önünde bulundurarak, ikinci dönemin Ankara Anlaşmasında esasları tesbit edilmiş muhtevasının uygulama şartlarını bir katma protokol ile yürürlüğe koyma imkânlarını inceleyecektir. (Geçici protokol Madde 1/1). Bu inceleme sonucunda taraflar anlaşmaya varırlarsa, Katma Protokol, imzalanmasını mütaakıp, tarafların her birince uyulması gereken Anayasa usullerine göre tasdik edilerek yürürlüğe girecek ve böylece geçiş dönemi hukukan ve fiilen başlamış olacak (Geçici protokol mad. 1/1); Katma Protokol müzakerelerinde bir mutabakat hâsıl olmazsa, geçici protokolün birinci maddesinin 2 ve 3 ncü fıkraları çerçevesinde hazırlık döneminin süresini uzatmak yoluna gidilecektir,

3. Yukarıda belirtilen usul çerçevesinde - Anlaşma 1 Aralık 1964 te yürürlüğe girdiğine göre - ortaklığın ikinci dönemine geçiş konusundaki müzakerelerin 1 Aralık 1968 tarihinden itibaren başlaması gerekiyordu. Ancak, geçiş dönemine intikal konusunun önemini ve bu dönemin muhtevası ile ilgili meselelerin teknik karakterini göz önünde bulunduran taraflar, yukarıda belirtilen tarihten bir yıl kadar önce, müzakerelerde ele alınacak başlıca meseleler üzerinde «hazırlık çalışmaları» yapmayı kararlaştırmışlardır.

Bu çalışmaların yürütülmesi ile geçiş dönemine intikal konusunda Ankara Anlaşmasında öngörülen süreler içerisinde müzakerelere başlanması, ortaklığın teşriî denetleme organı olan Karma Parlâmento Komisyonu ile icra organı olan Ortaklık Konseyi arasında, başlangıçtan itibaren sıkı bir temas ve tam bir görüş birliğiyle gerçekleştirilmiştir. Nitekim, Karma Parlâmento Komisyonu, hazırlık çalışmalarının süratle intacı ve müzakerelerin, ikinci döneme geçiş perspektifi içerisinde, zamanında başlatılması yolunda Nisan ve Eylül 1968 de Venedik ve İstanbul toplantılarında tavsiye kararları kabul etmiştir.

4. Yukarıdaki pragraflardaki yer alan açıklamaların da ortaya koyduğu üzere, geçiş dönemi müzakereleri iki önemli özellik arz etmektedir.

Bunlardan birincisi, müzakerelerin başlangıçta verilmiş bir kararı - ikinci döneme geçiş kararını - uygulama alanına koymak şeklinde bir nitelik taşınması, aksine, geçiş kararının, müzakereler sonunda her iki tarafın da tatminkâr bulacağı bir katma protokol modeli üzerinde anlaşmaya varılması halinde alınacak olmasıdır. Bu anlayış içinde, müzakerelerin açılması yolunda verilen karar ise, ancak Türkiye ve topluluğun her iki taraf için tatminkâr bir katma protokol modeli çerçevesinde ikinci döneme zamanında geçmek» arzularının ifadesi sayılmak gerekir.

İkinci özellik, müzakerelerin kapsamı ile ilgilidir. Katma protokol müzakerelerinin amacı bu dönemin kapsamını tesbit etmek değil, Ankara Anlaşmasında geçiş döneminin esasları ile ilgili olarak yer alan temel müesseselerin uygulanış şekil, şart ve sürelerini tesbit etmektir. Anlaşmaya göre, geçiş döneminin bu temel müesseseleri :

a) Türkiye ile topluluk arasında kurulacak gümrük birliği;

b) Ortaklığın iyi işlemlerini sağlamak için Türkiye'nin ekonomik politikalarını topluluğunkilere yaklaştırmak üzere yapılacak ortak eylemlerdir. (Ort. Anl. Mad. 4).

Anlaşmada, ayrıca, bu iki müessesenin başlıca unsurları da açıklıkla sayılmıştır. Buna göre, taraflar arasındaki mal alış - verişlerinin tümünü kapsıyacak olan gümrük birliği :

«— Topluluk üyesi devletlerle Türkiye arasında, ithalâta olduğu gibi ihracatta gümrük vergileri ve eşit etkili resimlerin ve miktar kısıtlamalarının, milli üretime, Anlaşmanın hedeflerine aykırı bir korunma sağlamayı gözeten eş etkili başka her türlü tedbirin yasaklanmasını ;

— Türkiye'nin üçüncü memleketlerle ilişkilerinde, topluluğun Ortak Gümrük Tarifesinin kabulünü ve toplulukça dış ticaret konusunda uygulanan sair mevzuatta yaklaşmayı»

Hedef tutmaktadır (Ort. Anl. Mad. 10).

Bunun yanında ortaklık rejimi, gümrük birliği çerçevesinde, yalnız sanayi maddeleri mübadelelerinde geçerli olmayacak, ayrıca, topluluğun ortak tarım politikası göz önünde bulundurulacak, tarıma ve tarım ürünleri mübadelelerine de teşmil edilecektir. (Ort. Anl. Mad. 11).

Türkiye ile Topluluk arasındaki ekonomik entegrasyonun diğer unsurları olan ekonomik politikaların yaklaştırılması konusundaki «ortak eylemler» ise Anlaşmanın üçüncü bölümünde sayılmıştır. Bu eylemler, gerçek ve tüzel kişiler (mad. 13 - 14) ve sermaye (mad. 19 ve 20) hareketlerinin serbestleştirilmesi; koordine ve gülererek ortak bir ulaştırma (mad. 15), ekonomi konjonktür maliye ve para (mad. 17), kambiyo (mad. 18) ve dış ticaret (mad. 21) politikası uygulanması; rekabet, vergileme ve mevzuatın yaklaştırılması alanlarında Ortak Pazar içerisinde öngörülen esasların Ortaklık ilişkileri çerçevesinde de tedricen yürürlüğe konmasına ilişkindir.

Bu genel şema göz önünde bulundurulduğunda Katma Protokolün yeni bir model getirmekten ziyade bir uygulama protokolü niteliği taşıdığı ve Türkiye ile Topluluğun, Ortaklık Anlaşmasını imzalamakla yüklenlikleri ve ibeleri fiilen yürürlüğe koymayı sağladığı anlaşılacaktır.

5. Kadrosu ve usulü yukarıda arzolunan Geçiş dönemi müzakerelerine başlarken Hükümetimiz meseleyi, ekonomik plânda, anlaşmada da üzerinde durulan iki unsuru değerlendirerek, sonuca bağlamıştır, anlaşmada da üzerinde durulan iki unsuru değerlendirerek sonuca bağlamıştır. Bunlar, hazırlık döneminde Türkiye'nin kaydettiği ekonomik gelişme ve Ortaklık Anlaşması çerçevesinde hazırlık döneminin uygulanmasından alınan sonuçlardır.

Ancak, bu iki noktada hakkında bilgi vermeden Hükümetimizin, politik açıdan, meseleye yaklaşım tarzını da kısaca açıklamak yerinde olacaktır.

Bilindiği gibi, Batı Dünyası ve özellikle Avrupa ile işbirliğini arttırmayı dış politikasının temel hedeflerinden biri olarak kabul eden Türkiye, Batı - Avrupa ülkelerinin yürütmekte olduğu entegrasyon hareketine katılmayı politika ve ekonomik çıkarlarına uygun bulmuş ve bu katılmamanın Ortaklık Anlaşmasında yer alan ve genel çizgileri yukarıda açıklanan model içerisinde Türkiye'nin kalkınmasının ihtiyaçlarına da cevap vererek gerçekleşebileceği inancıyla Ortaklık Anlaşmasını imzalamıştır. Ortaklık ilişkilerinin dış politikamız içerisindeki yönü kabul edildiğinde, Ortaklığın yeni bir dönemine geçmek söz konusu olunca bu meseleyi ele alış tarzının da elbette, yapıcı ve gelişmeyi sağlayıcı vasıfta olması gerekeceği kabul edilecektir. Bu anlayış içerisinde, Cumhuriyet Hükümeti, hazırlık dönemini izleyecek ikinci döneme intikali, Türkiye yönünden en uygun şartlar içerisinde de geçişi sağlamak amacıyla ele almıştır.

6. Ekonomik alanda Hükümetçe değerlendirilen unsurların ilki Türkiye'nin hazırlık döneminin uygulama süresine tekabül eden 1965 - 1969 devresinde gerçekleştirdiği ekonomik gelişmedir.

Bu çerçevede içerisinde, hazırlık döneminin kantitatif bir değerlendirmesini de aynı yönlerden, yani 1964 - 1969 devresinde Türkiye'nin gerçekleştirdiği ekonomik kalkınma ve topluluktan temin edilen ticari sürüm kolaylıkları ile malî dış kaynak imkânlarının kullanılma şekli bakımından yapmak gerekir.

Türkiye'nin genel ekonomik gelişmesi bakımından hazırlık dönemi, şüphesiz, Kalkınma Plânlarımızda yer alan hedefler açısından tahlil etmek ve bu çerçevedeki gerçekleştirmeye göre sonuca varmak doğru olur. Konunun bu yönü Kalkınma Plânımızın uygulanması ile ilgili yıllık programlarda bütün ayrıntıları ile açıklanmıştır. Bu itibarla, burada hazırlık döneminde millî ekonomimizde kaydedilen gelişmenin Ortak Pazarla ilişkilerimiz çerçevesi içinde kısa bir tahlilinin yapılması ve son beş yıl içinde elde edilen neticelerin Anlaşmamızın öngördüğü hedefe uygun düşüp düşmediğinin değerlendirilmesi söz konusudur.

7. Hazırlık döneminin beş yıllık normal uygulama süresi, birinci Beş Yıllık Plân devresinin son üç yılı ile ikinci Beş Yıllık Plân devresinin ilk iki uygulama yılını kapsamaktadır. Bu dönem içinde ekonomimizin genel yapısında büyük ölçüde değişimler geldiği söylenemez. Bununla beraber, belirli bir süre sonra ekonomimizin genel görüntüsünü değiştirme yönündeki kalkınma çabalarımızda genel olarak başarıya ulaşılmıştır. Bunların başında, kalkınma plânımızda öngörülen kalkınma hızının gerçekleştirilmiş olması gelmektedir. 1964 yılını 100 olarak alırsak 1969 yılındaki GSMH artışı 139 a tekabül etmektedir. Bu neticenin kötü hava şartları yüzünden tarım alanında öngörülen seviyeye erişilmemiş olmasına rağmen gerçekleştirilmiş olması ayrıca önemlidir. Gerçekten, 1964 tarımsal üretimi 100 olarak alırsak üretim 1969 da ancak 112 olabilmıştır ki, bu nisbet Plânımızda öngörülen tarımsal üretim artış hızının hayli altındadır. Buna karşılık sanayi endeksi 1964 te 100 olarak alırsak, 1969 da 166 ya yükselmiş, hizmetler sektöründeki gelişme ise, aynı dönem zarfında 100 - 149 olmuştur.

Netice olarak, bu gelişmeler millî gelirimizde tarım sektörünün payı 1964 te % 39,4 ten 1969 da % 32,1 e düşmüş, buna karşılık sanayi payı, % 17,5 ten % 21,1 e hizmetler sektörünün payı ise, % 43,1 den % 47,8 e yükselmiştir ki, bunu ekonomimizin yapısında sanayileşme yönünde bir ilerleme olarak nitelendirmek mümkündür.

8. Söz konusu beş yıllık dönem içinde dış ticaretimizin genel yapısında büyük değişiklik olmamakla beraber, 1964 yılında 410 milyon dolâr olan ihracat 1969 yılında 536 milyon dolâra yükselmiştir. 1964 ihracatı 100 olarak alındığı takdirde 1969 ihracatının 131 e yükseldiği görülmektedir. Aynı şekilde, 1964 te 537 milyon dolâr ithalatımız da 1969 da 801 milyon dolâra çıkarak % 49 oranında bir artış göstermiştir.

Kısaca temas edilen bu veriler, Ortaklığımızın ve Kalkınma Plânımızın uzun vâdeli hedefleri ile birlikte göz önünde tutulmuş ve hazırlık döneminde gerçekleştirilen gelişmenin, ekonomimize, Anlaşmada öngörülen program içerisinde yeni bir döneme geçmeye imkân verecek ölçüde bir güce kazandırdığı sonucunu ortaya koyacak niteliktedir.

9. Türk ekonomisinde geride bıraktığımız yıllarda izlenen bu gelişmenin yanı sıra, Ortaklık Anlaşmamız çerçevesinde Toplulukla kurulan özel ilişkimizin hazırlık döneminde gösterdiği gelişme incelenirken, konuyu, Anlaşmadaki ayırım içerisinde, ticari ve malî ilişkiler olarak iki kısımda ele almak gerekir.

Bu alanlardan hazırlık döneminin ticari hükümleri Anlaşmaya ekli Geçici Protokolde, malî hükümleri de Malî Protokolde yer almıştır. Söz konusu hükümler tek taraflı olarak Türkiye'nin yararlanmasına tahsis edilmiş imkânlarla ilişkin bulduklarından, yapılacak değerlendirme de Türkiye'nin bu imkânları kullanabilme oranı açısından yürütülecektir.

10. Türkiye'nin ticari alanda Ortaklık Anlaşmasının yürürlüğe girişiyle birlikte elde ettiği sürüm kolaylıkları, Topluluğa yönelen ihracatımızın, değer olarak, genellikle % 30 ilâ 35 ini temsil eden geleneksel dört tarım ürünü - tütün, kuru üzüm, kuru incir ve fındık - için açılan indirimli tarife kontenjanlarıdır. Bu kontenjanlar, esas itibarıyla, Ortaklık Anlaşmasının yürürlüğe girişinden önceki yıllarda Türkiye'nin söz konusu ürünlerde gerçekleştirdiği Topluluğa yönelen ihracatının ortalamasının belirli bir oranda artırılması suretiyle tesbit edilmiştir.

Miktarları Ortaklık Anlaşmasının yürürlüğe girişinden sonra iki defa artırılan bu kontenjanlarla tanıyan sürüm kolaylıklarının başlıca amacı, gerek seçilen maddelerden gerekse kontenjan miktarları ve tarife indirimlerinin hesaplanış şekline de anlaşılacağı gibi, Topluluğa ihraç

ettiğimiz geleneksel ürünlerde bu ihracat miktarlarının, bir gerilemeye mâruz kalmadan, normal ölçüler içerisinde artmasını ve özellikle, Yunanistan gibi, aynı ürünlerin başka üreticilerinden biri olan bir ülkenin, Atina Anlaşması çerçevesinde temin ettiği avantajlar dolayısıyla, Türkiye'nin Altılar pazarlarındaki yerini kaybetmemesini sağlamak idi.

Gerçekten, Anlaşmanın müzakeresi sırasında, Ortak Pazar ülkelerine yarım yüz yılı aşan bir süredir düzenli olarak ihracettiğimiz ve talebi belirli bir istikrar hattâ düşme eğilimi gösteren bu geleneksel maddelerde, tarife indirimlerinin süratli bir ihracat artışı yaratması ne Türkiye ne de Toplulukta beklenen bir olay değildi.

Buna rağmen, hazırlık döneminde söz konusu dört maddede topluluğa yönelen ihracatımız, gerek dünyaya ve topluluğa yönelen genel ihracatımız gerekse aynı maddelerde Topluluk dışında kalan ülkelere yaptığımız ihracatta kaydedilen artış oranlarını hayli aşan bir gelişme hızına erişmiştir. Bu çerçevede, hazırlık döneminde dört maddede Topluluğa ihracatımız, değer olarak, % 117,6 artarken, aynı maddelerde Topluluk dışındaki ülkelere ihracatımızın % 6,6 azalması, sürüm kolaylıklarının yalnız Altılardaki pazarımızı korumakla kalmayıp ihracatı teşvik yönünden de azımsanmıyacak bir etki gösterdiğini ortaya koymaktadır.

11. Hazırlık döneminde Toplulukla özel ticari ilişkilerimizin kapsamına giren ikinci seri sürüm kolaylıkları, Geçici Protokolün 6 ncı maddesindeki imkândan yararlanarak, yeni ihraç maddelerimiz için, belirli kontenjanlar dâhilinde veya böyle bir sınırlandırma olmadan, Gümrük Vergisi indirimi şeklinde uygulanan tercihlerdir. Bu avantajlardan faydalanan maddelerimiz, diğer dört ürünün aksine, ihracat açısından önemli bir potansiyel görülen ve İkinci Beş Yıllık Plân döneminde yüksek ihracat hedefleri tesbit edilen sektörlerden seçilmiştir. Deniz mahsulleri, taze üzüm ve narenciye, kalite şarapları ve bâzı dokuma çeşitlerinde 1968 yılından itibaren uygulanan bu sürüm kolaylıkları çerçevesinde gerçekleştirilen ihracat, henüz istikrarlı bir ihracat temposuna kavuşmamış bu ürünlerde, iki yıllık uygulamaya dayanarak kesin hükümlere varmayı mümkün kılmamaktadır. Bununla birlikte, özellikle taze üzüm ve narenciye ile dokuma sektöründe ihracatın son yılda önemli sayılabilecek seviyelere ulaştığı ve artık bir «pazara giriş» olayının gerçekleşmiş bulunduğu müşahade edilmektedir.

12. Yukarıdaki paragraflarda verilen bilgilerin ışığında hazırlık döneminin ticari uygulamasının genel bir değerlendirilmesini yapmak gerekirse, bu alanda alınan sonuçların başarılı sayılabileceğini söylemek mümkün görülmektedir. Gerçekten, dört geleneksel ürünlerdeki ihracat artışı tahminlerin ötesindeki oranlara ulaşırken, yeni sürüm kolaylıklarından yararlanan maddelerdeki gelişme Topluluğa yönelen ihracatımızı çeşitlendirmek bakımından olumlu sonuçlarını göstermeye başlamıştır. Bütün bu unsurların etkisiyle, Topluluğa yönelen ihracatımızda, hazırlık dönemi boyunca, genel ihracatımızdaki artış oranını aşan bir gelişme görülmüştür. Bu endeks, genel ihracatımızda da önemli bir düşme olduğu 1968 yılı dışında, daima genel ihracatımızın artış endeksi üzerinde bir seyir takibetmiş ve neticede, Topluluğun hazırlık dönemi başlangıcında ihracatımızda % 33,5 olan yeri, 1969 sonunda, 6,5 puanlık bir yükselmeye % 40 a ulaşmıştır.

13. Hazırlık döneminde Toplulukla ilişkilerimizin ikinci cephesini, Ortaklık Anlaşmasına ekli Malî Protokol ile sağlanan toplam 175 milyon dolarlık dış kaynağın kullanılması teşkil etmektedir. Türkiye'nin kalkınma plânlarında yer alan ve Ortaklık Anlaşmasının hedeflerinin gerçekleştirilmesine yardımcı nitelikte görülen Devlet sektörüne veya özel sektöre ait altyapı ve sanayi projelerine tahsis edilen bu krediler, Topluluğun finansman organı olan Avrupa Yatırım Bankası kanalıyla temin edilmiştir.

1 Aralık 1964 - 1 Aralık 1969 devresi için öngörülen bu kredilerin tamamı halen mukaveleye bağlanmış bulunmaktadır. Bu çerçevede Topluluğun kredilerinin - 106 milyon dolar ile - en önemli bölümü Devlet sektörünün gerçekleştirmekte olduğu altyapı projelerine tahsis olunmuş, sanayi alanında ise, kredilerin % 56,7 si - 39,2 milyon dolar - kamu sektörüne ve % 43,3 ü de - 29,9 milyon dolar - özel sektöre ayrılmıştır.

Anlaşmada öngörülen finansman imkânının hazırlık dönemi boyunca fiilen kullanılışı, esas itibariyle, tahsis edildikleri projelerin gerçekleşme durumlarına paralel bir seyir takibetmiştir. Nitekim, daha küçük çaptaki sanayi projelerine ait krediler süratle kullanılırken, Kızılirmak, Gökçekaya barajları, Gediz havzasının sulama tesisleri gibi büyük altyapı projelerine tahsis edilen kredilerin kullanımı, bu projelerin sonuçlandırılmasının zaman alması dolayısıyla daha ağır cereyan etmiştir. Bu çerçevede, 30 Kasım 1970 tarihi itibariyle fiilen kullanılan krediler toplamı 120 milyon dolara ulaşmıştır.

Netice olarak, yukarıda açıklanan şartlar içerisinde, Ortaklık Anlaşmasında öngörülen malî yardım imkânı, beş yıllık bir devrede, kalkınma plânlarımızda yer alan 45 yatırım projesinin dış finansman ihtiyaçlarını - tamamen veya kısmen - karşılamak suretiyle, bunların gerçekleştirilmelerini sağlamış bulunmaktadır.

Ayrıca, bu krediler, uygulamanın kanalına oturtulmasının gerçekleştiği ilk iki yıl dışında, Türkiye'nin temin ettiği proje kredisi şeklindeki dış kaynaklar içerisinde, % 20 ilâ 30 oranları arasında değişen bir yer tutmuştur.

Bütün bu unsurların değerlendirilmesi, ortaklık ilişkilerimizin, malî alanda, Türkiye'nin kalkınmasını finanse edebilmek üzere ihtiyaç duyduğu dış kaynakların temininde, özellikle bu konuda uluslararası yardım konjonktürünün darboğazlar yaratabilecek yönde olumsuz gelişmeler gösterdiği bir devrede, önemli bir imkân olarak ortaya çıkıp kullanıldığı sonucuna varmayı mümkün kılmaktadır.

14. Geçiş dönemi hakkında bir karar almak durumuna gelindiğinde, Hükümetimiz, ekonomik alanda Türkiye'nin hazırlık döneminde gerçekleştirdiği kalkınma ile Ortaklık ilişkilerinin buna katkısı şeklinde ele alınan daha çok üçe dönük bu unsurların değerlendirilmesi yanında, Toplumun uluslararası plânda, aynı dönemde geçirdiği gelişmenin ve bu gelişmenin sonucu olarak Avrupa'da ortaya çıkan yeni ekonomik ve politik ortamın da, Türkiye'nin dış ilişkilerine etkili olabilecek yönleriyle, ayrıca üzerinde durmuştur.

Bu açıdan önce şu hususu tesbit gereklidir: Kuruluşunda amaçlarının genişliği ve bunlara ulaşmak için öngördüğü vâdelerin yakınlığı, kıt'a çapında bu açıklıkta bir birleşme yolunda ilk teşebbüs olan Ortak Pazar hareketinin bazı çevrelerde, geleceği bakımından, şüphe ve tereddütle karşılanmasına yol açmıştı. Ancak, Toplumun geride bırakılan oniki yılda gösterdiği hızlı gelişme ve başarılı uygulama bu görüşleri değiştirmiş ve Ortak Pazarı bugün, Avrupa ve bütün Batı dünyası içinde önemli bir yer sahibi yapmıştır.

Öngörülen süreden birbuçuk yıl önce, Temmuz 1968 de, ekonomik birleşme yolunda ilk safha olan gümrük birliğini tamamlayan Topluluk, aynı yıl işçi hareketlerinin tam olarak serbestleştirilmesi yoluyla, «Sosyal Avrupa» yı gerçekleştirmiş ve ortak tarım politikasının hedefi olan «Yeşil Avrupa» nın son unsurlarını uygulama alanına koyarak, 1 Ocak 1970 den itibaren, Roma Anlaşmasının son dönemine girmiştir. Bu dönemde, gayretlerini birliğin ikinci safhası olan ekonomik politikaların ahenkleştirilmesi alanına teksif eden topluluk, kabul ettiği programa göre, 1980 lerde ortak bir para, vergi mevzuatı, sanayi, teknoloji, ulaştırma ve bölge politikalarına sahip bir güce olacaktır.

Öte yandan, ekonomik gücüne paralel olarak, siyasi alandaki ağırlığı da artan topluluk, uluslararası ilişkilerde, détente politikası içinde bir denge unsuru olarak mevcudiyetini her geçen gün biraz daha fazla hissettirmektedir. Bugün, üyesi olan ülkelerin izledikleri dış politikaların sonucu olarak ortaya çıkan bu durum, uzak görünmiyen bir gelecekte, Toplumun koordine ve giderek tek bir dış politika uygulamaya geçmesiyle daha da önem ve etkinlik kazanacaktır.

Nihayet, oniki yıl boyunca kaydettiği gelişme sonunda Topluluk, artık, Avrupa'nın birleştirilmesi gayretlerinin tek mihracı olduğunu bütün kıt'a ülkelerine kabul ettirmiş ve bu ülkeler Avrupa Birliği ile ilgili politikalarına bu verilere göre yön vermeye başlamışlardır. Nitekim, Toplumun kuruluş yıllarında, Avrupa içerisinde ikinci bir birlik teşkilâye yönelik, «Avrupa Serbest Mübadele Birliği» nin (EEFTA) bütün üyeleri Topluluğa katılmak veya onunla belirli bir statü içerisinde özel ilişki kurmak üzere müzakerelere halindedirler. Daha geniş bir plânda, Doğu Bloku ül-

keleri haricindeki bütün Avrupa ülkelerinin Toplulukla özel ilişkiler kurmuş veya bu amaçla teşebbüse geçmiş olmaları bu görüşün isabetliliği hakkında bir fikir vermeye yeterlidir.

15. Topluluğun, özellikle 1967 yılından itibaren başlayan bu genişleme eğilimleri, Türkiye'nin dış ekonomik ilişkiler alanında yürütmekte olduğu politikayı iki yönden ilgilendirmektedir: Bunlardan birincisi Ortak Pazar'ın İngiltere, İrlanda, Danimarka ve Norveç'in katılımıyla genişlemesi teşebbüsüdür. 1967 den bu yana Avrupa ve dünya kamu oyunu işgal eden önemli meselelerden biri olan bu teşebbüs, geçtiğimiz aylarda, taraf ar arasında resmî müzakerelerin başlamasıyla gerçekleşme yoluna girmiş görünmektedir. Ekonomik açıdan bu olayın Türkiye için önemi, genişlemiş bir Ortak Pazar'ın dış ekonomik ilişkileri ile işgal ettiği yeri daha da genişletmesinde kendini göstermektedir. Gerçekten, en basit ve görülmür ifadesiyle, bu katılmalar Ortak Pazar'ın dış ticaretimizdeki yerini % 50 ye çıkaracaktır. Yalnız bu oran dahi, Türkiye'nin Ortak Pazarla ilişkilerini özel bir itina ile düzenlemesi zarureti kabul ettirecektir. Ayrıca, Altılar pazarının bir Onlar pazarı halinde genişlemesinin yaratacağı imkânlar yanında, katılmaların özellikle tarım alanında Ortak Pazarın kendi kendine yetme durumunu menfi yönde etkileyecek olması, memleketimizin ihracatçısı olduğu bâzı önemli tarım ürünlerinde bu piyasalara girme şanslarını da artıracaktır.

16. Ortaklık Anlaşmamızın yürürlüğe girişinden bu yana Avrupa Ekonomik Topluluğunun dış ilişkilerinde ve dolayısıyla Topluluk çevresindeki ortamda izlenen ikinci gelişmeyi Türkiye'yle benzer ekonomik yapıdaki ülkelerin Toplulukla son olarak kurdukları özel ilişkiler teşkil etmektedir. Memleketimizden önce bir Ortaklık Anlaşması imzalamış olan Yunanistan'ın dışında, Tunus, Fas, Yugoslavya, İspanya ve İsrail olarak sayılabilecek bu ülke grubunun toplulukla kurdukları bağlar, Türkiye'yi, bir anlamda, Topluluğun yeni katılmaları genişlemesine nazaran daha yakından ilgilendirmektedir. Gerçekten, adigeçen ülkelerin tümü - bâzı noktalardaki farklılaşmalara rağmen - genellikle gelişme yolundaki bir ekonomiye sahip, sanayileşme yolundaki gayretlerinin yanında daha ziyade tarıma bağlı, dış ticaret bilançoları açık veren, ihracatları büyük ölçüde tarımsal ürünlere dayanan ve istihdam alanında kalîye olmıyan bir elemeği fazlasıyla karşılayan ülkelerdir. Bu şartlarda, Topluluğa esas itibarıyla aynı ürünleri ihraçettiğimiz yukarıda sayılan ülkeler, özel ilişkileri çerçevesinde ihracatları için Altılardan tavizler aldıkça, bir yandan Hazırlık Döneminin dar muhtevası içinde Türkiye'ye tanıyan tereihlerin nispi önemi hissedilir ölçüde azalacak, öte yandan da, bugün ihracı teşvik etmekte olduğumuz ve gelişmesine ümit bağladığımız ürünlerin Ortak Pazara girişinde artan bir rekabetle karşılaşılacaktır.

Bu gelişmeler de Türkiye'yi bütün ihraç ürünleri için topluluktan, hazırlık dönemindekilere nazaran, daha geniş kolaylıkların sağlanabileceği bir aşamaya yöneltmiştir ki bu yeni aşama ortaklık Anlaşmamızın toplulukla ekonomik birlik yolunda öngördüğü ikinci safha olan geçiş dönemidir.

17. Hazırlık döneminin ilk dört yılı boyunca içte ve dışta cereyan eden bütün bu olayların genel bir değerlendirmesini yapan Hükümetimiz, belirli şartlar dâhilinde, Anlaşmanın ikinci dönemine geçmekte, kısa ve uzun vâdeli politik ve ekonomik çıkarlarımız bakımından fayda bulmuş ve bu şartları gerçekleştiren bir ikinci dönem modeli üzerinde mutabakata varıldığı takdirde bu döneme geçmek azmiyle, 9 Aralık 1968 tarihli Ortaklık Konseyinde geçiş dönemi müzakerelerine başlama kararı alınmıştır.

Bu genel ifadesiyle «Katma Protokolün Türkiye'nin kalkınma ve dolayısıyla sanayileşme gayretlerini engellemeyecek ve aksine buna katkıda bulunacak bir muhtevada tesbiti» olarak özetlenebilecek bu şartlarımızın prensibi, henüz müzakereler başlamadan, Ortaklık Konseyinde AET üyesi ortaklarımız tarafından da kabul edilmiş ve «Geçiş dönemi muhtevasının Türk ekonomisinin icaplarına uydurularak onun Ortak Pazar ülkelerinin gelişmiş ekonomileriyle âni bir temas durumunda bırakılmaması» ortak görüşü müzakerelerin başlatılmasıyla ilgili kararda yer aldıktan sonradır ki, ikinci dönemin kapsamının tesbitiyolunda resmî çalışmalara geçilmiştir.

18. 9 Aralık 1968 den 22 Temmuz 1970 e kadar bir buçuk yıldan uzun bir süre devam eden müzakereler, ele alınan meselelerin önemi ve karmaşıklığı, düzenlenen alanların genişliği ölçüsün-

de çetin geçmiştir. Bu birbuçuk yıllık süre içerisinde, ilk safhada Türkiye ve topluluk geçiş döneminin muhtevası üzerindeki genel görüşlerini açıklamışlar ve bunlar üzerinde cereyan eden müzakereler sonunda 9 Aralık 1969 da Ortak Pazar global bir anlaşma modeli teklif etmiştir. Bu teklifleri kısa ve uzun vâdeli çıkarlarımız bakımından derinliğine inceleyen Hükümetimiz, Türkiye için önem arz eden ve topluluğun tekliflerindeki haliyle yetersiz görülen bâzı tâvizlerle ilgili olarak bu modele iyileştirmeler getirilmesini talebetmiştir. Nihayet, iyileştirme taleplerimiz üzerinde yürütülen ikinci bir seri müzakerede istenilen sonuçlara ulaşmak mümkün olmuş ve tarafları 22 Temmuz 1970 tarihinde geçiş dönemine buçerçeve içerisinde intikal konusundaki mutabakatlarını bildirmelerini takiben, metinler üzerindeki teknik çalışmaların tamamlanmasıyla, 23 Kasım 1970 te, Katma Protokol, ikinci Malî Protokol, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunun yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma ve bu anlaşmaların tümüne ilişkin son senet Brüksel'de imzalanmıştır.

19. Bu noktada şu hususa işaret etmek yerinde olacaktır : Müzakerelere takaddüm eden safhada olduğu gibi, müzakereler açıldıktan sonra da, geçiş dönemiyle ilgili meselelere ortaklığın icra organı Konsey ile demokratik denetleme organı Karma Parlâmento Komisyonu arasındaki sıkı temas aynen devam etmiştir.

Karma Parlâmento Komisyonu, müzakerelerin yürütüldüğü sürede yaptığı dört toplantıda, çalışmaların durumu, karşılaşılan meseleler, teklif edilen gözüm yolları hakkında Ortaklık Konseyi, Türk Hükümeti, Topluluklar Konsey ve Komisyonunun yetkili temsilcilerinden ayrıntılı bilgi almış; müzakerelerin gelişmesi ile ilgili görüş ve temennilerini bu toplantılar sonunda kabul ettiği tavsiye kararları ile tarafların parlâmentolarına, icra organlarına ve kamu oylarına açıklamıştır.

Karma Komisyonun bu tavsiyelerinin genel istikameti, daima, yukarıda açıklanan «Türkiye ekonomisinin icaplarına uygun bir model içerisinde geçiş dönemine zamanında geçişin sağlanması» yolunda olmuş ve müzakerelerin 22 Temmuzda sonuçlanmasını takiben Eylül 1970 te yaptığı toplantıda onayladığı kararda Katma Protokolün üzerinde mutabakata varılan muhtevasının öteden beri savunduğu bu temel ilkeye uygun olduğu görüşünü belirterek, Türkiye ve Altılar parlâmentolarına ikinci döneme geçiş anlaşmalarını en kısa sürede tasdik etmeleri için çağrıda bulunmuştur.

20. Hükümetimizin, memleket ekonomisine yeni bir dinamizm getirecek nitelikte olduklarına inandığı bu anlaşmaların hükümleri, taallük ettikleri faaliyet sektörleri itibariyle, mütaakıp paragraflarda özetlenmiştir.

21. Sanayi alanında; Katma Protokol, sanayi alanında, ortaklık rejiminin, Ankara Anlaşmasında tesbit edildiği şekilde, Türkiye ile topluluk arasında kurulacak bir gümrük birliği çerçevesinde gelişmesini öngörmektedir.

Yine Ankara Anlaşmasında belirtildiği üzere, gümrük birliği esasları kömür ve demir - çelik endüstrisi ürünleri dışında, taraflar arasındaki mal mübadelelerini tümüne uygulanacaktır.

Bir gümrük birliği uygulandığı ülkeler arasındaki ticari alışverişlerden alınan Gümrük vergileri ve benzeri vergi veya resimlerle bu alışverişlerin tabii olduğu kota gibi miktar kısıtlamalarının tamamen kaldırılmasını ve üyelerinin, birlik dışındaki ülkelere ortak bir tarife tatbik etmelerini âmindir. Katma Protokol ile Türkiye ve topluluk üyesi ülkeler arasında kurulacak gümrük birliği de aynı amaca yönelmektedir. Ancak, tedricî bir şekilde tamamlanması gereken bu gümrük birliğinin Türkiye ve topluluk bakımından gerçekleştirilme şekil ve süreleri, Katma Protokol'de, tarafların ekonomik güçleriyle orantılı olarak tesbit edilmiştir.

Buna göre, sanayi alanında topluluk, geçiş döneminin ilk gününden itibaren Türkiye çıkışı ithalâtına uyguladığı bütün miktar kısıtlamalarını kaldırarak ve aynı tarihte bu ithalâttan aldığı Gümrük Vergisi ile benzeri diğer bütün vergi ve resimleri sıfıra indirecektir.

Bunun tek istisnası, gümrük tarifelerinde 35 pozisyona bölünmüş olan tekstil sektörüne giren üç pozisyonda - pamuk ipliği, sair pamuklu mensucat ve makina halıları - ortaya çıkmaktadır. Topluluk, bu pozisyonlarda da yine yürürlüğe giristen itibaren başlayan, ancak daha uzun sü-

reli bir program çerçevesinde Gümrük vergilerini ilga edecektir. Öngörülen bu program uyarınca, topluluk, memleketimize, pamuk ipliğinde 300 ve pamuklu mensucatta da 1 000 tonluk birer kontenjan dâhilinde % 75, kontenjan miktarlarını aşan ihracatımız için de % 25 indirimni başlangıçtan itibaren uygulayacak; indirim oranı dördüncü yılın sonunda % 50 ve sekizinci yılın sonunda % 75'e ulaşacak ve böylece kontenjanlar bu yılda fiilen kalkmış olacaktır. Kalan vergilerin sıfıra indirilmesi ise Geçiş döneminin 12 nci yılında gerçekleştirilecektir. Makina hâllarında da, aynı program, ayrıca bir kontenjan açılmaksızın uygulanacaktır.

22. Buna karşılık, Türkiye, topluluk çıkışlı ithalâtından aldığı Gümrük Vergilerini, her defasında % 5 - 10 oranında indirimler yapmak suretiyle, 12 ve 22 yıllık süreler içerisinde kaldıracaktır. 12 yıl Ankara Anlaşmasında geçiş döneminin normal süresi olarak öngörülmüştür. Ancak, müzakerelerde varılan mutabakata göre, ilk 12 yılda Gümrük Vergileri sıfıra inecek malların toplam ithalât değeri, 1967 yılında topluluktan vâki ithalâtımızın % 55 ini aşamayacaktır. Türkiye'de sanayii mevcut veya kurulması kararlaştırılmış bir grup madde için - bu maddeler katma protokolün 3 sayılı Ek'inde yer almıştır - memleketimizin Gümrük Vergilerini 22 yıllık istisnai bir uzatılmış dönemde sıfıra indirmesi kabul edilmiştir. Bu gruba giren maddelerin toplam değeri 1967 deki topluluk çıkışlı ithalâtımızın % 45 ini temsil etmektedir.

Gümrük tarifeleri bakımından Türkiye'nin bir diğer vecibesi, altılar dışında kalan ülkelere uyguladığı Gümrük Vergisi hadlerini, yine yukarıda açıklanan ayırım çerçevesinde, 12 ve 22 yılda, topluluğun ortak gümrük tarifesi hadlerine uydurmaktır. Topluluğun genel gümrük tarifesine doğru yapılacak bu uyumların ilki geçiş döneminin başlangıcından üç yıl sonra vukubulacaktır.

23. Gümrük birliğinin ikinci uygulama alanını teşkil eden miktar kısıtlamalarının kaldırılması - Plânlarımızın uzun vadede ulaşılmasını öngördüğü hedef olmakla beraber - bugünkü rejimimiz çerçevesinde, Gümrük Vergilerinin ilgasına nazaran, daha fazla bir önem taşımaktadır. Bu nedenle, Katma Protokol, miktar kısıtlamalarının kaldırılması alanında, Türkiye'nin yükümleri bakımından daha esnek bir sistem getirmektedir.

Buna göre, Türkiye, dış ticaretinde, halen % 41 oranında uyguladığı liberasyonu Ortak Pazar geçiş dönemi başında % 35 - yani bugünkünden altı puan daha düşük bir oranda - olarak konsolide etmeyi üstlenmiştir. Türkiye bu oranı geçiş döneminin üçüncü yılında % 40, sekizinci yılında % 45 ve on üçüncü yılında % 60'a ulaştıracaktır. Ancak, bu son oran uygulanmadan evvel Türkiye'ye ilâve bir imkân tanınmıştır. Gerçekten, Türkiye bu son tarihi tek taraflı olarak iki yıl uzatmak ve on beşinci yıla kadar - bugün fiilen uyguladığı liberasyon oranı civarındaki - % 45 oranını devam ettirmek hakkına sahiptir. Ayrıca, Türkiye'nin bir talebi olur ve altılarla da mutabakata varılırsa % 45 ten sonraki konsolidasyon programı tamamen değişik bir şekil alabilecektir.

Liberasyon konsolidasyonundaki nihai merhale on sekizinci - veya Türkiye'nin tek taraflı isteğiyle yirminci - yılda liberasyon % 80'e yükseltmektedir.

24. Katma Protokolda miktar kısıtlamalarıyla ilgili olarak öngörülen bir diğer hüküm Türkiye'nin Topluluğa kota listelerine dâhil mallarda uygulayacağı özel rejimdir. Kota listelerimizde yer alan her madde için Türkiye, Topluluğa, Katma Protokolün yürürlüğe girişinden bir yıl sonra, özel kotalar açacaktır. Bu kotaların değeri, istatistik veri bulunan son üç yıl zarfında söz konusu maddeden yapılan Topluluk çıkışlı ithalâtın ortalamasına eşit olacaktır. Açılacak bu temel kontenjanlar, geçiş döneminin üçüncü yılından itibaren her iki yılda bir % 10 artırılabilecektir. Bu artırımlar geçiş döneminin 13 ncü yılına kadar sürecek, bu tarihten sonra artırım oranı, yine iki yılda bir, % 20 ye çıkarılacak ve 22 nci yılın sonunda bütün miktar tahditleri kalkmış olacaktır.

25. Katma Protokol, gümrük birliği çerçevesinde Türkiye'nin uygulayacağı rejim bakımından öngördüğü bu ihtiyatlı hükümlerle birlikte, ikinci dönemin tüm olarak başarıya ulaşmasının ön şartını teşkil eden Türkiye'nin sanayileşmesine gerekli himayenin sağlanması için de özel tedbirler öngörmektedir.

Katma Protokolde bu alanda alınmış ilk tedbir, halen kurulmuş ve orta, hattâ uzun vâdede kurulması kararlaştırılmış sanayilere ait maddelerde Türkiye'nin yapacağı indirimlerin 22 yılda tamamlanmasını sağlamak amacıyla hazırlanan 3 sayılı ektteki listedir. Bugün rekabet şansına sahip görülen mahdut birkaç sanayi sektörü hariç yukarıda verilen tanımın kapsamına giren bütün mamullerin yer aldığı bu listedeki maddelerin gümrük indirimleri, Geçiş Döneminin normal süresi olan 12 yılın sonunda sadece % 20 oranına ulaşacaktır. Bir başka deyimle, 22 yıllık listede bulunan bir maddenin ikinci dönemin başlangıcında Gümrük Vergisi % 50 ise, 12 yıl sonunda bu had Ortak Pazara karşı sadece % 40 a inecektir. Bu oranda bir indirim, fiiliyatta, bugünkü himaye seviyesinin en az 12 yıl daha muhafaza edilebileceği anlamına gelmektedir.

İkinci tedbir, 22 yıllık liste dışında kalan ve 12 yıllık devrede gümrükleri sıfıra indirilecek maddelerde güçlüklerle karşılaşılması halidir. Özellikle bu maddelerde yeni bir sanayi kurulması kararlaştırıldığı takdirde doğan himaye ihtiyacı dolayısıyla ortaya çıkabilecek bu nitelikteki güçlükleri gidermek için Türkiye'ye tanınmış iki imkân mevcuttur: Bunlardan birincisi, 22 yıllık listenin % 20 sini aşan bir bölümünde bâzı maddeleri bu listeden çıkarmak ve yerine himaye edilmek istenen yeni maddeyi ithal edebilmek hakkıdır. Böyle bir değişiklik yapmaya imkân bulunmadığı takdirde, Türkiye, ikinci bir tedbire başvurabilecek ve Ortaklık Konseyinin de mutabakatıyla, himayesine ihtiyaç duyduğu maddeye uygulanan vergiyi % 25 oranına kadar yükseltebilecek veya bu oranda yeni vergi koyabilecektir.

Nihayet, yeni kurulacak sanayileri himaye için öngörölmüş bütün bu tedbirlerin ötesinde, Türkiye, Geçiş Dönemi içerisinde, gerek Gümrük Birliği gerekse Katma Protokolün kapsamına giren bir başka alandaki uygulama dolayısıyla, ekonomisinin bir faaliyet dalında veya bir bölgesinin gelişmesinde güçlüklerle karşılaştığı yahut da ödemeler dengesinde bir güçlük veya güçlük tehlikesi belirdiği takdirde, re'sen ve uygun göreceği her türlü korunma tedbirini alabilecektir. Bu korunma tedbirlerinin nitelikleri ayrıca tadadedilmemiş ve başvuracak tarafın takdirine bırakılmıştır. Söz konusu tedbirler, Ortak Pazar içerisinde de örnekleri görüldüğü gibi, daha sıkı bir kambiyo kontrolü koymak, bâzı maddelerin ithalâtını kısıtlamak veya durdurmak ya da Gümrük Vergisini yükseltmek şeklinde olabilmektedir.

Tarım alanında : Gelişme yolunda bir ülke olarak, Türkiye için, tarımın dış ticareti ve ekonomisinin tümü bakımından taşıdığı önem bir tartışmaya mahal bırakılmıyacak açıklıktadır. Bu bakımdan, özellikle kısa ve orta vâdeli ihracat imkânlarımız da dikkate alınarak, müzakerelerde tarımsal mübadelelerle ilgili hükümlerin üzerinde ayrıca durulmuştur.

Katma Protokolün 31 ilâ 35 nei maddeleriyle 6 sayılı Ekine konu teşkil eden tarım maddeleri alışverişlerine uygulanacak esasları iki bölümde incelemek mümkündür :

a) Geçiş Döneminin başından itibaren tarım alışverişlerine uygulanacak tercihli rejim: Topluluk, gerek Hazırlık Döneminde çeşitli tarım ürünlerimize tanıdığı preferansları artırmak gerekse bugüne kadar sürüm kolaylıklarından yararlanmamış yeni maddelere tâviz tanımak suretiyle, Geçiş Döneminin ilk gününden itibaren, Ortak Pazara yönelen tarımsal ihracatımızın % 90 ını aşan bir bölümüne özel avantajlı bir rejim sağlamaktadır.

Topluluğun tanıdığı tavizler, ilgili tarımsal maddelerin ve Ortak Pazara girişte uygulanan ithal rejiminin özelliklerine göre, değişik şekillerde tesbit edilmiştir. Bu çerçevede, iki temel tarım ürünümüz olan tütün ve kuru üzüm miktar tahdidıyla sınırlandırılmadan ve hiçbir Gümrük Vergisine tabi olmadan Topluluğa ihraç edilecektir; bunun yanında, 85 tarife pozisyonu veya alt pozisyonu için % 75, 27 pozisyon için % 50 ve altı diğer pozisyon için de % 40 ilâ 70 arasında değişen gümrük indirimleri sağlanmıştır. Ayrıca, Topluluğun ithalde Gümrük Vergisi yerine prelevman denilen değişken bir vergiyle himaye ettiği dört üründe - zeytinyağı, çavdar, sert buğday ve kuyemi - doğrudan doğruya Devlet bütçesi için gelir yaratan bir usul çerçevesinde avantaj tanınmaktadır.

Bu rejim, bütün geniş kapsamına rağmen, nihai bir rejim olmayıp Topluluğun sadece Geçiş Döneminin ilk yılı için Türkiye'ye tanıdığı tâvizleri teşkil etmektedir. Nitekim, Katma Protokol-

de Geçiş Döneminin birinci yılında bu tavizlerin tümüyle gözden geçirilip iyileştirilmesi öngörülmektedir. Bu iyileştirme ameliyeleri, Türkiye'ye tanınan kolaylıklar âzami sınırlarına ulaştırılmaya kadar, bu tarihten sonra da, her iki yılda bir devam edecektir.

Topluluğun tarım alanında üstlendiği bu tavizlere karşılık, Türkiye'nin Topluluk menseli belirli tarım ürünlerine indirim veya benzeri tercih uygulamak gibi bir mükellefiyeti bu safhada söz konusu değildir.

b) Türkiye ve Topluluğun tarım politikalarının yakınlaştırılması : Ekonomik bir birleşmeyi öngörmesi dolayısıyla, Ortaklık Anlaşmamız, ekonominin her alanında, Türkiye ve Topluluğun uyguladıkları politikaların, ileride bu birliğin gerçekleşmesine imkân verecek şekilde, tedricen birbirine yakınlaştırılmaları kuralını tesbit etmiştir. Bu çerçevede, Geçiş Döneminde, tarafların tarım sektörüne uyguladıkları politikaların, mübadeleler rejimi dışındaki unsurlarıyla birlikte, birbirine yakınlaştırılması için gerekli hükümler Katma Protokolde yer almıştır. Bu yakınlaşmalar, Geçiş Döneminin 22 yıllık süresi boyunca Türkiye'nin alacağı tek taraflı tedbirlerle başlayacak ve daha sonra, Toplulukla birlikte Ortaklık Konseyinde, kararlaştırılacak usuller dahilinde, geniş ve bünvevi yakınlaşmayı da kapsıyacak bir program yürürlüğe konacaktır.

Bu nihai safhaya 22 yıllık dönemin sonunda varılmasını öngören Katma Protokol, bu tarihe kadar, Topluluğun kendi tarım politikasını tesbit ederken veya değiştirirken, Türkiye'nin menfaatlerini de göz önünde bulundurmasını; bu amaçla, bu yöndeki her kararından, henüz tasarı safhasında iken Türkiye'ye bilgi vermesini, gerekirse bu tasarılar üzerinde Ortaklık Konseyinde görüşme yapılmasını, Türkiye'nin de tek taraflı olarak aldığı yakınlaştırma tedbirlerinden Topluluğu haberdar etmesini âmidir.

27. İşgücü alanında : Topluluk ülkelerinde çalışan ve son istatistiklere göre sayıları 350 000 e ulaşan işçilerimiz dolayısıyla, memleketimiz bakımından özel bir önem kazanan işgücü alanında, Katma Protokol, diğer alanlarda olduğu gibi, safha safha tedricen gelişen bir kolaylık rejimi tesbit etmiştir.

Bu rejimin ilk safhası Katma Protokolün yürürlüğe girmesiyle birlikte başlamaktadır. Bu tarihten itibaren Ortak Pazar ülkeleri, Türk işçilerine, Topluluk uyruklu işçilerle eşit muamele yapma mükellefiyetini yüklenmiştir. Bu eşit muamele ilkesi, çalışma şartları ve ücretler bakımından, Katma Protokolde mevcut sarıh hükümle tescil edilmiştir. Sosyal güvenlik tedbirleri bakımından aynı duruma ilk yürürlük yılı içerisinde ulaşılacak ve Taraflar, Ortaklık Konseyinde Türk işçilerinin sosyal tazminatlarında esas alınacak çalışma süreleri, yaşlılık, ölüm ve sakatlık gelir ve aylıkları yönünden Topluluk işçileriyle eş imkânlardan yararlanmasını sağlayacak meevzuatı kararlaştıracaklardır.

Yine bu ilk safhada, Ortaklık Konseyi, Türk işçilerinin altı Topluluk ülkesinde yeni bir işe geçme amacıyla çalıştığı işyerini veya ikamet ettiği memleketi serbestçe değiştirmesine ve bunu teminen otomatik oturma ve çalışma izni alabilmesine imkân verecek tedbirleri de tesbit edecektir.

1976 yılından itibaren başlayacak ikinci safhada ise, Türkiye'den Topluluğa serbest geliş ve iş arama imkânlarını da kapsıyan daha geniş bir program Ortaklık Konseyinde tesbit edilerek yürürlüğe konacak ve 1986 yılında Türkiye ile Topluluk arasında işçi hareketleri tamamen serbestleştirilmiş olacaktır.

Tarım alanında olduğu gibi işgücü alanında da, Geçiş Döneminin ilk safhasında, Türkiye'nin bir vebce yüklenmesi söz konusu değildir.

28. Ekonomik politikalar alanında : Katma Protokolün son bölümü, iktisadi birliğin yürütülmesi için zaruri olan ekonomik politikaların yakınlaştırılması konusunu düzenlemektedir. Mahiyetleri itibariyle daha uzun vâdeli çalışmaları gerektiren ve kısmen Son Dönemde ele alınacak olan bu alanla ilgili olarak Katma Protokolde öngörülen hükümler, Ankara Anlaşmasında aynı alanlarda tesbit edilen ilkelerin bir tekrarından öteye geçmemekte ve tarafların bugünkü uygulamalarını muhafaza etmelerine imkân vererek ilerdeki gelişmelere göre uygun kararlar alma yetkisini Ortaklık Konseyine bırakmaktadır.

29. Malî yardım alanında: Katma Protokol ile birlikte Yüce Meclislerin tasvibine sunulan belgelerden ikincisi yeni Malî Protokoldür. Bu Anlaşma ile - Ankara Anlaşmasında bu husus derpiş olunmadığı halde - Topluluğun Türkiye'ye yaptığı proje kredileri şeklindeki malî yardımın önümüzdeki dönemde de devamı sağlanmıştır.

İmza tarihinden itibaren 5,5 yıl, dolayısıyla yürürlüğe giriş tarihinden itibaren tahminen 4 - 4,5 yıl içerisinde Türkiye'ye tahsis edilecek yeni malî yardımın tutarı, birinci Protokole göre % 26 bir artışla 220 milyon dolâra ulaşmaktadır. Ayrıca, kredi şartlarında da, ilk Protokolün elverişli şartlarının ötesinde iyileştirmeler temin edilmiştir. Buna göre, vâdesi 30 yıl olan kredilerin altyapı yatırımlarına tahsis edilenlerinde ödemesiz dönem 7 yıldan 8 yıla çıkarılmakta ve % 3 olan faiz haddi % 2,5 e indirilmektedir. Sanayi projelerinde ise faiz haddi, evvelece olduğu gibi, % 4,5 oranından hesaplanacaktır.

Yaklaşık olarak Üçüncü Beş Yıllık Plân döneminde yürürlükte kalacak olan İkinci Malî Protokolün son yılında, Türkiye'nin dış kaynak ihtiyacına göre, gerekirse yeni bir malî yardım sağlamak için Ortak Pazar ülkeleriyle mutabık kalınmıştır.

30. Kömür, çelikle ilgili anlaşma : Katma Protokol ve Malî Protokol ile birlikte imzalanan bu Anlaşma, bu safhada Gümrük Birliği dışında tutulan kömür ve demir - çelik endüstrisi ürünlerinin, uygun görüldüğünde ve ilerde Taraflarca tesbit edilecek usullere göre, Ortaklık rejimine dahil edilmelerine imkân vermeye mâtuftur. Böylece, bu konuda ilerde bir karar alındığı zaman, bütün Anlaşmaların yeniden tadiline gitmek gibi uzun bir prosedüre başvurma zorunluluğu ortadan kaldırılmış olmaktadır.

31. Son Senet : Son Senet, imzalanan bütün metinlerin tadadedildiği ve Tarafların imzalanan anlaşmalarla ilgili niyet ve yorum beyanlarının yer aldığı hukukî belgedir.

2 No. lu Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

2 No. lu Geçici Komisyon

Esas No. : 1/406

Karar No. : 10

24 . 5 . 1971

MİLLET MECLİSİ YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

Genel Kurulun 8 . 1 . 1971 tarihli 32 nei Birleşiminde kurulması kabul edilen, 28 . 2 . 1971 tarihinde de Başkanlık Divanı seçimini yaparak çalışmalarına başlayan Geçici Komisyonumuz 12 toplantı yaparak ve konuyla ilgili Hükümet temsilcisi, özel kuruluşlarla kamu kuruluşlarından seçilmiş müesseseler temsilcilerini dinliyerek, «Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Anlaşma» ya ekli «Geçici Protokolün birinci maddesi uyarınca 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de imzalanmış olan Katma Protokol ve Ekleri ile Malî Protokol, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma ve Son Senedin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısını incelemiş ve müzakere etmiştir.

I - Giriş :

1. Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında bir ortaklık yaratan Ankara Anlaşması 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanmış ve 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ortaklığın amacı, Anlaşmanın 2 nei maddesinde de belirtildiği gibi, Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının çalıştırılma seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesi gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak, Taraflar arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektedir.

Tedricen gerçekleştirilecek olan bu amaca ulaşabilmek için Ankara Anlaşması üç dönem öngörmüştür ! Hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve son dönem.

Hazırlık döneminde Türkiye, daha sonraki dönemlerde kendisine düşecek yükümleri üstlenebilmek için ekonomisini Toplumun yardımı ile güçlendirecektir. Bu dönemin normal süresi 5 yıldır.

Geçiş döneminde Türkiye ve Topluluk, aralarında bir gümrük birliğinin giderek yerleşmesini ve ekonomik politikalarını yaklaştıracak eylemlerin geliştirilmesini sağlayacaklardır. Geçiş döneminin süresi, birlikte kararlaştırılacak istisnalar dışında 12 yıldır.

Gümrük birliğinin tamamen gerçekleştirileceği son dönemde ise Taraflar, aralarındaki ekonomik politikaların koordinasyonunu güçlendirecek çalışmalarda bulunacaklardır.

2. Ankara Anlaşmasını imzalamakla Türkiye çok yönlü bir seçim yapmıştır. Bu seçimin siyasi ve iktidasi nedenleri vardır. Ayrıca ortaklığımız, tüm olarak kalkınmamızı gerçekleştirecek en uygun yol olmak niteliğini de taşıdığından, anlamı geniştir.

Türkiye'nin Batı dünyası ile sıkı ilişkiler kurmasının mazisi eskidir. Cumhuriyetin kurulması ile Batılılaşma hareketi Büyük Atatürk'ün önderliğinde Türkiye'nin iç ve dış siyasetinin temel prensiplerinden biri haline gelmiştir. Türkiye, bu geleneksel siyasetine uygun olarak, milletlerarası plânda çeşitli kuruluşlar içinde, Batılı ülkelerle sıkı ve faal bir işbirliği halindedir. Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkiler kurması ve bu ilişkileri geliştirmeye çalışmasını Türkiye'nin Batıya dönük dış siyasetinin en tabii sonucu olarak karşılamak gerekir.

Öteyandan, ortaklığın dayandığı ciddi ekonomik nedenler vardır. Gerçekten, günümüzde milletlerarası alanda vukubulan iktisadi değişiklikleri göz önünde tutmak gerekir. Bu açıdan artık devletlerin kapalı ve kendi kendine yeter bir ekonomiden açık bir ekonomiye geçtikleri görülmektedir. Kapalı ekonominin çağımızın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmadığı ve bunun ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesine ciddi bir engel teşkil ettiğine şüphe yoktur. Bu itibarla devletler, iktisadi ilişkilerini her türlü vasıtayla genişletmek yoluna gitmişler ve iktisadi entegrasyon hareketleri İkinci Dünya Savaşından sonra büyük bir hız kazanmıştır. Gümrük birlikleri kurarak iktisadi bir bütünleşmeye gitmek sadece Avrupa'ya inhisar etmemektedir. Afrika'da, Orta - Doğu'da, Lâtin Amerika'da da bu yönde faaliyetler vardır.

3. Genel plândaki ekonomik nedenler dışında Topluluk ülkeleri ile ilişkilerimiz açısından da, bağlarımızın çok sıkı olduğu görülmektedir. Bu açıdan Ortaklık Anlaşmamızın halen, geçiş dönemi müzakerelerinin zamanında bitmemesi dolayısıyla uzatılmış olan hazırlık dönemi süresi içindeki (1964 - 1970) uygulama sonuçlarına bir göz atmak yerinde olacaktır.

Ticari alanda Ortaklık Anlaşmamızın yürürlüğe girdiği 1964 yılında Topluluğa müteveccih ihracatımız 137,8 milyon dolârken, % 93 bir artışla 1970 yılında 239 milyon dolâra ulaşmıştır. Aynı dönemde ise Topluluk kaynaklı ithalâtımız % 110 bir artışla 154,5 milyon dolârdan 325,5 milyon dolâra yükselmiş bulunmaktadır.

Söz konusu dönemde dünyaya müteveccih ihracatımız % 43 bir artışla 410,8 milyon dolârdan 588,5 milyon dolâra, ithalâtımız da % 76 bir artışla 537,2 milyon dolârdan 947,6 milyon dolâra yükselmiştir.

Söz konusu rakamların mukayesesinden de görüleceği üzere, 1964 - 1970 döneminde AET ülkelerimizde Türkiye'nin ihracatındaki payı % 33,5'ten % 40,6'ya, ithalâtındaki payı da % 28,7'den % 34,3'e çıkmıştır.

Topluluk ülkeleriyle Türkiye arasında bu önemli ticari alışveriş yanında, 1963 yılından beri önemi gittikçe artan bir elemeği hareketi başlamıştır. Yukarıda belirtilen yılda 41.856 olan Türk işçilerinin sayısı 1970 sonunda 451 571 i bulmuştur. Bu işçilerin memleketlerine yapmakta oldukları tasarruf transferleri de 1964 yılında 8 114 000 dolâr iken, 1970 yılı sonunda 273 020 778 dolâra yükselmiştir.

Nihayet malî ilişkiler alanında da Toplumun, Hazırlık döneminde, Ankara Anlaşmasına ekli Malî Protokol uyarınca Türkiye'ye 175 milyon dolârlık bir malî yardımda bulunduğunu hatırlamak gerekir. 1971 yılı Ocak ayı sonu itibariyle tümü mukaveleye bağlanmış ve 126 milyon dolârı fiilen

ödenmiş bulunan bu meblâğ, Kalkınma Plânlarımızda yer alan çeşitli sınaî ve altyapı projelerinin kısmî finansmanında kullanılmıştır. Gerçekleştirilme yolunda olan bu projeler arasında Ke- ban ve Gökçekaya Barajları, Gediz havzası sulama tesisleri gibi büyük altyapı projeleri yanında çeşitli sanayi projeleri vardır. Yapılan ödemelerin en önemli bölümü 96,3 milyon dolrâla Devlet sektörünün gerçekleştirmekte olduğu yatırımlara tahsis olunmuştur. Özel sektör projelerinin finansmanında kullanılan meblâğ ise, 30 milyon dolâr civarındadır. Şimdiye kadar ödenen miktarların altyapı ve sanayi projelerine ayrılan oranı sırasıyla % 60,5 ve % 39,5 tir.

Sonuç olarak Ankara Anlaşmasına ekli Malî Protokol ile öngörülen malî yardım imkânının hazırlık döneminde Kalkınma Plânlarımızda yer alan 45 yatırım projesinin dış finansman ihtiyaçlarını kısmen veya tamamen karşılamak suretiyle bunların gerçekleştirilmelerini sağlamak olduğu söylenebilir.

4. Ankara Anlaşmasının geçiş dönemine intikali sağlayacak olan müzakerelere başlanacağı zaman Türk Hükümeti yukarıda belirtilen unsurları göz önüne almıştır. 1963 yılında Ortaklık Anlaşmasının imzalanması sırasında mevcudolan siyasi ve iktisadi nedenler bugün de geçerlidir. Öte yandan kısmen birinci ve kısmen ikinci Kalkınma Plânlarının uygulama süresine raslıyan hazırlık döneminde Türk ekonomisinde gerçekleştirilen iktisadi kalkınma Ankara Anlaşmasında geçiş dönemi için öngörülen şartı yerine getirebilecek bir seviyeye ulaşmıştır.

Gerçekten Ankara Anlaşması hükümlerine göre geçiş döneminde intikal için öngörülen şart Türkiye'nin tüm iktisadi kalkınmasını bütün gerekleri ile gerçekleştirmiş olması değildir. Esasen beş yıllık bir süre içinde böyle bir hedefe ulaşamayacağı da kabul etmek gerekir. Ankara Anlaşmasının 3 ncu maddesine göre, gerekli olan Türkiye'nin Hazırlık döneminde, geçiş döneminde tedricen gerçekleştirilecek olan gümrük birliğinin asgari vecibelerini yerine getirebilecek bir güce erişmiş olmasıdır.

Bu açıdan, ikinci döneme geçiş müzakereleri resmen başlamadan Türk ve Topluluk uzmanları bir yılı aşan bir süre öncelikle çalışmalar yapmışlar ve Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı uygulaması sonuçlarına göre Türkiye'nin gümrük birliğinin asgari şartlarına katlanabileceği kanaatine varmışlardır.

5. Geçiş dönemi müzakerelerine başlamadan önce, Türk Hükümeti topluluğun milletlerarası plânda siyasi ve iktisadi öneminin gitikçe arttığı ve yalnız Avrupa ülkelerinin değil, başta Akdeniz ülkeleri olmak üzere, hemen hemen bütün dünya ülkelerinin toplulukla ilişkiler kurmanın yollarını aradığı hususunu da göz önünde bulundurmıştır.

Gerçekten bugün topluluğun ortaklık ve tercihlî ya da tercihsiz ticaret anlaşmaları çerçevesinde pek çok ülke ile ilişkileri vardır. Yunanistan dışında onsekiz Afrika ülkesi ve Madagaskar, Doğu Afrika ülkeleri (Kenya, Uganda, Tanzaniya), Fas, Tunus, Malta, İsrail, İspanya, Lübnan, İran ve Yugoslavya ile mevcut bağlar, Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Zira bu ülkelerin büyük bir kısmının iktisadi yapıları Türkiye ile aynıdır. Aşağı-yukarı aynı tarım ürünlerini ih-racettiğimiz bu ülkeler toplulukla ilişkiler kurmak suretiyle tâvizler aldıkça altılarca memleketimize verilmiş olan tâvizlerin değerleri azalmaktadır. Bu durumun yakın bir gelecekte ih-racedebilmek üzere bugün istihsalini teşvik ettiğimiz ürünleri toplulukta gittikçe daha güçlü bir rekabetle karşı karşıya bırakacağına şüphe yoktur.

Öte yandan son yıllarda toplulukların iltihaklarla genişleme temayüllü de daha belirli bir hale gelmeye başlamıştır. Gerçekten 1961 yılından beri mütaaddit defa kesilen İngiltere, İrlanda, Danimarka ve Norveç ile iltihak müzakerelerinin son aylarda olumlu bir yolda olduğu görülmektedir. Toplulukların genişlemesi de Türkiye'nin ilgi ile izlemekte olduğu bir konudur. Gerçekten genişleme ile Ortak Pazarın dış ticaretimizdeki yeri önemli ölçüde artacaktır. Bu arada özellikle tarım ürünlerimiz ihracatında büyük gelişmeler olması beklenmektedir.

6. Hazırlık döneminden geçiş dönemine intikalle ilgili müzakerelere oturmadan Türk Hükümetinin bütün bu unsurları gözönünde bulundurarak bir değerlendirme yapmış olduğu ve ikinci dönemin iktisadi kalkınmamızın gerçekleşmesi için en elverişli ortamı teşkil edeceği, sanayileşme-

mizi çabuklaştıracağı ve tüm olarak iktisadi hayatımıza yeni bir dinamizm getireceği sonucuna vardığı anlaşılmıştır.

9 Aralık 1968 tarihinde başhyan müzakereler 22 Temmuz 1970 te son bulmuştur. Bu müzakerelerde Türk Hükümeti başından itibaren Katma Protokolün Türkiye'nin iktisadi kalkınma ve özellikle sanayileşme gayretlerini engellemeyecek ve aksine buna yardımcı olacak bir muhtevası olması şartını ileri sürmüş ve bu şart topluluk tarafından da kabul edilmiştir. Gerçekten müzakerelerin başlaması ile ilgili kararda «Geçiş dönemi muhtevasının Türk ekonomisinin icaplarına uydurularak onun Ortak Pazar ülkelerinin gelişmiş ekonomileriyle âni bir temas durumunda bırakılmaması» gerektiği yolundaki ortak görüş yer almaktadır.

Taraflar arasında aşağı yukarı iki yıl süren müzakerelerin esasları itibariyle 22 Temmuz 1970 tarihinde tamamlanmasından sonra 23 Kasım 1970 ile Katma Protokol, ikinci Malî Protokol, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunun yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma ve son senet Brüksel'de imzalanmıştır.

II - Geçiş dönemi anlaşmalarının kapsamı :

6. Türkiye ile AET arasında bir ortaklık yaratan Ankara Anlaşmasının ikinci döneminde uygulanacak olan Katma Protokol, İkinci Malî Protokol ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunun yetki alanına giren maddelerle ilgili anlaşmalar hükümleri aşağıda gösterilmiştir.

KATMA PROTOKOL

7. Katma Protokolün gayesi, Ankara Anlaşmasında yer alan genel prensiplerden hareketle, gümrük birliği ile ortaklığın iyi işlemesine gerekli iktisadi politika yaklaşımlarının şartları, usulleri, gerçekleşme sıra ve sürelerini tâyin etmektir.

Bu çerçevede içinde, sanayi sektörü için gümrük birliği, tarım sektörü için tercihli rejim, işçi ve hizmetlerin serbest dolaşımı ve iktisadi politikaların yaklaştırılmasına ait hükümler Katma Protokolün başlıca bölümlerini teşkil etmektedir.

Sanayi alanı :

8. Ankara Anlaşmasının hükümlerine göre, sanayi sektörü için gümrük birliği, topluluk üyesi devletlerle Türkiye arasında, ithalât ve ihracatta gümrük vergileri ile eşit etkili vergilerin, ayrıca miktar kısıtlamaları ile eşit etkili tedbirlerin yasaklanmasını; Türkiye'nin üçüncü memleketlerle ilişkilerinde, topluluğun ortak gümrük tarifesinin kabulünü ve toplulukça dış ticaret konusunda uygulanan sair mevzuata yaklaşmayı içine alır.

Topluluk tarafından, Türkiye çıkışlı sanayi maddeleri ithalâtına uygulanan gümrük vergileri ile eş etkili vergi veya resimlerin kaldırılması Katma Protokolün yürürlüğe girmesi ile birlikte vukubulacaktır. (Madde 9) Bu genel kaideye iki istisna konmuştur; Birincisi üç doküma maddesi ile ilgilidir. Pamuk iplikleri, sair pamuklu dokumalar ve makina halıları için 12 yıla kadar uzayan bir indirim programı - birincisi yürürlüğe girdiği tarihte ve diğerleri dört senede bir olmak üzere % 25 oranında dört indirim - öngörülmüştür. Pamuk iplikleri için 300 ton ve pamuklu dokumalar için 1 000 tonluk bir tarife kontenjanı bulunmaktadır. Bu tarife kontenjanı içinde topluluk başlangıçtan itibaren Türkiye'ye % 75 oranında bir indirim uygulamayı taahhüdetmiştir. (Ek No. 2), İkinci istisna, Türkiye'de rafine edilen bâzi petrol ürünleri ithali ile ilgilidir. Toplulukta ortak enerji politikasının yürürlüğe girmesine kadar bu ürünlerde tarife muafiyeti ancak 200 000 tonluk bir kontenjan sınırları içinde tatbik olunacaktır. (Ek No. 1)

Türkiye tarafından gümrük birliğinin gerçekleştirilmesine ait müşahhas tedbirlere gelinece, Katma Protokolün buna dair hükümleri, bilhassa, Türk ekonomisinin herhalde ihtiyacı bulunduğu himaye gereğini nazara almaktadır.

Bu çerçevede içinde, topluluk çıkışlı sanayi maddeleri ithalâtında Türk Gümrük Vergilerinin kaldırılması, prensip itibariyle, oniki yıllık bir süre içinde kademeli bir plâna göre yapılır (Madde

10). Bununla beraber, topluluk çıkışlı Türk ithalâtının takriben % 45 ini teşkil eden bir grup madde için, Gümrük Vergilerininin kaldırılması 22 yıllık bir devreye yayılmaktadır (Madde 11).

Bunlar esas itibariyle özel himaye gerektiren veya gelecekte Türkiye'nin üretimlerini geliştirmeyi tasarladığı maddelerdir.

Ayrıca, geçiş döneminin ilk sekiz yılı zarfında, Türkiye 22 yıllık indirim tabii maddeler listesini değiştirmek imkânına sahiptir. Ancak bu değişikliklerin tümü 1967 yılına ait topluluk çıkışlı toplam ithalât değerlerinin % 10 unu aşmamalı ve 22 yıllık listenin hacmi artmamalıdır. Bu imkân Türkiye'ye, Anlaşmanın yürürlüğe girdiği sırada Türkiye'de olmayan yeni bir işleme sanayininin, kurulup gelişmesini korumak veya mevcut bir işleme sanayininin o sırada uygulanmakta olan Türk Kalkınma Plânında öngörülen gelişmesini sağlamak gayesiyle verilmiştir (Madde 12, paragraf 1 ve 2).

Aynı amaçla Türkiye, Ortaklık Konseyinin müsaadesi ile, 1967 yılındaki Topluluk çıkışlı ithalâtın % 10 u ile sınırlı kalmak üzere, 12 yıllık indirimlere tabii maddelerin ithalâtında kaldırılan Gümrük Vergilerini yeniden koyabilir, onları artırabilir veya yeni vergiler koyabilir (Madde 12, paragraf 3).

Gümrük birliğinin ikinci unsuru, yani, Topluluk Ortak Gümrük Tarifesinin Türkiye tarafından kabulü, maddelerin 12 veya 22 yıllık tarife indirimi sıra ve sürelerine tabii olmalarına göre, onüç veya yirmiiki yıllık dönemlerde tedricen gerçekleştirilecektir (Madde 17 ve 18).

Türkiye, Ortaklık Konseyinde danışmadan sonra, 1967 yılı toplam ithalâtının değer olarak % 5 ini aşmayan bir kısım madde için, üçüncü ülkelere yirmiiki yıllık sürenin ötesinde de, OGT hadleri üstünde vergi uygulayabilir.

Gene, Türkiye sınavi kalkınmasının maliyetini azaltmak gayesiyle Topluluk çıkışlı yatırım mallarına uyguladığı gümrük vergilerini geçici olarak kaldırmak veya indirmek ihtiyarına sahibolduğu gibi (madde 13) özel yardım kaynaklarından finanse edilen ithalâtını ve ikili ticaret anlaşmaları ile bağlı bulunduğu ülkeler çıkışlı bazı maddelerin ithalini kolaylaştırmak için tarifeler kontenjanları açabilir (Ek No. 4).

Türkiye tarafından miktar kısıtlamalarının kaldırılması da, Katma Protokolde tesbit edilen tedrici bir takvime göre, 22 yıllık bir devre zarfında gerçekleştirilecektir..

Miktar kısıtlamalarının sanayileşme yolundaki ülkeler için en önemli himaye vasıtası olduğu bir vâkidir ve bu durum Türkiye için de vârittir. Katma Protokolün Türkiye tarafından miktar kısıtlamalarının ilgasına mütedair hükümleri, Türk ekonomisinin gelecekteki gelişmesini mümkün olan ölçüde dikkate almak kaygısından ileri gelmektedir. Bu açıdan, Türkiye'nin, Topluluğa karşı bugün fiilen ulaştığı % 42 lik liberasyon seviyesinin altında bir seviyede (% 35) ithalâtının liberasyonunu konsolide etmesi öngörülmüştür. Protokolün yürürlüğe girişinden üç, sekiz, onüç ve onsekiz yıl sonra bu oran sırasıyla, % 40, 45, 60 ve 80 e yükseltilecektir. Ortaklık Konseyi, liberasyon oranının yükseltilmesinin Türkiye'nin ekonomik kalkınması üzerinde yapacağı etkileri inceledikten sonra, bu takvimi son üç vâde için değiştirebilir. (Madde 22)

Libere edilmemiş maddeler için, Katma Protokol yürürlüğe girdikten bir yıl sonra kontenjanlar açılır. Kontenjanlar, son üç yılda gerçekleştirilen Topluluk çıkışlı ithalâttan özel yardım kaynaklarıyla gerçekleştirilen ithalât, bedelsiz ithalât ve Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilen ithalât düşüldükten sonra bulunacak ortalamaya eşit bir miktarda tesbit edilir.

Bu kontenjanlar, başlangıçta oldukça yavaş ve sonradan gittikçe hızlanan oranlara göre artırılacaktır. (Madde 25).

Nihayet, teminatların (madde 26) ve ihracat gümrük vergileri ile miktar kısıtlamalarının (madde 15 ve 27) tedricen kaldırılması ve tekellerin düzenlenmesi (Madde 30) ne dair başka hükümler de öngörülmüş bulunmaktadır.

Tarım alanı :

9. Bu alanda, Akıd Taraflar birbirlerine Ortaklık Konseyinin tâyin edeceği tercihli bir rejim uygularlar. Topluluk, Katma Protokolün yürürlüğe girmesi ile birlikte Türkiye'ye Altılara ihraç edilen hemen bütün tarım ürünlerine, özellikle tütün, fındık, kuru üzüm ve kuru incir gibi, «klâsik» ürünler yanında narenciye, zeytinyağı, sert buğday, çavdar, v. s. ye bir seri avantaj tanıyacaklardır. Maddelere göre değişen bu avantajların başlıcaları aşağıda özetlenmiştir:

— Tütün ve kuru üzüm: Geçiş döneminin başından itibaren Türkiye, miktar kısıtlamaları olmaksızın tam gümrük muafiyetinden istifade eder.

— Kuru incir: Kontenjanın hemen, Gümrük vergilerinin de üç yılda kaldırılması öngörülmüştür. Katma Protokolün yürürlüğe girdiği tarihte uygulanan Gümrük Vergisi % 3 e indirilecektir.

— Narenciye ve zeytinyağı: Türkiye'ye tanınan avantajlar, Akdeniz havzasının çeşitli üreticilerine uygulanan bir sistemin içinde mütalâa edilmektedir.

Bu sistem içinde Türkiye, OGT üzerinden portakallarda % 40, limon, mandalina, klemantin ve satsumalarda % 50 oranlarında indirimden istifade etmektedir.

Zeytinyağına gelince, Türkiye'ye tanınan preferans prelevman miktarından 100 kg. da 4,5 hesap birimine kadar ekonomik avantaj denen bir indirim ve keza, «ticari» avantaj denen 100 kg. da 0,5 h.b. tutarında bir indirim yapılması şeklindedir.

Bunlara ilâveten bir seri tarım ürünü (takriben 65 târife pozisyonu) içinde Topluluk Türkiye'ye OGT üzerinden % 50 ilâ 75 oranında indirim tanımaktadır. Bâzi maddeler için, Gümrük vergilerinin üç yılda tamamen kaldırılması öngörülmüştür.

Tarım sektöründe Türkiye tarafından tanınacak karşılıklara gelince, Türkiye'nin ticari nitelikte yaptığı ithalât çerçevesinde, Topluluk kaynaklı tarım ürünleri ithalâtının tatminkâr bir artış göstermesini sağlayabilecek tercihli bir rejimi Topluluğa tanınması öngörülmüştür. (Ek 6 madde 17). Bununla beraber, bu safhada, Topluluk lehine belirli hiçbir tâviz verilmiş değildir.

Katma Protokolün yürürlüğe girişinden bir yıl sonra ve bundan sonra da iki yılda bir, Ortaklık Konseyince tarım ürünlerine uygulanan başlangıç rejiminin sonuçları incelenecektir. Ortaklık Konseyi, gerekli olabilecek iyileştirmeleri kararlaştırabilir. Bu bakımdan, geçiş döneminin başlangıcı için tâyin edilen rejim, bu dönemin tüm süresi için kesin olarak dondurulmuş değildir.

Türkiye ve Topluluğun tarım politikalarını âhenkleştirmelerine gelince, yirmi iki yıllık bir dönem içinde, Türkiye'nin, tarım ürünlerinin Türkiye ile Topluluk arasında serbest dolaşımı için Türkiye'de uygulanması gerekli Ortak Tarım Politikası tedbirlerini bu dönemin sonunda alabilmek amacıyla, kendi tarım politikasının uyumu yoluna gideceği öngörülmüştür. (Madde 33). Bu dönemin sonunda, Ortaklık Konseyi, tarım ürünlerinin serbest dolaşımının gerçekleşmesi için gerekli hükümleri tesbit eder. (Madde 34)

Elemegi alanı :

10. Katma Protokol, işçilerin serbest dolaşımının, Ortaklık Konseyinin kararlaştıracağı usullere göre, Ankara Anlaşmasının yürürlüğe girişinden sonraki onikinci yılın (1976) sonu ile yirmi ikinci yılın (1986) sonu arasında kademeli olarak gerçekleştirileceğini öngörmektedir. (Madde 36). Öte yandan, Toplulukta çalışan Türk uyruklu işçilere, çalışma şartları ve ücret bakımından farklı işleme yer vermeyen bir seri hüküm bulunmaktadır. (Madde 37). Ayrıca, Ortaklık Konseyi, Türk uyruklu işçilerin her üye Devlette çalışmalarını kolaylaştırmak amacıyla, işçilerin serbestçe meslek ve yer değiştirmelerinden ortaya çıkan bütün sorunları ve özellikle çalışma ve oturma izinlerinin uzatılmasını inceleyebilecektir. (Madde 38).

Katma Protokolün yürürlüğe girişinin birinci yılının bitiminden önce, Konsey, sosyal güvenlik alanında, Topluluk içinde yer değiştiren Türk uyruklu işçiler için hükümler tesbit edecektir. Bu hükümler, bilhassa sosyal güvenlik sorunlarına yani, Türk uyruklu işçilerin yaşlılık, ölüm ve sakatlık gelir ve aylıkları ile işçi ve Topluluk içinde oturan ailesine sağlanan sağlık hizmetleriyle ilgilidir. (Madde 39)

Kararlaştırılacak bu hükümler, Türkiye ile Topluluk üyesi Devletler arasındaki ikili anlaşmalardan doğan sosyal özellikteki hak ve yükümleri, bunlar Türk uyruklular yararına daha elverişli bir rejim teşkil ettiği ölçüde, engelliyemez.

Ekonomi Politikalarının yaklaştırılması, hizmetler, ulaştırma

11. Topluluk ve Türkiye, yerleşme serbestisi ve hizmet edimi konularında aralarında mevcut rejime yeni tahditler getirmemeyi kabul etmişlerdir (Madde 41).

Ortaklık Konseyi, bu alanlarda mevcut kısıtlamaların kaldırılmasında uyulacak süre ve şartları tesbit edecektir. Ortaklık Konseyince, her bir faaliyet dalı için bu tedbirler ayrı ayrı alınırken Türkiye'nin ekonomik ve sosyal imkânları ile Topluluk içindeki gelişmeler göz önünde tutulacaktır.

Ulaştırma alanında, Türkiye'nin coğrafi durumu da göz önünde bulundurulacak, Roma Andlaşması uyarınca alınan kararların hangilerinin ve ne nisbette Türkiye'de uygulanabileceği Ortaklık Konseyince kararlaştırılacaktır. (Madde 42).

Rekabet ve Devlet yardımları alanında, işletmelerin birleşmeler ve sair yollarla serbest rekabeti bozabilecek faaliyetlerini önleyebilecek kuralların Katma Protokolün ilk altı yılında Ortaklık Konseyince tesbit edilmesi ve Ortaklık Konseyinin aynı zamanda Devlet yardımları ile ilgili hükümleri de kararlaştırması öngörülmüştür (Madde 43).

Geçiş Döneminin ilk oniki yılında Türkiye, Devlet yardımları yönünden, Roma Andlaşmasının 92 nci maddesinin 3a) fıkrasındaki istisnadan faydalanmak suretiyle Devlet yardımları yönünden tam bir hareket serbestisine sahibolacaktır. Bu tedbirin 12 nci yılın ötesinde de uygulanması Ortaklık Konseyinin kararı ile mümkündür.

Ayrıca Taraflar, ekonomik politikalarını koordine etmek için Ortaklık Konseyinde muntazaman istişarelerde bulunmayı, ekonomik durumları ve ödemeler dengeleri elverdiği ölçüde aralarındaki ödemeleri serbestleştirmeyi, görünmeyen kalemlere uyguladıkları rejimi, Ortaklık Konseyinin önmütabakati olmadan daha kısıtlayıcı hale getirmemeyi, ihtiyaç halinde, ödemeler ve transferlerin serbestleştirilmesi konusunda istişarelerde bulunmayı kararlaştırmışlardır (Madde 49 - 52).

Ticaret politikası alanında Taraflar, tarife değişiklikleri, gümrük tarifesi ve ticaret anlaşmalarının akdi, liberasyonda yeknesaklığın temini, ihracat politikası ve ticari korunma tedbirleri alanlarında üçüncü memleketlere karşı uygulanacak ticaret politikalarını koordine etmek amacıyla, Ortaklık Konseyinde istişarelerde bulunacaklardır (Madde 53 - 56).

Tarafların, Türk ekonomisinin ilerideki gelişmesini nazarı itibara almak ve şimdiden tahmin edilemeyecek gelişmeler için ihtiyatlı olmak kaygısı ile Katma Protokolde genel bir korunma tedbirine de yer verilmiştir.

Bu çerçevede içinde, 60 nci madde hükmünü özellikle zikretmek yerinde olur. Buna göre, Türk ekonomisinin bir faaliyet sektörünü veya dış malî istikrarını tehlikeye düşürecek ciddi bozukluklar ortaya çıkar veya Türkiye'nin bir bölgesinin ekonomik durumunun bozulması şeklinde güçlükler belirirse, Türkiye gerekli korunma tedbirlerini alabilir. Bu tedbirler ve bunların uygulama usulleri Ortaklık Konseyine geciktirmeksizin bildirilecektir.

Toplulukta da benzeri güçlüklerin ortaya çıkması halinde, Topluluk gerekli korunma tedbirlerini alabilir veya ilgili üye Devletleri bu tedbirleri almakla yetkili kılabilir.

Bu nitelikteki anlaşmalar için normal olan bu korunma hükmünün tatbikinde Ortaklığın işleyişini en az aksatacak tedbirlerin öncelikle seçilmesi gereklidir. Söz konusu tedbirler, ortaya çıkan güçlüklerin giderilmesi için gerekli ölçüyü hiçbir şekilde aşmaması da gerektir.

CECA Alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma:

12. Ankara Anlaşmasının 26 nci maddesine göre, Ortaklık rejimi CECA maddelerine uygulanmamaktadır.

CECA maddelerine ilişkin anlaşma ile Taraflar, Geçiş döneminde kömür - çelik sektörünü gümrük birliği dışında bırakmamak ve böylece uygulama alanını gitgide tamamlamak eğilimini göstermişlerdir.

Bununla beraber, Topluluk içinde bu maddelere uygulanan rejimin özelliği ve işleme sanayii için arz ettikleri önem göz önünde tutularak, Anlaşmada CECA maddeleri alışverişlerindeki engellerin kaldırılması için sıra, süre ve şartların ileride Ortaklık Konseyinde kararlaştırılması öngörülmüştür.

İkinci Malî Protokol :

13. Katma Protokol ile aynı zamanda imza edilen İkinci Malî Protokol, Türkiye'nin iktisadi kalkınma çabalarına Topluluğun katkısının yeni bir dönem için devamını sağlamaktadır. Birinci Malî Protokolde olduğu gibi, gene yatırım projelerinin özel şartlarla finansmanına katılınması söz konusudur.

Yeni Malî Protokol'ün uygulama süresi imza tarihinden itibaren beşbuçuk yıl olarak saptanmış olduğu cihetle, birinci Malî Protokolden daha kısa bir uygulama süresi olacaktır. Bu, Türkiye'ye daha kısa zamanda daha önemli miktarda ikraz yapılmasına imkân verecek, böylece, birinci Malî Protokolün sona ermesinden yani 1 Aralık 1969 dan bu yana geçen sürenin olumsuz etkileri de belirli bir ölçüde giderilecektir.

Yeni Malî Protokol çerçevesinde Topluluk Türkiye'ye 220 milyon dolârlık bir yardım yapılmasını öngörmektedir.

Bu meblâğın 195 milyon dolârı üye devletler tarafından sağlanacaktır.

Miktarı, toplam ödünçün % 70 ine kadar ulaşabilen altyapı projeleri için öngörülen ödünç şartları, gerek ödemesiz devre ve gerekse faiz haddi yönünden iyileştirilmiştir. Bunlar sırasıyla 7 yıl yerine 8 yıl ve % 3 yerine % 2,5 olmuştur.

Sanayi projelerine ayrılan ödünçlere gelince, ödemesiz devre prensip itibariyle yukarıdaki aynıdır. Ancak, faiz haddi, birinci Protokolde olduğu gibi % 4,5 un altında olamaz.

Bütün bu ödünçler için âzami ödeme süresi 30 yıldır.

Avrupa Yatırım Bankası (AYB). geçmişte olduğu gibi, kredilerin idaresi ile görevlendirilmiştir.

Gerçi kalan 25 milyon dolâr ile Avrupa Yatırım Bankasına, özel kaynakları üzerinden verilmektedir. Bu ödünçler, Türkiye'de özel sektör teşebbüsleri tarafından gerçekleştirilecek projelerin finansmanına ayrılacaktır.

Böylece İkinci Malî Protokol ile öngörülen yardım, Hazırlık döneminde tahsis olunan 175 milyon dolâra karşılık 220 milyon dolâra ulaşmaktadır ki, bu da % 25 lik bir artışı ifade etmektedir.

İkinci Malî Protokol çerçevesinde, Türkiye ve Topluluk bu Protokolün sona ermesinden bir yıl önce, malî yardım alanında üçüncü bir dönem için öngörülebilecek hükümleri incelemeyi yüklenmişlerdir. Birinci Malî Protokolde bulunmayan bu yeni taahhüdün gayesi, eski Protokolde olduğu gibi, hukukî metinlerin onaylanma formalitelerinden dolayı Topluluğun Türkiye'ye malî yardımına ara verilmesini önlemektir.

III. — Geçiş dönemi muhtevasının değerlendirilmesi, dönemin ekonomik kalkınmamız üzerindeki muhtemel etkileri :

14. Çağımızda uluslararası ekonomik ilişkilerin en belirgin özelliği milletlerin dış ticaret alanında yaptıkları kıyasıya mücadeledir. Bu büyük ve hayatî mücadelede alacakları yapı artırmak için uluslar ellerinden gelen bütün gayreti göstermektedirler.

Ekonomik yönden gelişen memleketimiz de artan ithal ihtiyaçlarını karşılayabilmek, ekonomisine yüksek seviyede bir gelişme hızı sağlamak ve bu hızı devam ettirebilmek için dış ticaret ilişkilerinde büyük hamleler yapmak ve şimdiye kadar bu alanda içinde bulunduğu dar boğazları geçmek zorundadır.

Bahis konusu darboğazlar, ihracatı çeşit ve miktar yönünden artıramamak, buna bağlı olarak ihtiyaçlarımızın uygun seviyede bir ithalâtı gerçekleştirilememek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu durumdan kurtulabilmek için Türkiye'nin kendi gayretlerini milletlerarası işbirliği imkânlarıyla desteklemesi gerekmektedir. Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Ortaklığımıza ve geçiş dönemine intikal sorununa sadece bu açıdan bakıldığında, Toplulukla geliştirilen ilişkilerin Türkiye için taşıdığı önem daha iyi anlaşılır. Geçici Komisyonumuz Katma Protokol ve diğer belgeleri inceleyen bu hususu daima göz önünde tutmuştur.

15. Bunun önemini daha iyi anlayabilmek için Topluluğun dünya ticaretindeki payına bir göz atmak faydalı olabilir.

Topluluğun 1969 yılı toplam ithalâtı 75,6 milyar dolar, toplam ihracatı ise 75,7 milyar dolardır. Türkiye'nin dış ticaretinde tuttuğu yer ise, 1970 yılında ithalât ve ihracat bakımından sırasıyla % 34,3 ve 40,6 olmuştur.

Böyle geniş bir pazar ile geliştirilecek ilişkilerin dış ticaretimizin geleneksel akımına uygunluğu ve sunduğu büyük potansiyel imkân bu rakamların ışığında daha iyi anlaşılabilir.

16. Ortak Pazarla geliştirilen ilişkilerin ticari olduğu kadar diğer alanlarda da çıkarlarımıza uygunluğu Ortaklığın amaçları ile Kalkınma Plânımızın hedefleri karşılaştırıldığında bir kere daha görülmüş ve Komisyonumuzun üzerinde önemle durduğu hususlardan biri bu olmuştur.

Gerçekten İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı Türk ekonomisine yüksek seviyede bir gelişme hızı sağlamayı ve bunu devam ettirmeyi amaçlar. Ankara Anlaşması ise Türk ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını sağlamak gereğini göz önünde tutarak, Ortaklık içinde ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacına yönelmektedir. Aradaki paralellik açıktır.

17. İkinci Beş Yıllık Plânın ikinci hedefi Türk ekonomisinin dış kaynaklara bağıllığının azaltılmasıdır. Ancak, bu yapılırken, yukarı seviyedeki gelişme hızının korunması için belli bir süre dış âlemden kaynak aktarılması kabul edilen bir esastır. Ankara Anlaşmasına Ek Mali Protokolün ekonomimize 175 milyon dolarlık bir mali yardım sağladığı, Katma Protokolün yanı sıra imzalanan İkinci Mali Protokol ile de buna benzer ancak miktar yönünden daha büyük bir imkânın (220 milyon dolar) temin olunduğu düşünülürse, bu yönden de aynı paralellik ve tamamlayıcılık görülür.

18. Katma protokolün muhtevası sektörler itibarıyla değerlendirildiği zaman şunları söylemek mümkündür.

Sanayi alanında, Katma protokol hükümleri genel olarak tatmin edicidir. Gerçekten sanayi mallarına ilişkin hükümler Türk sanayi mallarına topluluğun geniş ve satınalma gücü büyük pazarına geçiş döneminin başlangıcından itibaren derhal açmaktadır. Bu durumun ihracatımızı çeşitlendirmek ve artırmak yönünden arz ettiği imkân ortadadır.

Buna karşılık topluluk malları, Türkiye'ye girişlerinde aynı imkânı 12 veya 22 yıl sonra elde edebileceklerdir.

Türk sanayi mamulleri arasında genel tâviz rejiminden hemen yararlanamıyacak olan bazı tekstil kalemleri ile bazı petrol ürünleri için ise küçümsenmeyecek imkânlar elde edildiği ve bunların yakın bir tarihte genel rejimin kolaylıklarından istifade eder duruma gelme imkânları bulunduğu Katma protokol hükümlerinin incelenmesinden anlaşılabilir.

Türk sanayi mallarının rekabet kabiliyeti kazanmaları açısından, sanayileşmemizin icaplarını da göz önünde tutan indirim takvimlerinin yanı sıra, Katma protokolde genel mitelike uygun korunma hükümlerinin de yer aldığı Komisyon'da yapılan çalışmalar sırasında görülmüştür.

19. Katma protokolün sanayi alanındaki hükümleriyle ilgili olarak, diğer konularda da yapıldığı gibi, sanayi sektörünün yetkili temsilcileri Komisyon çalışmalarına iştirake davet edilmişler ve bunların görüşlerinin alınmasına özel bir itina gösterilmiştir. Toplantıda Sanayi Sektörü temsilcileri tarafından belirtilen görüşleri özetlemek gerekirse :

Özel sektör sanayi kesiminin temsilcilerinin hemen hemen hepsi Ortak Pazar için yapılan seçimin isabetine inandıklarını, Türk ekonomisinin geleceğini bu yönde gördüklerini, Katma proto-

kolün Türk sanayiinin dayanamayacağı yükümler getirmediğini belirterek geçiş dönemine biran önce geçilmesinde fayda gördüklerini söylemişlerdir.

Özellikle büyük sanayi kuruluşlarının bulunduğu İstanbul, İzmir ve Bursa gibi bölgelerin temsilcilerinin beyanlarından anlaşıldığına göre, ilgili sektörler Ortak Pazarda rekabet açısından durumlarını değerlendirmek amacıyla bazı araştırmalar yapmaktadırlar. Bu araştırma ve çalışma sonuçlarının ise olumlu sonuçlara vardığı anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede içinde,

İstanbul Sanayi Odası temsilcisi, diğer ülkelerin Ortak Pazara üye olmakla elde ettikleri hızlı gelişme olanaklarını ve Türk sanayiinin bugün teorik araştırmalarla ortaya konulduğundan çok daha güçlü ve dış rekabete açılabilme olanağına erişmiş olduğunu belirttikten sonra, katma protokolün olumlu karşıladıkları ve tehlikeli gördükleri kısımlarını ortaya koymuş ve sonuç olarak Türk sanayiinin sağlıklı gelişmesi için geçiş dönemine geçilmesini ve Türk sanayicinin büyük kısmının buna hazır ve istemekte olduğunu belirtmiştir.

Ege bölgesi Sanayi Odası temsilcisi ise, sanayi kolları itibariyle katma protokolün getirdiği yükümleri değerlendirdikten sonra bu protokolün Türk sanayiine ve ekonomisine taşıyamayacağı yükler getirmediğini ortaya koymuş ve geçiş dönemine daha fazla geçikilmeden girilmesinde faydalar olduğunu önermiştir.

Bursa Sanayi ve Ticaret Odası temsilcisi, Türk ekonomisine taşıyamayacağı yük getirmediğinden ve dışa açılma imkânı yaratması bakımından derhal geçiş dönemine geçilmesi yönündeki isteklerini belirtmiştir.

Buna karşılık orta büyüklükte sanayi kuruluşlarının bulunduğu bölgeler olarak adlandırılabilen Adana ve Ankara bölgeleri temsilcileri, genellikle işletmelerin belli ihtiyaçlarının tamamlanmasına verdikleri önemi açıklayarak, meseleye daha çok ideoloji açısından baktığı söylenebilecek olan Eskişehir bölgesi temsilcileriyle birlikte, Ankara Anlaşmasının hükümlerinden yararlanılarak geçiş döneminin uzatılmasını talebetmişlerdir.

Gerçekten Adana Sanayi Odası Temsilcisi, «hazırlık dönemi iyi bir şekilde değerlendirilememiş olduğu, katma protokolün ve buna ek listelerin düzenlenmesinde uzun vâdeli işlerin göz önünde tutulmadığı ve Ortak Pazar işlerini düzenleyecek tek bir organ kurulmamış olduğu» gerekçesi ile geçiş dönemine girilmesinin Ankara Anlaşması imkânları sonuna kadar kullanılmak suretiyle geri bırakılmasını önermiştir.

Ankara Sanayi Odası Temsilcisi de, katma protokol yetişkin işgücü ile ilgili hükümler getirmediği için ve bu protokolün yanı sıra Türkiye'nin yapması gereken işlerin bir plânının bulunmamasını tenkid ederek, Türk ekonomisinin kendini Ortak Pazara hazırlayacağı ve bu toplulukta yaşayacak idari organizasyona erişebileceği hakkındaki tereddütlerini belirtmiştir.

Eskişehir Sanayi Odası Temsilcisi ise, kalkınma ve sanayileşme atılımlarında çok kısa sayılacak bir süre içinde Türk sanayiinin korunmadan ve teşvik görmeden AET'nin güçlü sanayii ile boy ölçüşecek boyutlara ulaşmasının mümkün olamayacağını ve Batılılaşma, kalkınma, sanayileşme ve hattâ AET ile entegrasyon yolunda katma protokolü çok önemli bir engel olarak gördüklerini belirtmiş ve hazırlık döneminin Ankara Anlaşması hükümleri çalıştırılarak uzatılmasını istemiştir.

Bu temsilcilerden sonra beyanları dinlenen Odalar Birliği ile İktisadi Kalkınma Vakfı temsilcileri, gerekçeleri ve hesaplarıyla birlikte, geçiş dönemine gecikmeksizin girilmesinde gördükleri yararları, ekonomimizde gözlenen gelişmelere de atıfta bulunarak açıkladılar.

Bütün sanayi temsilcilerinin - Adana ve Eskişehir bölgeleri de dâhil olmak üzere - ortaklaşa arzuları olarak beliren hususlar ise şunlardır : Gerek dış rekabete dayanma, gerekse dış pazarlara çıkma imkânının biran evvel sağlanabilmesi için, özellikle altyapı, uygun şartlarla enerji ve hammadde tedariki, gibi konularda esasen Kalkınma Plânımızda da yer alan tedbirlerin alınması büyük önem taşımaktadır.

Özel sektör sanayi kesiminin temsilcilerinin görüşlerini bir daha özetlemek gerekirse, Türk sanayiinin büyük kısmının temsilcileri katma protokolün kabulü yönünde öneride bulunmuşlardır.

20. Katma protokolün tarım alanındaki hükümlerinin değerlendirilmesine gelince, bu hükümlerle sağlanan tâvizlerin incelenmesinden bunların topluluğa karşı tarım ürünleri ihracatımızın % 90 nını kapsadıkları görülmüştür. Tâviz alınamayan bâzı maddelerde ihracat potansiyelimiz olduğu ve bu ihracat potansiyelimizi geliştirmeye başladığımız ileri sürülebilir. Aralarında taze meyva ve sebzeler, muhtelif işenmiş tarım maddeleri gibi kalemler de bulunan bu maddeler için, katma protokolün yürürlüğe girişinden sonrası için öngörülen iyileştirme mekanizmasından yararlanılarak gelişen ihtiyaçlarımıza uygun tâvizler sağlamak imkânının bulunduğu anlaşılmıştır.

Elde edilen bu tâvizlere mukabil, Türkiye'nin tarım alanında topluluğa karşı tek vebesi yapacağı ticari ithalâta topluluğa karşı tercihli rejim uygulamaktır. Türkiye'nin ticari amaçla tarım ürünleri ithalâtı yapması hele bu ithalâtın genişlemesi ise, daha hiç olmazsa bir süre uzak bir ihtimal olarak gözükmemektedir.

21. Katma protokolün el emeği ile ilgili hükümlerinin, genel olarak, ikili anlaşmalarla topluluk üyesi ülkelerdeki işçilerimizin yararlandıkları rejimi iyileştirmek ve tamamlamak ve bu rejimleri ileride topluluk seviyesinde birleştirmek amacını güttüğü söylenebilir.

Gerek iş şartları ve ücretler ile sosyal güvenlik konusundaki haklar, gerekse meslek ve yer değiştirme alanındaki yeni imkânlar topluluk çapında bir düzenlemeye doğru ileri adımlar teşkil etmektedir.

El emeği alanındaki en önemli adım işgücünün serbest dolaşımı için bir tarih tesbit edilmiş olması ve ayrıca geçiş dönemi başından itibaren el emeği ile ilgili bütün meseleleri Ortaklık Konseyine getirmek imkânının sağlanmasıdır.

Türkiye açısından yapılması gereken, bu yönde şimdiden çalışmalara başlamak ve toplulukla kararlaştırılacak rejimin çıkarlarımıza en uygun şekilde tesbitini sağlamak için gereken hazırlıkları tamamlamaktır.

Serbest dolaşımı çok yakından ilgilendirmesi sebebiyle, katma protokolde öngörülmemiş olsa bile, geçiş döneminde işgücünün eğitimi alanında da imkânlar sağlanması uzak bir ihtimal olarak gözükmemektedir.

İşgücünün gözden uzak tutulmaması gereken bir anlamına da burada değinmekte fayda buluyoruz : Toplular arasında entegrasyonun başarı ile yürütülebilmesi ve sonuçlandırılması, çıkarların aynı yönde olduğuna, kaydedilen gelişmelerden topluca yararlandığına, aynı hayat tarzına iştirak olduğuna ve ortaklaşa işler başarılı olduğuna geniş kitleleri inandırmakla mümkündür. Bu itibarla, serbest dolaşım için bir takvim yılı tesbit edilmesinin her bakımdan isabetli olduğu ifade olunabilir.

22. Katma protokolün ekonomik politikaların yaklaştırılması başlığı altındaki hükümleri Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasındaki entegrasyonun önemli bir cephesini teşkil eder. Bu hükümlerin ahdolduğu konular (rekabet, mevzuatın yaklaştırılması, sermaye hareketleri, ekonomi ve ticaret politikalarında yaklaştırma, yerleşme ve hizmet ediminde serbestlik gibi) ekonomik yönleri ağır basmakla birlikte, sosyal yönden de önem taşıyan hattâ siyasi etkileri olan konulardır.

Katma protokolün ilgili hükümlerinin incelenmesinden, bu alanlarda Türkiye'nin yüklemelerinin Ankara Anlaşmasında tesbit edilmiş prensipler içinde kaldığı görülmüştür. Bu vebelerin kapsamının ise, gelececek ortaklık ilişkilerimizin de ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde Ortaklık Konseyinde yapılacak ortak çalışmalar sonucunda tesbit edilmesi ayrıca isabetli bir husus olarak kayda değer sayılabilir. Bu yolla Türkiye'nin razı olmayacağı bir karar alınması imkânı mevcut bulunmamaktadır. Kabul edilen bu esaslar dâhilinde ekonomi politikalarının yaklaştırılmasında Türkiye'nin çıkarlarıyla bağdaştığı ölçüde ortak uygulamalara gideceği anlaşılmaktadır.

23. Katma protokol ile birlikte imzalanan ikinci mali protokolün dış ülkelere kaynak transferi ihtiyacımıza cevap verecek bir imkân olarak görüldüğüne yukarıda işaret olunmuştur. Bu defa söylenebilecek husus, bu transferin birinci mali protokole nazaran daha uygun şartlarla yapılma imkânının elde edilmiş olduğudur. Nitekim, evvelce olduğu gibi, yeni ödüncülerde de uyulması gereken şartların ekonomimizin ihtiyaçlarına uygun olarak tesbit edildiği, bunun yanısıra ödüncülerin mik-

tarı ve kullanma şartlarında (yıllık translar, kullanma süresi, faiz ve ödemesiz süre gibi) iyileştirilme sağlandığı görülmektedir.

Bütün bu hususlar göz önüne alındığında ikinci malî protokolün genel olarak ekonomimizin kalkınma gayretlerine dış kaynak bakımından tamamlayıcı yönüne bir kere daha değinmekte fayda vardır.

İkinci malî protokol ile öngörülen asıl ilginç husus şudur ki, taraflar protokolün bitiminde yeni bir devre için Türkiye'nin malî yardıma ihtiyaç duyup duymıyacağını incelemeyi kabul etmişlerdir. Malî protokolün bu hükmünden elbetteki uygulama nihayetindeki durumumuza göre faydalanmak veya faydalanmamak yönüne gidilecektir. Temenni bu ihtiyacın o zaman artık hissedilmemesi ise de, bu imkânın varlığını da küçümsemek gerekir kanısındayız.

IV - Genel değerlendirme :

24. Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında 1963 yılında kurulan ortaklığın geçiş dönemine intikal için 23 Kasım 1970 tarihinde imzalanan katma protokol ve diğer belgelerin siyasi ve ekonomik olmak üzere iki yönü bulunmaktadır.

AET ile ortaklık Türkiye'nin Batı ile işbirliği ve Batılaştırma yolunda şimdiye kadar izlediği politikanın bilinçli bir hamlesini teşkil etmektedir. Katma protokol bu hamlenin geniş bir kapsama kavuşturulması ve geliştirilmesi yönünde atılmış cesaretli bir adımdır. Bu açıdan ortaklığımızın geçiş dönemine intikal kararının politik önemi büyüktür.

Ekonomik açıdan ise, katma protokol, ortaklığımızın geçiş dönemi için tatminkâr bir başlangıç rejimi tesbit etmektedir. Protokolün bâzı eksiklikleri bulunmakla birlikte, bizatihi Anlaşmada öngörülen usullerle bunların giderilmesi, başlangıç rejiminin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi imkânlarının mevcudolduğu görülmektedir.

Katma protokol bütün bu geliştirme ve iyileştirme imkânlarıyla birlikte bir bütün olarak değerlendirildiğinde, önümüzdeki çeyrek yüz yıla yakın bir zaman devresinde ekonomimizin gelişmesine önemli katkıda bulunacak nitelikte bir çerçeve teşkil etmektedir.

Gözden uzak tutulması gereken bir başka husus da Anlaşmanın salt bir yardım anlaşması olmadığıdır. Katma protokol tarafların karşılıklı çıkarlarını göz önünde tutan karşılıklı vecibeler getiren ve amaç olarak Türkiye'nin topluluğa tam entegrasyonunu öngören bir anlaşmadır. Bu nedenle katma protokol hakkında ileri sürülen «yeterince tâviz alınmadığı» bir başka ülkeye daha fazla tâviz verildiği, «egemenlik haklarından fedakârlık edildiği», «bağımsız ekonomi politikası takibetmek olanağının kalmadığı» şeklindeki iddiaları bu açıdan değerlendirmekte fayda olduğu düşünülmektedir. Karşılıklı çıkarları bağdaştırmak için yapılan çetin müzakereler sonucu varılan bir mutabakatta karşılıklı tâvizler arasında belli bir denge kurulması gerektiği kabul edilmelidir.

25. Katma protokolle Türkiye'nin kabul ettiği yüklemelerin ekonomimizin üstesinden gelebileceği yüklemeler olduğu doğru değildir. Kaldı ki tatbikat, tamamen aksine tecelli eder bu yüklemeler ekonomiyi zorlar hale gelirse, uygun tedbirlere gitmek imkânı bulunmaktadır. Daha da ileri bir safhada tüm ekonominin altından kalkamayacağı durumların meydana gelmesi halinde, Türkiye'nin anlaşma uygulamasını tek taraflı bir kararla durdurmak imkânı daima mevcuttur. Ancak böyle bir durumun gerçekleşmesi hiçbir şekilde vâridolmayacaktır.

Ancak katma protokol Türkiye'ye zahmetsizce imkânlar temin eden bir anlaşma da değildir. Geçiş döneminin olumlu sonuçlara ulaşması ilk başta Türkiye'nin göstereceği gayrete, ekonomisini dış dünya ile temas halinde ve daha rasyonel esaslara göre çalışan bir ekonomi haline getirmekte göstereceği çabaya bağlı bulunmaktadır. Aslında bu yolda gerekli yapısal tedbirlerin Ortak Pazarla ilişkilerimizi geliştirsek de geliştirmesek de alınması zaruridir. Kalkınma plânlarımız bu ihtiyaca ayrıntılı bir şekilde yer vermektedir.

Bu husus göz önüne alınırsa, katma protokolün getirdiği imkânlardan gereği gibi yararlanmanın ilk şartının plânlı kalkınmayı başarı ile devam ettirmek ve plânın bu imkânları daha da yakından değerlendirmesini sağlamaktır. Aslında plân uygulamasının başarısı ortaklığımızın başa-

rısının anahtarı gibi görünmektedir. Bu açıdan bakıldığında ortaklığımızın ikinci dönemine geçiş, Türkiye'nin kalkınmasını süratle tamamlamak yolundaki kararlılığını ifade eder. Bu kararlılığın hâkim olacağı bir uygulamanın ise, başarıya ulaşmaması için hiçbir engel bulunmamaktadır.

Geçiş dönemine intikalde vukubulacak bir gecikme ise, kalkınma gayretlerimizi süratle tamamlamak yolunda temin olunan müsait ortamdan ekonomimizi daha bir süre mahrum bırakmak anlamına gelecektir.

En son toplantısını 17 . 5 . 1971 tarihinde yapan komisyonumuz bütün bu sebeplerden ötürü Katma Protokol ve diğer belgelerin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısını oy çokluğuyla onaylamış, tasarının öncelik ve ivedilikle Millet Meclisinde müzakeresine karar vermiştir.

Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

Başkan	Sözcü	Üye	Üye
Ankara	İzmir	Ankara	Balıkesir
A. Yalçın	A. N. Erdem	T. Tokar	C. Bilgehan
Üye	Üye	Üye	Üye
Balıkesir	Bolu	Bursa	Bursa
M. Ş. Çavdaroğlu	Ş. Kiyıkoğlu	Muhalifim	Söz hakkım mahfuz
		Şerh eklidir	A. Türkel
		İ. Öktem	
Üye	Üye	Üye	Üye
Denizli	Diyarbakır	İstanbul	İzmir
İ. Açıkalın	S. Savcı	N. İkbâl Tokgöz	Ş. Osma
Üye	Üye	Üye	Üye
Konya	Manisa	Rize	Muğla
Ö. Ölçmen	Muhalifim	S. Kumbasar	A. Buldanlı
İmzada bulunamadı	Şerh eklidir		
	M. Erten		
Üye	Üye	Üye	
Sakarya	Trabzon	Uşak	
T. Boztepe	Söz hakkım mahfuz	O. Dengiz	
	A. Rıza Uzuner		

Bursa Milletvekili İbrahim Öktem'in Muhalefet Şerhi

A. P. İktidarının 23 Kasım 1970 tarihinde imzaladığı Ortak Pazar'a geçiş belgesi olan Karma Protokol özel bir kanun teklifi halinde meclislerin onayına sunulmuş ve bu teklif ilk olarak 2 No. lu Millet Meclisi Geçici Komisyonunda müzakere edilmiştir.

1964 yılı Aralık ayında yürürlüğe giren ve en az 5 yıllık bir «Hazırlık dönemi» ni öngören Ankara Ortak Pazar anlaşmasında; 11 yıla kadar uzatılabilecek bir süre içinde Türk Ekonomisinin güçlendirilmesi, dış yardıma bağılıktan kurtarılması ve Türkiye'nin sağlam bir sanayi yapısına kavuşturularak Ortak Pazar Üyeliğinin yükümlerini taşıyabileceği ekonomik ve sosyal bir yapıya kavuşturulması da öngörülmüştü. Fakat 1965 den beri sorumluluk taşıyan A. P. Hükümetlerinin hazırlık dönemini hiç değerlendirmeden, anlaşmanın sağladığı bu dönemi 11 yıla kadar uzatma olanağını kullanmayıp, Türkiye'nin Ortak Pazar üyeliğine 1964 dekinden bile daha elverişsiz bir duruma düştüğü bir halde anlaşılması güç bir acelelikle geçiş dönemine girilmesi milli çıkarlarımıza aykırı olacağı cihetle, meclislerimizde, basında, sorumlu Devlet Kuruluşlarının verdikleri raporlarla, üniversite çevrelerinin bilimsel eleştirileriyle nihayet C. H. P. Parti Meclisi'nin, özellikle Protokol'ün imzasından önce yaydığı bildiri ile iktidar uyarılmaya çalışılmıştır.

12 Mart muhtırası ile iş başına gelen Sayın Erim Hükümetinin Meclislere sunduğu programında ifade edildiği gibi bazı kayıtlarla bu kanun teklifini benimsediği görüldü. Komisyonumuzun dinlediği İstanbul, İzmir ve Bursa Sanayi Odaları Temsilcilerinin kanun teklifini uygun karşılamalarına karşılık, Ankara, Adana, Eskişehir Odaları temsilcileri de karşı görüşü savunmuşlardır. Sanayimizin önemli kesimi olan Kamu sektörünün görüşünü ise ciddi olarak öğrenmek mümkün olamamıştır. Bu dağınık ve dalgah görüş ortamı içinde komisyonumuz sağlam bir fikre varabilmek için, aldığı bir kararla, sayın İktisadi İşler Başbakan Yardımcısı ile Sayın Dışişleri Bakanını davet etmiştir. Sayın Başbakan Yardımcısı toplantıya gelmemiş, Sayın Dışişleri Bakanının ise teknik olmaktan öte politik görüşleriyle yetinilmiştir.

Diğer taraftan, komisyonumuzun 11 . 3 . 1971 gün 1/406 sayılı yazısına ekli sistematik plân'ın (B) kısmında tesbit edilen sıra ve sorular karşılığı olarak Devlet Plânlama teşkilâtı 5 ciltlik raporlarını bizlere sunmuştur. Uzun ve ciddi araştırmaların mahsulü olduğu görülen bu raporlardan çıkan sonuçlar çok önemlidir. Bu raporun 1 nci cildinin Katma Protokolün genel değerlendirilme bölümünün başlangıcında şu hüküm yer bulmuştur. «Bu Katma Protokol iktisadi ve ticari alanlardaki etkileri bakımından Lozan'dan bu yana imzaladığımız bütün anlaşmaların en mühimi olup, iktisadi ve malî hayatımızın tümünü ilgilendirmekte ve Türkiye'nin yakın ekonomik kaderine yön vermektedir.» Bundan başka şu sonuçlar çıkarılmaktadır: «Ortak Pazarla 2 seneye yakın bir zaman devam eden müzakereler sonunda varılan sonucu ekonomik denge bakımından savunamayanlar konunun politik yönünü ileri sürmeye ve terazinin kefesine sokmaya çalışmışlardır. İtirazımız Ortak Pazara girmeye değil, Katma Protokolün dengesiz tavizlerinedir. Nitekim DPT en yetkili ağızyla AET nin içinde bulunduğu şartlar bakımından Tarımda istediğimiz tavizleri veremeyeceğine kanaat getirir getirmez yapılacak tek işin dengenin korunması için kendi tavizlerimizi ayarlı tutmak olduğunu, Hükümet seviyesinde en yüksek makam önünde ileri sürmüştür. DPT nin yeni bir denge aranılması tavsiyesi önce kabul edilmiş, ancak son müzakere (22.7.1970) sırasında Türk Heyeti sadece büyük bir meblâğ tutmayan AET den özel kota üzerinde taviz koymakla yetinmiş, liberasyon konsolidasyonu ve ithal edilmeyen maddeler konusunda AET tezini direnmeden kabul etmiştir. Bütün bunlara ilave olarak Katma Protokol'ü 12 nci maddesinin 2 nü fıkrası ile muayyen şartlar altında % 25 Gümrük Vergisi artırma yetkisinden Ortaklık Konseyi lehine feragat etmiştir. Bu tutum Katma Protokol'ü tamamen dengeden yoksun bir hale getirmiştir. Bu denge yukarıda rakamlarla belirtildiği üzere maatteessüf Türkiye'nin aleyhinedir. Halbuki Ortaklığın gayesi Türkiyenin hızlandırılmış kalkınması olduğuna göre Ankara Anlaşmasının 4 nü maddesinin öngördüğü dengenin, Aritmetik değil, fakat tarafların maddi imkânlarıyla orantılı yani Türkiye lehine olması gerektirdi. Halbuki Ankara Anlaşması ile sağlanan avantajlar Katma Protokolde gereği gibi değerlendirilememiş ve menfaatlerimiz icabettiği kadar korunamamıştır. Bu itibarla kanaatimiz odur ki Katma Protokol'ün 1978 lerde Türkiye'yi bir Dış Ticaret darboğazı ile karşı karşıya bırakacağı ve 3 nü plân döneminde bilhassa özel sektör yatırımlarının çok zorlaşacağı bu nedenle de kalkınma plânımızın aksayacağıdır. Malî Protokolle ilgili tebliğimizde belirtileceği üzere, AET den bu defa sağlanan finansman imkânları da, bu dengesizliği değiştirecek mahiyette görülmemektedir».

Yine bu arada DPT nin komisyonumuza sunduğu 1v. no. lu Endüstri mallarının durunu başlıklı raporunda varılan sonuçlar da çok ilginçtir:

«a - Gümrük Birliği gerçekte Türk Sanayi mamullerine, pamuklu mensucat ve pamuk iplikleri ihracatı kotalarla kısıtlandığı için, ortaklık dışı menşeli mallara nazaran yeterli avantaj sağlanamamaktadır. Halbuki Katma Protokol ile sağlanan avantajların yerli sanayinin bugünkü durumu muvacehesinde ileriye mâtuf olmaktan ziyade Türkiye için kısa ve en nihayet orta vâdede neticelerini verecek olan yukarıdaki sanayi dallarının, Tarım ve Tarıma dayalı sanayi kollarını kapsamaması gerekirdi. Bilindiği üzere Ortak Pazar karşısında Türkiye'nin problemi, süratli ödemeler dengesini hallederek kalkınmasını kısa zamanda gerçekleştirmektir. Türkiye AET karşısındaki vecibelerinin her geçen yıl biraz daha ağırlaşması nedeniyle ilk 4 - 5 sene gibi, imkânsız, kısa

bir zamanda yapmak zorundadır. Aksi takdirde gittikçe ağırlaşan vecibelerimiz karşısında sanayi proplemimizin halli çok zor olacaktır.

b - Geçiş döneminde teessüs edecek Gümrük birliğinin Türk Ekonomisine getireceği çok sınırlı kazançlar yanında belirli iktisadi kayıpları ve rizikoları da vardır. Başlıca :

1. Dış ödemeler dengesinde son yıllarda teşekkül eden dar boğaz, millî ekonominin geliştirilmesinde, karşılaşılan en büyük güçlüklerdendir. Son 10 yıllık dönemde dış açıkların kapatılması geniş ölçüde, ithalâtta miktar kısıtlamaları ve dış borçlanma yolu ile mümkün olmuştur. Önümüzdeki yıllarda dış yardım imkânlarının da azalacağı bilinmektedir. Malî Protokol bu alanda Türkiye'ye yeteri kadar kredi sağlamamaktadır. Bu şartlar altındaki geçiş döneminde hızlı ve otomatik bir tkavime göre ithal rejiminde serbestliğe gidilmesi, ödemeler dengesini büyük zorluklara ve tazyiklere mâruz bırakacaktır.

2. AET menşeli ithalâtın; liberasyon, özel AET kotaları ve ithal edilmeyen mallar için AET lehine açılacak kotaların gelişmesi nedeniyle, AET ye yönelecek ihracatımızdan daha büyük oranda artması Türkiye'yi Ortak Pazarda değerlendiremediği mallarını başka piyasalarda satmakta büyük güçlüklerle karşılaşacaktır.

3. Döviz gelirleri alanında, ihracat bakımından AET den köklü ve büyük imkânlar sağlama dan ithalâtın liberasyon yoluyla, takatimizin üstünde, serbestleştirilmesi, sürekli para kuru ayarlamalarına veya iktisadi faaliyetleri köstekliyecek deflasyonist kredi politikalarına gidilmesini zaruri kılabilir. Bu sebepten de 3 neü plânın göğüslemek zorunda kalacağı problemler çok çetin olacaktır.

4. İthalâtın serbestleştirilmesi ve özellikle AET menşeli ithalâta tamamen gümrük indirim ve muafiyetleri birçok mevcut sanayi işletmelerinizi erken rekabete mâruz bırakması itibariyle bunların idamelerini tehlikeye soktuğu gibi, ilerde gerçekleşmesi beklenen sanayi yatırımlarının dolayısıyla de kalkınmayı tehlikeye düşürecektir.

5. Türkiye'de istihdam probleminin uzun vâdede plân ölçüleri içinde çözümü ve millî gelirden yeterli artışların sağlanması ancak sanayie bağlı bir keyfiyettir. Sanayileşmemiz için bugünkü teşvik tedbirlerinin yeterli görülmediği bir devrede Katma Protokolün bu alandaki menfi etkisi üzerinde büyük ehemmiyetle durulması gereken bir sorundur. DPT, müzakereleri sırasında yukarıda bahsedilen bütün bu sorunlara değinmiş ve Katma Protokolün hangi unsurları kapsamaması gerektiğini de belirtmiştir.

Kanaatimizce Türkiye'nin % 40 liberasyon konselidasyonundan sonra taahütlerini yerine getirmesi ise çok zor olacaktır.»

Görüldüğü gibi en yüksek teknik Devlet kuruluşu olan DPT nin teknik araştırmalarının bu verileri bütün çıplaklığı ile ortaya gerçekleri bir bir sermektedir.

Kanımız odur ki; Ankara Anlaşmasının sağladığı âzami sürede hazırlık dönemini uzatarak geçiş döneminin gerektirdiği bütün tedbirleri plânlı bir şekilde alma yerine ilk 5 yılın sonunda geçiş dönemine girme gayretleri, teknik olmaktan uzak, tamamen politik nedenlere dayandığı anlaşılmaktadır. Türkiye bugün hazırlıksız geçen 6 yıl sonunda parasının değeri çok düşmüş, dış yardım ihtiyacı 1964 dekinin 2 misline çıkmış, Tarım ve sanayi üretim alanlarında plân hedeflerinin çok geresinde kalmış, sıhhatli ve dengeli gelişme olanağını yitirmiş ve nihayet dış sömürüye her zamankinden daha açık bir ülke haline düşürülmüş iken Ankara Anlaşmasına göre hazırlık dönemini 11 yıla kadar uzatma olanağını kullanmadan geçiş dönemine acele girmeyi, sonu bağımsızlığımızı tehlikeye düşürecek bir macera sayıyorum. Yeni Hükümetin programında bu konuda «Geçiş dönemi kapsamını tesbit eden belgeler 23 Kasım 1970 te imzalanmıştır. Bu belgeler ve yürürlüğe girmeleriyle ilgili işlem bâzı eleştirilere uğradı. Bunlardan haklı olanların incelenmesine ve kapsadıkları konuların uygulama sırasında, anlaşmada öngörülen imkânlar çerçevesinde, süratle iyileştirilmesine çalıştırılacaktır.» denmektedir.

Görülüyor ki, yeni Hükümet bu konuda bâzı endişelere sahiptir ve giderilmesi gerekli eksiklikler de saptamıştır. Ancak, bunların uygulama sırasında giderilebileceği görüşüne başta müzakere

usulü olmak üzere, birçok nedenlerden dolayı katılmak mümkün değildir. Yeni Hükümetin bu dayanaksız görüşü yüzünden, iktidar değişmesi ile konuyu yeniden ele almak ve millî çıkarlarımızı korumak için ortaya çıkan büyük bir fırsat da böylece kaçırılmış bulunmaktadır.

İşte bütün bu nedenlerle kanun tasarısına karşı olduğumu arz ederim.

Bursa Milletvekili
İbrahim Öktem

Manisa Milletvekili Muammer Erten'in muhalefet şerhi

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında Ortaklık Anlaşmasının 2 ncü dönemi olan Geçiş Dönemi Katma Protokoluna aşağıda arz edeceği sebeplerle muhalif kalmış bulunuyorum :

1. AET ile Türkiye'nin ekonomik durumları arasında büyük farklılıklar vardır. Türk ekonomisinin bu ortaklığa uyumunu sağlayabilmek maksadıyla Ankara Anlaşmasında muhtelif safhalar kabul edilmiştir.

Bunlardan 1 ncisi Hazırlık Dönemini teşkil eder. 5 sene devam edecek bu süre içerisinde Türk Ekonomisinin Anlaşmanın Geçiş Döneminde yüklenmesi gereken tavizleri taşıyabilecek hazırlık gücüne kavuşmasına imkân hazırlanmasını hedef almıştır. Bu hazırlıklar yapılamadığı takdirde Anlaşma hükümleri gerçevesi içerisinde Hazırlık Döneminin uzatılması imkânları tanınmıştır. Türkiye Geçiş Dönemine girebilmek için gereken hazırlıkları yapamamıştır. Bu sebeple Geçiş döneminde yükleneceği tavizleri taşıyabilecek güce erişememiştir. Bu sebeplerle Anlaşmanın imkân verdiği nispette hazırlık döneminin uzatılması ve bu uzatılan süreden yararlanarak süratle gerekli tedbirlerin alınması uygun olacağı kanısına sahip bulunuyorum.

2. Yapılan katma protokol ayrıca Ankara Anlaşmasının 2 ncü maddesine de aykırı düşmektedir. Bu maddeye göre (Anlaşmanın amacı Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının çalıştırılma seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümüyle göz önünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari, ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektir.) İmzalanan Katma Protokol hükümleri itibariyle ve Türkiye'nin AET'ye tanıdığı imkânlar nedeniyle Türk ekonomisinin kalkınmasını ve Türk halkının yaşama seviyesinin yükseltilmesini mümkün kılacak nitelikten uzaktır. Bu sebeplerle Katma Protokol Ankara Anlaşmasına da aykırı düşmektedir.

3. Türk ekonomisi halen tarıma dayalı olan bir ekonomi niteliğini arz etmektedir. İhracatımızın % 80 ni tarım ürünlerine dayanmaktadır. Sanayi ürünleri ihracatımız ise % 12 civarında kalmakta olup, bunun içerisinde sanayi ürünü sayılan basit imalât sanayi ürünleri de bulunmaktadır. AET nin ise ihracatının % 97 si sanayi ürünleri % 3 civarında da tarım ürünleri ve diğer kalemler bulunmaktadır. Geçiş döneminde dengeli bir anlaşmadan bahsedilebilmesi için Türkiye'nin sanayi alanında AET ye tavizler verirken bunun karşılığında tarım alanında esaslı tavizler alması gerekirdi. Tarımdaki tavizlerden bahsedilirken bazı gümrük muafiyetlerinin kabul edilmesinin alınmış bir taviz niteliğinde kabul edilmemesi gerekir. Tarımda alınacak esas tavizler muayyen bir takvim devresi içerisinde ortaklığın üyelerine uyguladığı tarım politikasının Türkiye'ye de uygulanması gerekir. Binaenaleyh Türkiye için sanayide bir takvim devresi içerisinde gümrük indirimleri yapılırken aynı sistemin tarımda Türkiye için kabul edilmesi gerekirdi. Bu sağlanamamıştır. Böyle olunca Katma Protokolde Türk ekonomisi aleyhine büyük bir dengesizlik ortaya çıkmaktadır.

4. Sanayide Türk mamulleri için AET gümrükleri sifıra indirmiş, fakat bazı tekstil maddelerinde istisnalar kabul etmiştir. Halbuki gümrük tarifeleri kaldırılan sanayi dallarında Türkiye'nin AET ye ihracatı olmadığı gibi pek yakın bir gelecekte de bu imkân ufukta görülüyor. Yalnız ihracat imkânımız sınırlandırılan tekstil alanında ümit vericidir. Bu bir tek alanda AET nin kıskaç davranması hakikaten AET ile yapılan ortaklığımızın geleceği bakımından ciddi endişeler ortaya koymuş bulunmaktadır.

5. Anlaşmada 3 ncü memleketlere Türkiye'nin tanıyacağı daha iyi tavizlerin otomatik olarak AET ye uygulanacağı hakkında hükümler mevcudolduğu halde (Protokolün 14 ncü maddesi) Türkiye için aynı hüküm tanınmamıştır. Bu durum Devletler Hukukunun klâsik bir kaidesi olan müttekabiliyet prensibine de aykırı bulunmaktadır.

6. AET ye sanayide tanınmış olduğumuz gümrük indirimleri liberasyon konsolidasyonu ithali yasaklanmış mallarda kontenjan açılması gibi nedenlerle Protokolün yürürlüğe girmesinden birkaç sene sonra Türkiye'nin Dış Ticareti büyük bir dengesizliğe mâruz kalabilecek ve belli bir süre içinde önlenmesi güç darboğazlara girebilecektir.

7. Kabul edilen Malî Protokol hükümleri de Türkiye'nin güçlüklerini karşılayabilecek bir nitelikte değildir.

8. Türk sanayiinin ihtiyacı olan ham ve yarı mamul madde fiyatları AET ye nazaran % 100 ile % 300 arasında pahalı bulunmaktadır. Bu nedenle gerek Türkiye'nin iç pazarında, gerekse AET içinde Türk sanayiinin rekabet imkânları mevcut değildir. Böyle bir durum hazırlıksız yüzmeye bilmeden denize atlamaya benziyecektir.

Sonuç : Özetle yukarıda arz ettiğim nedenlerle Katma Protokol taşıdığı hükümler itibariyle Türkiye'nin menfaatlerine aykırı olduğu gibi AET ile Türkiye arasındaki Ankara'da imzalanan Ortaklık Anlaşmasına da aykırı bulunmaktadır. Bu sebeplerle Katma Protokolün Meclislerimizce onanmasının uygun olmadığı kanaatini taşıyorum. Bu sebeplerle muhalif oy kullanıyorum.

Muammer Erten
Manisa Milletvekili

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

«Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir Ortaklık Yaratan Anlaşma» ya ekli «Geçici Protokol» ün birinci maddesi uyarınca 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de imzalanmış olan Katma Protokol ve Ekleri ile Malî Protokol, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma ve Son Senet'in onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara'da imzalanmış, 4 . 2 . 1964 tarih ve 397 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuş 22 . 10 . 1964 tarih ve 6/3820 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmış, 20 . 11 . 1964 tarih ve 6/3930 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe girmiş olan «Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Anlaşma» ya ekli «Geçici Protokol» ün birinci maddesi uyarınca, bahis konusu Anlaşmanın 4 ncü maddesinde gözetilen geçiş döneminin gerçekleşme şartları, usulleri, sıra ve süreleri ile ilgili hükümlerini tesbit etmek üzere 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de imzalanmış olan «Katma Protokol ve Ekleri» ile «Malî Protokol», «Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma» ve «Son Senet» in onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

30 . 11 . 1970

Başbakan

S. Demirel

Devlet Bakanı

H. Atabeyli

Adalet Bakanı

Y. Ziya Önder

İçişleri Bakanı

H. Menteseoğlu

Maliye Bakanı

M. Erez

Bayındırlık Bakanı

T. Gülez

Devlet Bakanı

H. Dinçer

Devlet Bakanı V.

H. Atabeyli

Millî Savunma Bakanı V.

İ. Ertem

Dışişleri Bakanı V.

H. Dinçer

Millî Eğitim Bakanı

O. Oğuz

Ticaret Bakanı

G. Titrek

Millîyet Meclisi

2 NO. LU GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

«Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir Ortaklık Yaratan Anlaşma» ya ekli «Geçici Protokol» ün birinci maddesi uyarınca 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de imzalanmış olan Katma Protokol ve Ekleri ile Malî Protokol, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma ve Son Senet'in onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Sağ. ve Sos. Y. Bakanı	Güm. ve Tekel Bakanı
<i>V. A. Özkan</i>	<i>İ. Birincioğlu</i>
Tarım Bakanı	Ulaştırma Bakanı
<i>İ. Ertem</i>	<i>N. Mentese</i>
Çalışma Bakanı	Sanayi Bakanı
<i>S. Öztürk</i>	<i>S. Kılıç</i>
En. ve T. Kay. Bak. V.	Turizm ve Ta. Bakanı
<i>S. Kılıç</i>	<i>N. Cevheri</i>
İmar ve İskân Bakanı	Köy İşleri Bakanı
<i>H. Nakiboğlu</i>	<i>T. Kapanlı</i>
Orman Bakanı	Gençlik ve Spor Bakanı V.
<i>H. Özalp</i>	<i>S. Öztürk</i>

KATMA PROTOKOL

BAŞLANGIÇ

Bir yandan,
Türkiye Cumhurbaşkanı,

Öte yandan,
Majeste Belçikalılar Kralı,
Federal Almanya Cumhurbaşkanı,
Fransa Cumhurbaşkanı,
İtalya Cumhurbaşkanı,
Altes Ruayal Lüksemburg Büyük Düki,
Majeste Holanda Kraliçesi,
Ve Avrupa Toplulukları Konseyi,

Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir Ortaklık Yaratan Anlaşma'nın ortaklığın hazırlık döneminden sonra bir geçiş dönemi öngördüğünü gözönünde bulundurarak,

Ortaklık Anlaşması hedeflerine uygun olarak, Hazırlık döneminin Türkiye ile Avrupa Ekonomik topluluğu arasında genellikle ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesine ve özellikle ticari alışverişlerin gelişmesine büyük ölçüde katkıda bulunduğunu kaydederek,

Hazırlık döneminden geçiş dönemine intikal için şartların bir araya geldiği kanısına vararak,

Söz konusu geçiş döneminin gerçekleşme şartları, usulleri, sıra ve süreleri ile ilgili hükümlerini bir katma protokol ile tesbit etmeye, azmederek,

Geçiş dönemi süresince Akad Tarafların, karşılıklı ve dengeli yükümler esası, üzerinden, Türkiye ile Topluluk arasında bir gümrük birliğinin gitgide yerleşmesini ve ortaklığın iyi işlenmesini sağlamak amacıyla, Türkiye'nin ekonomik politikalarının Topluluğunkilere yaklaştırılmasını ve bunun için gerekli ortak eylemlerin geliştirilmesini sağlayacaklarını gözönünde tutarak,

TÜRKİYE CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay İhsan Sabri Çağlayangil'i,

MAJESTE BELÇİKALILAR KIRALI :

Dışişleri Bakanı
Bay Pierre Harmel'i,

FEDERAL ALMANYA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay Walter Scheel'i,

FRANSA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay Maurice Schumann'ı,

İTALYA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı
Bay Mario Pedini'yi,

ALTES RUAYAL LÜKSEMBURG BÜYÜK DÜKÜ :

Dışişleri Bakanı
Bay Gaston Thorn'u,

MAJESTE HOLANDA KIRALIÇESİ :

Dışişleri Bakanı
Bay J. M. A. H. Luns'u,

AVRUPA TOPLULUKLARI KONSEYİ :

Avrupa Toplulukları Konseyi dönem Başkanı
Bay Walter Scheel'i,

Avrupa Toplulukları Komisyonu Başkanı
Bay Franco Maria Malfatti'yi,

Tam yetki ile Atamışlardır, adları geçenler, yetki belgelerinin karşılıklı olarak verilmesinden ve bunların usul ve şekil bakımından uygunluklarının anlaşılmasından sonra, Ortaklık Anlaşmasına eklenen aşağıdaki hükümler üzerinde uyuşmuşlardır :

MADDE — 1.

Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Anlaşmanın 4 nci maddesinde belirtilen Geçiş Döneminin gerçekleşme şartları, usulleri, sıra ve süreleri, bu protokol ile tesbit edilmiştir.

KISIM : I

Malların Serbest Dolaşımı

MADDE — 2.

1. Bu kısmın 1 nci bölümünün 1 nci kesimi ile II nci bölümü hükümleri :

a) Türkiye veya Topluluk'ta serbest dolaşım durumunda bulunan üçüncü ülkeler çıkışlı maddelerden tamamen veya kısmen elde edilenler de dâhil olmak üzere, Türkiye veya Topluluk'ta üretilen mallara,

b) Türkiye veya Topluluk'ta serbest dolaşım durumunda bulunan üçüncü ülkeler çıkışlı mallara, uygulanır.

2. Türkiye veya Topluluk'ta ithal işlemleri tamamlanmış, gerekli Gümrük Vergisi ve eş etkili vergi veya resimleri tahsil edilmiş ve bu vergi veya resimleri tam veya kısmi bir iadeden yararlanmamış olan üçüncü ülkeler çıkışlı mallar, Türkiye veya Topluluk'ta serbest dolaşım durumunda sayılır.

3. Kaynağı veya çıkışı medeni ile özel bir gümrük rejiminden yararlanarak üçüncü ülkelerden, Türkiye veya Topluluğa ithal edilmiş mallar, diğer Akid Tarafa tekrar ihraç edildiğinde serbest dolaşım durumunda sayılamaz. Bununla beraber, Ortaklık Konseyi, tesbit edeceği şartlar içinde, bu kurala saptamalar getirebilir.

4. 1 nci ve 2 nci fıkraların hükümleri bu Protokolün imzası tarihinden itibaren Türkiye veya Topluluk'tan ihraç edilen mallara uygulanır.

MADDE — 3.

1. Bu kısmın I nci bölümünün I nci kesimi ile II nci bölümü hükümleri, Türkiye veya Topluluk'ta elde edilen ve imaline Türkiye veya Topluluk'ta serbest dolaşım durumunda bulunmayan üçüncü ülkeler çıkışlı maddeler giren mallara da uygulanır. Bununla beraber, söz konusu malların bu hükümlerden yararlanabilmesi, imallerine giren üçüncü ülkeler maddeleri için Ortak Gümrük Tarifesinde öngörülen vergi hadlerinin belhbir yüzdesine eşit bir fark giderici verginin ihraçatçı devlette tahsiline bağlıdır. Ortaklık Konseyinin belirteceği her dönem için tesbit edeceği bu oran, ithalâtçı Devlet tarafından bu mallara tanınan tarife indirimine bağlı olarak değişir. Ortaklık Konseyi, üye Devletler arasındaki alışverişlerde 1 Temmuz 1968 tarihinden önce bu konuda yürürlükte olan kuralları göz önünde tutarak, fark giderici verginin tahsil usullerini de tesbit eder.

2. Bununla beraber, bu maddede belirtilen şartlar içinde elde edilmiş olan malların Türkiye veya Topluluk tarafından ihraçı sırasında, bu Protokolle tesbit edilmiş bulunan değişik gümrük indirimi sıra ve sürelerine göre diğer Akid Tarafa ithal edilen malların çoğunluğu için Gümrük Vergileri indirim oranı % 20 yi aşmadıkça, fark giderici vergi alınmaz.

MADDE — 4.

Ortaklık Konseyi, 2 nci ve 3 nci maddelerin uygulanması için gerekli idari işbirliği usullerini, üye Devletler arasındaki mal alışverişleri konusunda Toplulukça kararlaştırılan usulleri göz önünde tutarak, tesbit eder.

MADDE — 5.

1. Gerek Gümrük Vergileri, gerek miktar kısıtlamaları, gerekse ithalâttaki bütün eş etkili tedbirlerle diğer herhangi bir ticaret politikası tedbirinin uygulanmasından meydana gelen uyar-sızlıkların alışverişlerde yön değişmelerine yol açmak veya ülkesinde ekonomik güçlükler sebebi-olmek tehlikesini doğurduğu kanısına varan her Âkîd Taraf Ortaklık Konseyine başvurabilir ve Konsey, gerektiğinde, bu uyar-sızlıklardan doğabilecek zararları önleyecek nitelikte usulleri tav-siya eder.

2. Alışverişlerde yön değişmeleri veya ekonomik güçlükler ortaya çıktığında bunların ivedi bir eylemi gerektirdiği kanısına varan ilgili Taraf gerekli korunma tedbirlerini kendisi alabilir ve bunları Ortaklık Konseyine geciktirmeksizin bildirir; Ortaklık Konseyi ilgili Tarafın bu ted-birleri değiştirmesi veya kaldırması gereklipek gerekmediği hususunda karar verebilir.

3. Bu tedbirlerin seçiminde, ortaklığın işleyişini ve özellikle alışverişlerin normal gelişmesini en az bozacak olanlara öncelik verilmelidir.

MADDE — 6.

Geçiş Dönemi süresince Âkîd Taraflar, Topluluk üyesi devletlerce daha önce yapılmış yaklaşt-ırtmaları da göz önünde tutarak, gümrüklerle ilgili kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerini, Or-taklığın iyi işleminin gerektirdiği ölçüde, yaklaştırma yoluna giderler.

BÖLÜM I.

GÜMRÜK BİRLİĞİ

KESİM — I.

Türkiye ve Topluluk arasında Gümrük Vergilerinin kaldırılması

MADDE — 7.

1. Âkîd Taraflar, aralarında ithalât ve ihracata yeni Gümrük Vergileri veya eş etkili ver-gi veya resimler koymaktan ve bu Protokolün yürürlüğe giriş tarihinde karşılıklı ticari ilişkile-rinde uyguladıkları Gümrük Vergileri ile eş etkili vergi veya resimleri artırmaktan sakınırlar.

2. Bununla beraber, Anlaşma amaçlarının gerçekleşmesi için gerekli olduğunda, Ortaklık Konseyi Âkîd Tarafları ihracata yeni Gümrük Vergileri veya eş etkili vergi veya resimler koyma-ya yetkili kılabilir.

MADDE — 8.

Türkiye ve Topluluk arasında yürürlükte olan ithalât Gümrük Vergileri ile eş etkili vergi ve-ya resimler, bu Protokolün 9 ü ilâ 11 nci maddelerinde öngörülen şartlar içinde, gitgide kaldırılır.

MADDE — 9.

Topluluk, bu Protokolün yürürlüğe girişinde, Türkiye çıkışı ithalâta uyguladığı Gümrük Ver-gileri ile eş etkili vergi veya resimleri kaldırır.

MADDE — 10.

1. Her maddede için Türkiye'nin yapacağı birbirini izliyecek indirimlerin uygulanacağı temel vergi, bu Protokolün imzası tarihinde Topluluğa karşı fiilen uygulanan vergidir.

2. Türkiye tarafından yapılacak indirimlerin sıra ve süreleri aşağıdaki şekilde tesbit edilmiş-tir : İlk indirim bu Protokolün yürürlüğe girişinde uygulanır. İkinci ve üçüncü indirimler sırasıy-

le üç yıl ve beş yıl sonra yapılır. Dördüncü ve daha sonraki indirimler ise, son indirim Geçiş Döneminin sonunda gerçekleştirilecek şekilde, her yıl uygulanır.

3. Her indirim, her maddenin temel vergisi % 10 azaltılarak yapılır.

MADDE — 11.

10 ncu maddenin 2 nci ve 3 ncu fıkraları hükümlerinden sapma olarak, Türkiye, 3 sayılı ekte yer alan maddeler için, Topluluğa uyguladığı temel vergileri, yirmi iki yıllık bir dönemde, aşağıdaki sıra ve sürelerle, gültüde kaldırır : Bu Protokolün yürürlüğe girişinde her vergi üzerinden % 5 indirim yapılır. % 5 oranındaki diğer üç indirim sırasıyla üç, altı ve on yıl sonra uygulanır.

% 10 oranındaki diğer sekiz indirimin her biri, sırasıyla bu Protokolün yürürlüğe girişinden oniki, onüç, onbeş, onyediyedi, onsekiz, yirmi, yirmibir ve yirmiiki yıl sonra yapılır.

MADDE — 12.

1. Bu Protokol yürürlüğe girdiği sırada Türkiye'de olmayan yeni bir işleme sanayiinin kurulup gelişmesini korumak veya mevcut bir işleme sanayiinin o sırada uygulanmakta olan Türk Kalkınma Planında öngörülen gelişmesini sağlamak amacıyla Türkiye, Geçiş Döneminin ilk sekiz yılında, aşağıdaki şartlarla, 3 sayılı ekte gerekli değişiklikleri yapabilir :

— Bu değişikliklerin tümü, 1967 yılına ait Topluluk çıkışlı toplam ithalât değerinin % 10 unu aşmamalıdır,

— 3 sayılı ekte yer alan tüm maddelerin, yine 1967 yılı rakamlarına göre hesaplanan Topluluk çıkışlı ithalât değeri artmamalıdır.

3 sayılı ekte alınan maddelere, 11 nci madde hükümlerine göre hesaplanmış olan vergiler derhal uygulanabilir; bu ekten çıkarılanlara 10 ncu madde hükümlerine göre hesaplanmış olan vergiler derhal uygulanır.

2. Türkiye, yukarıdaki hükümler uyarınca almayı tasarladığı tedbirleri Ortaklık Konseyine bildirir.

3. Yukarıdaki 1 nci fıkrada belirtilen amaçla ve 1967 yılında Topluluk çıkışlı ithalâtın % 10 u ile sınırlı kalmak üzere, Geçiş Dönemi süresince Ortaklık Konseyi, Türkiye'yi, 10 ncu madde hükmüne giren maddelerin ithalâtında, kaldırılan Gümrük Vergilerini yeniden koymak, onları artırmak veya yeni vergiler koymaya yetkili olabilir.

Bu tarife tedbirleri, etkilediği tarife pozisyonlarının her birinde, Topluluk çıkışlı ithalâta uygulanan vergileri, ad yalforem % 25 in üstünde bir orana çıkaramaz.

4. Ortaklık Konseyi 1 nci ve 3 ncu fıkralar hükümlerinin dışında çıkabilir.

MADDE — 13.

1. 9 ilâ 11 nci maddeler hükümlerine bağlı olmaksızın, Akıd Taraflar - özellikle ekonomik kalkınmasını teşvik için gerekli bazı malların ithalâtını kolaylaştırmak amacıyla Türkiye - birbirlerinden ithal ettikleri maddelere uygulanan vergilerin tahsilini, karşı tarafa bildirmek suretiyle, tamamen veya kısmen durdurabilirler.

2. Akıd Taraflar, genel ekonomik durumları ve ilgili sektörün durumu elverdiği takdirde, diğer tarafa karşı Gümrük Vergilerini 9 ilâ 11 nci maddelerde öngörülenden daha hızlı bir sıra ve süre içinde indirmeye hazır olduklarını bildirirler. Ortaklık Konseyi bu amaçla tavsiyelerde bulunur.

MADDE — 14.

Türkiye'nin, ortaklık dışı bir ülkeye karşı, Gümrük Vergilerine eş etkili bir vergi veya resmi, 10 ncu ve 11 nci maddelerde öngörülenden daha hızlı bir sıra ve süre ile kaldırma yoluna gitmesi halinde, aynı sıra ve süre, bu vergi veya resmin Topluluğa karşı kaldırılması için de uygulanacaktır.

MADDE — 15.

7 nci maddenin 2 nci fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, Akıd Taraflar, bu protokolün yürürlüğe girişinden en geç dört yıl sonra, aralarındaki ihracat Gümrük Vergileri ile eş etkili vergi veya resimleri kaldırırlar.

MADDE — 16.

1. 7 nci maddenin 1 nci fıkrasıyla 8 ilâ 15 nci (dâhil) maddeler hükümleri malî nitelikteki Gümrük vergilerine de uygulanır.

2. Türkiye ve Topluluk, bu Protokolün yürürlüğe girişiyle birlikte, malî nitelikteki Gümrük vergilerini Ortaklık Konseyine bildirirler.

3. Türkiye, bu malî nitelikteki Gümrük vergileri yerine 44 nci madde hükümlerine uygun bir iç vergi veya resim koymak hakkını saklı tutar.

4. Ortaklık Konseyi, Türkiye'de malî nitelikteki bir Gümrük Vergisi yerine bir iç vergi veya resim konulmasının ciddi güçlüklerle karşılaştığını tesbit ettiği takdirde, en geç geçiş dönemi sonunda kaldırılmak şartıyla, Türkiye'ye bu vergiyi yürürlükte bırakmak yetkisini tanıır. Yetki, bu Protokolün yürürlüğe girişinden itibaren on iki ay içinde istenmelidir.

Türkiye, Ortaklık Konseyi tarafından bir karar verilinceye kadar, söz konusu vergileri geçici olarak yürürlükte bırakabilir.

KESİM - II

Ortak Gümrük Tarifesinin Türkiye tarafından kabulü

MADDE — 17.

Türk Gümrük Tarifesinin Ortak Gümrük Tarifesine uyumu, bu Protokolün imzası tarihinde Türkiye'nin üçüncü ülkelere fiilen uyguladığı vergilerden hareket edilerek, Geçiş Dönemi içinde, aşağıdaki usullerle yapılır:

1. Yukarıda belirtilen tarihte Türkiye tarafından fiilen uygulanan vergi hadleri, Ortak Gümrük Tarifesi hadlerine göre, fazla veya eksik olarak, % 15 i aşan bir farklılık göstermeyen maddelere, 10 ncu maddede öngörülen ikinci indirimden bir yıl sonra, Ortak Gümrük Tarifesi hadleri uygulanır.

2. Diğer hallerde Türkiye, 10 ncu maddede öngörülen ikinci indirimden bir yıl sonra, bu Protokolün imzası tarihinde fiilen uyguladığı gümrük haddi ile Ortak Gümrük Tarifesi haddi arasındaki farkı % 20 oranında azaltan Gümrük Vergisi hadleri uygulanır.

3. Bu fark, 10 ncu maddede öngörülen beşinci ve yedinci Gümrük Vergisi indirimleri sırasında, yeniden % 20 oranında azaltılır.

4. Ortak Gümrük Tarifesi, 10 ncu maddede öngörülen onuncu gümrük vergisi indirimi ile birlikte tam olarak uygulanır.

MADDE — 18.

17 nci madde hükmünden sapma olarak ve 3 sayılı ekde yer alan maddeler için Türkiye, yirmi iki yıllık bir süne içinde, aşağıdaki usullere göre, tarifesinin uyumu yoluna gider :

1. Bu protokolün imzası tarihinde Türkiye tarafından fiilen uygulanan vergi hadleri, ortak gümrük tarifesi hadlerine göre, fazla veya eksik olarak, % 15'i aşan bir farklılık göstermeyen maddelere, 11 nci maddede öngörülen dördüncü vergi indirimi sırasında, ortak gümrük tarifesi hadleri uygulanır.

2. Diğer hallerde, Türkiye, 11 nci maddede öngörülen dördüncü vergi indirimi sırasında, bu protokolün imzası tarihinde fiilen uyguladığı gümrük haddi ile ortak gümrük tarifesi haddi arasındaki farkı % 20 oranında azaltan Gümrük Vergisi hadleri uygulanır.

3. Bu fark, 11 nci maddede öngörülen yedinci ve dokuzuncu indirimler yapılırken, sırasıyla, % 30 ve % 20 oranında yeniden azaltılır.
4. Ortak gümrük tarifesi yirmi ikinci yılın sonunda tam olarak uygulanır.

MADDE — 19.

1. 1967 yılı toplam ithalâtının değer olarak % 10 unu aşmayan bir kısım maddeler için, Türkiye, Ortaklık Konseyinde danışmadan sonra, 17 nci ve 18 nci maddeler uyarınca üçüncü ülkelere yapacağı Gümrük Vergisi indirimlerini, bu protokolün yürürlüğe girişini izliyen yirmi ikinci yılın sonuna kadar ertelemeye yetkilidir.

2. 1967 yılı toplam ithalâtının değer olarak % 5 ini aşmayan bir kısım maddeler için Türkiye, ortaklık konseyinde danışmadan sonra, üçüncü ülkelere yirmi iki yıllık sürenin ötesinde de ortak gümrük tarifesi hadleri üstünde vergi uygulamaya yetkilidir.

3. Bununla beraber, yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının ortaklık içinde malların serbest dolaşımına zarar vermemesi gerekir ve bu uygulama Türkiye'nin 5 nci madde hükümlerine başvurmasına yol açamaz.

4. Gümrük tarifesinin ortak gümrük tarifesine uyumunu hızlandırması halinde, Türkiye bu bölümde öngörülen uygulamalardan doğana eş bir tercihi topluluğa saklı tutar.

Ortaklık konseyinin ön müsaadesi olmadıkça, 3 sayılı ekte yer alan maddeler için geçiş döneminin sonundan önce bu hızlandırma yapılamaz.

5. 16 nci maddenin 4 ncü fıkrasının 1 nci bendinde öngörülen yetki talebine konu olan veya 16 nci maddenin 4 üncü fıkrasının 2 nci bendi uyarınca geçici olarak yürürlükte bırakılabileceği Gümrük Vergileri için Türkiye, 17 nci ve 18 nci maddeler hükümlerini uygulamakla yükümlü değildir. Yetki süresinin bitiminde Türkiye bu maddelerin uygulanmasıyla ulaşılmış olacak vergi hadlerini uygular.

MADDE — 20.

1. Türkiye'nin ikili ticaret anlaşmalarının işlemesi, bu protokol hükümleri veya bu protokolün uygulanması yolunda alınan tedbirler dolayısıyla hissedilir şekilde aksarsa, Türkiye, söz konusu anlaşmalarla bağlı bulunduğu ülkeler çıkışlı bazı maddelerin ithalâtını kolaylaştırmak için, ortaklık konseyinin ön müsaadesi ile sıfır veya indirilmiş Gümrük Vergili tarife kontenjanları açmaya yetkilidir.

2. 1 nci fıkrada belirtilen tarife kontenjanlarının aşağıdaki şartlara uymaları halinde, bu müsaade verilmiş sayılır :

a) Bu kontenjanların yıllık toplam değeri, istatistik verilerin bulunduğu son üç yıl içinde Türkiye'nin üçüncü ülkeler çıkışlı ithalâtından, 4 sayılı ekte belirtilen kaynaklarla gerçekleştirilen ithalât çıkarıldıktan sonra bulunacak ortalama değerinin % 10 unu aşmamalıdır. % 10 tutarındaki bu miktardan 4 sayılı ek çerçevesinde üçüncü ülkelere Gümrük Vergilerinden muaf olarak yapılan ithalâtın miktarı düşülür.

b) Her madde için, tarife kontenjanları çerçevesinde öngörülen ithalât değeri, Türkiye'nin, istatistik verileri bulunan son üç yıl içinde üçüncü ülkeler çıkışlı ithalât değeri ortalamasının üçte birini geçmemelidir.

3. Türkiye, 2 nci fıkra hükümlerine uygun olarak almayı düşündüğü tedbirleri ortaklık konseyine bildirir.

Ortaklık konseyi, geçiş döneminin sonunda, 2 nci fıkra hükümlerinin kaldırılmasının veya değiştirilmesinin gerekip gerekmediğine karar verebilir.

4. Bir tarife kontenjanı çerçevesinde uygulanan vergi, hiçbir halde, Türkiye tarafından Topluluk çıkışlı ithalâta fiilen uygulanan vergiden düşük olamaz.

BÖLÜM — II

Âkîd Taraflar arasında miktar kısıtlamalarının kaldırılması

MADDE — 21.

Aşağıdaki hükümler saklı kalmak üzere, Âkîd Taraflar arasında ithalât miktar kısıtlamaları ve eş etkili bütün tedbirler yasaklanmıştır.

MADDE — 22.

1. Âkîd Taraflar, aralarında, ithalâta yeni miktar kısıtlamaları ve eş etkili tedbirler koymaktan sakınırlar.

2. Bununla beraber, bu protokolün yürürlüğe girişinde, Türkiye yönünden bu yüküm, 1967 yılında topluluk çıkışlı özel ithalâtının ancak % 35 i için uygulanır. Bu protokolün yürürlüğe girişinden üç, sekiz, on üç ve on sekiz yıl sonra bu oran, sırasıyla, % 40, 45, 60 ve 80 e yükseltilir.

3. Son üç vadenin her birinden altı ay önce, ortaklık konseyi, liberasyon oranının yükseltilmesinin Türkiye'nin ekonomik kalkınması üzerinde yapacağı etkileri inceler ve gerektiğinde, Türk ekonomisinin hızlı kalkınmasını sağlamak için, vâdenin, tesbit edeceği bir süre kadar, ertelenmesini kararlaştırır.

Bir karar alınmadığı takdirde, söz konusu vâde bir yıl ertelenmiş olur. İnceleme işlemi, bu sürenin son bulmasından altı ay önce yeniden başlar. Ortaklık konseyi yine bir karar almadığı takdirde, bir yıllık ikinci bir erteleme daha yapılır.

Bu ikinci sürenin sonunda, ortaklık konseyinin aksine kararı olmadıkça, liberasyon oranı artırımını Türkiye tarafından uygulanır.

4. Türkiye'ye ithali libere edilen Topluluk çıkışlı maddelerin listesi, bu protokolün imzası sırasında topluluğa bildirilir. Bu liste Topluluğa konsolide edilir. 2 nci fıkrada belirtilen vâdelerin her birinde libere edilen maddelerin listeleri topluluğa bildirilir ve konsolide edilir.

5. Türkiye, libere olmakla beraber bu madde uyarınca konsolide edilmemiş bulunan maddeler ithalâta, kısıtlama koyduğu tarihten önceki son üç yıllık topluluk çıkışlı ithalât ortalamasının en az % 75 ine eşit miktarda Topluluk lehine kontenjanlar açmak şartıyla, yeniden miktar kısıtlamaları koyabilir. Bu kontenjanlara 25 nci maddenin 4 ncu fıkrası hükümleri uygulanır.

6. Türkiye Topluluğa, her hal ve kârda üçüncü ülkelerden daha az elverişli bir işlem uygulamaz.

MADDE — 23.

Âkîd Taraflar, 22 nci maddenin 5 nci fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, karşılıklı alışverişlerinde bu protokolün yürürlüğe giriş tarihinde mevcut ithalât miktar kısıtlamalarını ve eş etkili tedbirleri daha kısıtlayıcı hale getirmekten sakınırlar.

MADDE — 24.

Topluluk, bu protokolün yürürlüğe girişinde, Türkiye çıkışlı ithalâta uyguladığı bütün miktar kısıtlamalarını kaldırır. Bu liberasyon Türkiye'ye konsolide edilir.

MADDE — 25

1. Türkiye, aşağıdaki fıkralarda belirtilen şartlar içinde, Topluluk çıkışlı ithalâta uyguladığı miktar kısıtlamalarını gitgide kaldırır.

2. Bu Proktolün yürürlüğe girişinden bir yıl sonra, Türkiye'de libere olmyan her maddenin ithalâtında Topluluk lehine kontenjanlar açılır. Bu kontenjanlar, istatistik verileri bulunan son üç yılda gerçekleştirilen Topluluk çıkışlı ithalâttan :

- a) Belirli yatırım projelerine bağlı özel yardım kaynaklarıyla,
- b) Bedelsiz ithalât yoluyla,
- c) Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu çerçevesinde,

Gerçekleştirilen ithalât düşüldükten sonra bulunacak ortalamaya eşit bir miktarda tesbit edilir.

3. Libere edilmemiş bir maddenin Topluluk çıkışlı ithalâtı, bu Protokolün yürürlüğe girişinden sonraki ilk yılda o maddenin toplam ithalâtının % 7 sini bulmadığı takdirde, bu Protokolün yürürlüğe girişinden bir yıl sonra, söz konusu toplam ithalâtın % 7 sine eşit bir kontenjan açılır.

4. Bu Protokolün yürürlüğe girişinden üç yıl sonra, Türkiye, bu suretle tesbit edilmiş bütün kontenjanları, bir yıl öncesine göre, toplam değer olarak en az % 10 ve her madde ile ilgili kontenjanın değerinde de en az % 5 oranında bir genişleme gerçekleştirilecek şekilde artırır. Bu değerler, her iki yılda bir, önceki döneme göre aynı oranlarda artırılır.

5. Bu Protokolün yürürlüğe girişinin onüçüncü yılından başlayarak, iki yılda bir, her kontenjan, önceki döneme göre en az % 20 oranında artırılır.

6. Bu Protokolün yürürlüğe girişinden sonraki ilk yılda, libere edilmemiş bir madde için, Türkiye'de hiçbir ithalât gerçekleştirilmemiş ise, bir kontenjanın açılması ve genişletilmesi usulleri Ortaklık Konseyi tarafından tesbit edilir.

7. Ortaklık Konseyi, libere edilmemiş bir maddenin ithalâtının, birbirini izleyen iki yıl içinde, açılmış olan kontenjanın hissedilir şekilde altında kaldığı kanısına varırsa, bu kontenjan, Topluluğa açılacak kontenjanların toplam değeri hesaplanırken göz önüne alınmaz. Bu durumda Türkiye, Topluluğa bu maddedeki kontenjan kısıtlamasını kaldırır.

8. Türkiye'de uygulanan bütün ithalât miktar kısıtlamalarının bu Protokolün yürürlüğe girişinden en geç yirmi iki yıl sonra kaldırılması gereklidir.

MADDE — 26.

1. Âkîd Taraflar, aralarında uyguladıkları ithalât miktar kısıtlamalarına eş etkili bütün tedbirleri en geç yirmi iki yıllık bir dönem sonunda kaldırır. Ortaklık Konseyi, Topluluk içinde alınmış olan kararları da göz önünde bulundurarak, bu dönemde kademeli olarak yapılacak uyumlar hususunda tavsiyede bulunur.

2. Özellikle, Türkiye, Topluluk çıkışlı malların ithalâtında, ithalâtçılar tarafından yatırılması gerekli teminatları, 10 neu ve 11 nei maddelerde öngörülen sıra ve sürelerle göre gitgide kaldırır.

Ayrıca, bu Protokolün yürürlüğe girişiyle birlikte, Topluluktan ithal edilen, Türk Gümrük Tarifesinin 87.06 pozisyonundaki Topluluk çıkışlı motorlu kara nakil vasıtalarının aksam, parça ve teferruatında, bu malların gümrük değerinin % 140 mı ve diğer Topluluk çıkışlı mallarda da aynı değerinin % 120 sini aşan ithalât teminatları bu oranlar seviyesine indirilir.

MADDE — 27.

1. Âkîd Taraflar arasında ihracat miktar kısıtlamaları ve bütün eş etkili tedbirler yasaklanmıştır.

Türkiye ve Topluluk, en geç Geçiş Döneminin sonunda, aralarındaki ihracat miktar kısıtlamalarını ve bütün eş etkili tedbirleri kaldırır.

2. Yukarıdaki fıkra hükmünden sapma olarak, Türkiye ve Topluluk, Ortaklık Konseyinde danışmadan sonra, ekonomilerinin bâzı faaliyet dallarının gelişmesini teşvik veya temel maddelerde muhtemel bir kıtlığa karşı konulması için gerekli olduğu ölçüde, bu maddeler ihracatındaki mevcut kısıtlamaları muhafaza edebilir veya yeni kısıtlamalar koyabilirler.

Bu durumda, ilgili Taraf, diğeri lehine, bir yandan istatistik verileri bulunan son üç yıllık ihracatın ortalamasını, öte yandan da gitgide gerçekleşecek Gümrük Birliği içinde alışverişlerin normal gelişmesini göz önünde bulundurarak, bir kontenjan açar.

MADDE — 28.

Türkiye, genel ekonomik durumu ve ilgili sektörün durumu elverdiği takdirde, ithalât ve ihracat miktar kısıtlamalarını Topluluğa karşı yukarıdaki maddelerde öngörülenden daha hızlı sıra ve sürelerde kaldırmaya hazır olduğunu beyan eder. Ortaklık Konseyi bu konuda Türkiye'ye tavsiyelerde bulunur.

MADDE — 29.

21 ilâ 27 nci (dâhil) maddeler hükümleri, kamu ahlâkı, kamu düzeni, kamu güvenliği, insan ve hayvanların hayat ve sağlıklarının veya bitkiler ile sanat, tarih veya arkeoloji değeri olan millî servetlerin veya ticari ve sınai mülkiyetin korunması nedenlerinin haklı kıldığı ithalât, ihracat veya transit yasaklamaları veya kısıtlamaları konulmasına engel teşkil etmez. Bununla beraber, bu yasaklama veya kısıtlamalar, ne bir keyfî ayırım aracı, ne de Âkid Taraflar arasındaki ticarete örtülü bir kısıtlama niteliği taşımaktadır.

MADDE — 30.

1. Âkid Taraflar ticari nitelik taşıyan millî tekellerini, tedarik ve sürüm şartları bakımından, Türkiye ve Topluluk üyesi Devletler uyrukluları arasındaki her türlü farklılığın yirmiiki yıllık bir süre sonunda kalkınmasını sağlayacak şekilde, gitgide düzenlerler.

Bu madde hükümleri, Türkiye'nin veya bir üye devletin Türkiye ile topluluk arasındaki ihracat veya ithalâtı dolaylı veya dolaysız, hukukan veya fiilen kontrol ettiği, yönettiği veya hissedilir şekilde etkilediği bütün kuruluşlara uygulanır. Bu hükümler, idaresi devredilmiş Devlet tekel-lerine de uygulanır.

2. Âkid Taraflar, 1 inci fıkrada yer alan ilkelere aykırı veya aralarındaki gümrük vergilerinin ve miktar kısıtlamalarının kaldırılması ile ilgili maddelerin hükümlerinin kapsamını daraltan her türlü yeni tedbir almaktan sakınırlar.

3. Bu maddede belirtilen Türk tekellerinin uyumu ve Türkiye ile topluluk arasındaki alışveriş engellerinin azaltılmasıyla ilgili usul, sıra ve süreler, bu protokolün yürürlüğe girişinden en geç altı yıl sonra, Ortaklık Konseyi tarafından tesbit edilir.

Yukarıdaki bentte öngörülen Ortaklık Konseyi kararına kadar, Âkid Taraflar, diğer tarafta tekel konusu olan maddelere en çok kayırlan üçüncü ülkenin aynı mallara uygulanan en azından eşit bir işlem uyguladılar.

4. Âkid Tarafların yükümleri, mevcut milletlerarası anlaşmalarla bağdaştığı ölçüde geçerlidir.

BÖLÜM - III

Ortak tarım politikasının uygulama alanına konulması sonucu olarak Topluluğa ithali özel düzene bağlı ürünler.

MADDE — 31.

Tarım ürünleri için IV ncü bölümde belirtilen rejim; ortak tarım politikasının uygulama alanına konulması sonucu olarak topluluğa ithali özel bir düzene bağlı ürünlere uygulanır.

BÖLÜM - IV

TARIM

MADDE — 32.

Bu Protokolün hükümleri, 33 ilâ 35 nci maddelerde öngörülen aykırı hükümler saklı kalmak üzere, tarım ürünlerine uygulanır.

MADDE — 33.

1. Yirmi iki yıllık bir dönem içinde, Türkiye, tarım ürünlerinin Türkiye ile topluluk arasında serbest dolaşımı için Türkiye'de uygulanması gerekli ortak tarım politikası tedbirlerini bu dönemin sonunda alabilmek amacıyla, kendi tarım politikasının uyumu yoluna gider.

2. 1 nci fıkrada belirtilen sürede Topluluk, tarım politikasının tesbiti veya ilerideki gelişmesi sırasında, Türk tarımının çıkarlarını göz önünde tutar. Türkiye, bu amaca yararlı bütün unsurları Topluluğa bildirir.

3. Topluluk, Ortak Tarım Politikasının tesbiti veya gelişmesi ile ilgili Komisyon tekliflerini, bu tekliflere ilişkin görüşleri ve alman kararları Türkiye'ye bildirir.

4. Tarım alanında Türkiye tarafından Topluluğa bildirilmesi gereken hususları Ortaklık Konseyi kararlaştırır.

5. 3 ncü fıkrada belirtilen Komisyon teklifleri ve 1 nci fıkra uyarınca Türkiye'nin tarım alanında almayı öngördüğü tedbirlerle ilgili olarak, Ortaklık Konseyi çerçevesinde, danışmalar yapılabilir.

MADDE — 34.

1. Yirmiiki yıllık dönemin sonunda Ortaklık Konseyi, Türkiye'nin 33 ncü maddenin 1 nci fıkrasında belirtilen Ortak Tarım Politikası tedbirlerini aldığı tesbit ettikten sonra, tarım ürünlerinin Türkiye ve Topluluk arasında serbest dolaşımının gerçekleşmesi için gerekli hükümleri tesbit eder.

2. 1 nci fıkrada belirtilen hükümler, bu Protokolde öngörülen kurallardan gerekli her türlü sapmayı kapsıyabilir.

3. Ortaklık Konseyi 1 nci fıkrada belirtilen tarihi değiştirebilir.

MADDE — 35.

1. 34 ncü maddede öngörülen hükümlerin tesbit edilmesine kadar ve 7 ilâ 11, 15 ilâ 18 nci maddeler, 19 ncü maddenin 1 nci ve 5 nci fıkraları, 21 ilâ 27 ve 30 ncü maddeler hükümlerinden sapma olarak, Türkiye ve Topluluk, birbirlerine, tarım ürünleri alış - verişleri için, genişliği ve usulleri Ortaklık Konseyi tarafından tesbit edilecek olan tercihli bir rejim tanırlar.

2. Bununla beraber, geçiş döneminin başından itibaren uygulanacak rejim 6 sayılı ekte tesbit edilmiştir.

3. Bu Protokolün yürürlüğe girişinden bir yıl sonra ve bundan sonra da iki yılda bir, Ortaklık Konseyi, iki Taraftan birinin isteği üzerine, tarım ürünlerine uygulanan tercihli rejimin sonuçlarını inceler. Ortaklık Konseyi, Ortaklık Anlaşmasının amaçlarını gitgide gerçekleşmesini sağlamak üzere, gerekli olabilecek iyileştirmeleri kararlaştırabilir.

4. 34 ncü maddenin 2 nci fıkrası hükümleri bu madde için de geçerlidir.

KISIM - II

Kişilerin ve hizmetlerin dolaşımı

BÖLÜM - I

İşçiler

MADDE — 36.

Türkiye ile Topluluk üyesi Devletler arasında işçilerin serbest dolaşımı, Ortaklık Anlaşmasının 12 nci maddesinde yer alan ülkelere uygun şekilde, Anlaşmanın yürürlüğe girişinden sonraki onikinci yılın sonu ile yirmiikinci yılın sonu arasında kademeli olarak gerçekleştirilecektir.

Ortaklık Konseyi bu konuda gerekli usulleri kararlaştıracaktır.

MADDE — 37.

Her üye Devlet, Toplulukta çalışan Türk uyruklu işçilere, çalışma şartları ve ücret bakımından, Topluluk üyesi diğer Devletler uyruklu işçilere göre uyrukluktan ötürü her hangi bir farklı işleme yer vermiyen bir rejim tanır.

MADDE — 38.

Türkiye ile Topluluk üyesi Devletler arasında işçilerin serbest dolaşımının kademeli olarak gerçekleşmesine değin, Ortaklık Konseyi, Türk uyruklu işçilerin her üye Devlette çalışmalarını kolaylaştırmak amacıyla, bu işçilerin serbestçe meslek ve yer değiştirmelerinden ortaya çıkan bütün sorunları ve özellikle çalışma ve oturma izinlerinin uzatılmasını inceleyebilir.

Bu amaçla, Ortaklık Konseyi üye Devletlere tavsiyelerde bulunabilir.

MADDE — 39.

1. Bu Protokolün yürürlüğe girişinin birinci yılının bitiminden önce, Ortaklık Konseyi, sosyal güvenlik alanında, Topluluk içinde yer değiştiren Türk uyruklu işçiler ve bunların Toplulukta oturan aileleri yararına hükümler tesbit eder.

2. Bu hükümler, tesbit edilecek usullere göre, Türk uyruklu işçilere yaşlılık, ölüm ve sakatlık gelir ve aylıkları ile işçi ve Topluluk içinde oturan ailesine sağlanan sağlık hizmetleri yönünden, çeşitli üye Devletlerde geçen sigorta veya çalışma sürelerinin birleştirilmesine imkân verecektir. Bu hükümler, Topluluk üyesi Devletler için, Türkiye'de geçmiş süreleri göz önünde tutmak zorunluğu yaratmaz.

3. Yukarıda belirtilen hükümler, işçinin ailesinin Topluluk içinde oturması halinde, aile yardımlarının ödenmesini sağlayacak nitelikte olmalıdır.

4. 2 nci fıkranın uygulanması sonucu kararlaştırılan hükümler uyarınca hak kazanılan yaşlılık, ölüm ve sakatlık gelir ve aylıkları Türkiye'ye gönderilebilecektir.

5. Bu maddede belirtilen hükümler, Türkiye ile Topluluk üyesi Devletler arasındaki ikili anlaşmalardan doğan hak ve yükümleri, bunlar Türk uyruklular yararına daha elverişli bir rejim öngördükleri ölçüde, değiştirmez.

MADDE — 40.

Ortaklık Konseyi, Topluluğu kuran Andlaşmanın 50 nci maddesinin üye Devletlerce uygulama alanına konması sonucu alınan tedbirlerden esinlenerek, aralarında genç işçi değişimini kolaylaştırmak üzere, Türkiye ve üye Devletlere tavsiyelerde bulunabilir.

BÖLÜM - II

Yerleşme hakkı, hizmetler ve ulaştırma

MADDE — 41.

1. Âkîd Taraflar, arasında, yerleşme hakkı ve hizmetlerin serbest edimine yeni kısıtlamalar koymaktan sakınırlar.

2. Ortaklık Konseyi, Ortaklık Anlaşmasının 13 ncü ve 14 ncü maddelerinde yer alan ilkelere uygun olarak, Âkîd Tarafların yerleşme hakkı ve hizmetlerin serbest edimindeki kısıtlamaları aralarında gitgide kaldırmalarında uygulanacak sıra, süre ve usulleri tesbit eder.

Ortaklık Konseyi, söz konusu sıra ve usulleri, çeşitli faaliyet dalları için bu alanlarda Topluluğun daha önce koyduğu hükümleri ve Türkiye'nin ekonomik ve sosyal alanlardaki özel durumunu göz önüne alarak, tesbit eder. Üretim ve alışverişlerin gelişmesine özellikle katkıda bulunan faaliyetlere öncelik verilir.

MADDE — 42.

1. Ortaklık Konseyi, özellikle Türkiye'nin coğrafi durumunu da göz önünde bulundurarak, tesbit edeceği usullere göre, Topluluğu kuran Andlaşmanın ulaştırma ile ilgili hükümlerini Türkiye'ye teşmil eder. Ortaklık Konseyi, bu hükümlerin demiryolu, karayolu ve su yolu ulaştırmalarına uygulanması amacıyla Topuluk tarafından alınmış olan kararları Türkiye'ye, aynı şartlar içinde, teşmil edebilir.

2. Topluluğu kuran Andlaşmanın 84 ncü maddesinin 2 nei fıkrası uyarınca Topuluk, deniz ve hava ulaştırmasına ilişkin hükümler tesbit ettiği takdirde, Ortaklık Konseyi, Türk deniz ve hava ulaştırması için hangi ölçüde ve hangi usule göre hükümler tesbit edilebileceğini kararlaştırır.

KISIM - III

Ekonomi politikalarının yaklaştırılması

BÖLÜM - I

Rekabet, vergileme ve mevzuatın yaklaştırılması

MADDE — 43.

1. Ortaklık Konseyi, bu Protokolün yürürlüğe girişinden sonra altı yıllık bir süre içinde, Topluluğu kuran Andlaşmanın 85, 86, 90 ve 92 nei maddelerinde belirtilen ilkelerin uygulama şartlarını ve usullerini tesbit eder.

2. Geçiş döneminde Türkiye, Topluluğu kuran Andlaşmanın 92 nei maddesinin 3 (a) fıkrasında öngörülen durumda sayılabilir. Bu bakımdan Türkiye'nin ekonomik kalkınmasının kolaylaştırılmasına yönelik yardımlar, alış - veriş şartlarını Âkîd Tarafların ortak çıkarına aykırı düşecek ölçüde değiştirmedikçe, ortaklığın iyi işlemesi ile bağdaşır kabul edilir.

Geçiş döneminin sonunda, Ortaklık Konseyi, Türkiye'nin o tarihteki ekonomik durumunu göz önünde bulundurarak, yukardaki bendde öngörülen hükmün uygulanma süresinin uzatılmasının gerekip gerekmiyeceğini kararlaştırır.

MADDE — 44.

1. Hiçbir Âkîd Taraf, diğer Tarafın mallarına, benzeri millî mallara dolaylı veya dolaysız şekilde uyguladıklarından, hangi nitelikte olursa olsun, dolaylı veya dolaysız daha yüksek bir iç vergi uygulayamaz.

Hiçbir Âkîd Taraf, diğer Tarafın mallarına, başka üretimleri dolaylı olarak koruyacak nitelikte bir iç vergi uygulayamaz.

Âkîd Taraflar, imza tarihinde mevcudolan veyukardaki kurallara aykırı bulunan hükümleri en geç bu Protokolün yürürlüğe girişinden sonraki üçüncü yılın başında kaldırırılar.

2. Türkiye ile Topluluk arasındaki mal alışverişlerinde, ihracedilen mallar, dolaylı veya dolaysız olarak bu mallara uygulanan vergilerden daha yüksek bir iç vergi iadesinden yararlanamaz.

3. Muamele Vergisi kademeli toplu vergi sistemine göre alınmıyorsa, ithal mallarına uygulanan iç vergiler veya ihraç mallarına tanınan iadeler için, yukardaki fıkralarda yer alan ilkelere dokunmamak şartıyla, mallar veya mal grupları itibariyle ortalama hadler tesbit olunabilir.

4. Ortaklık Konseyi, Topluluğun bu maddede belirtilen alandaki tecrübesini göz önünde bulundurarak, yukardaki hükümlerin uygulanmasını gözetir.

MADDE — 45.

Muamele vergileri, Tüketim vergileri ve diğer dolaylı vergiler dışındaki vergilendirmelerde, Türkiye ile Topluluk arasındaki mal alışverişlerinde, muafiyet tanınması ve ihracatta vergi iadesi yapılması ile ithalatta fark giderici vergi veya resimler konulması, ancak alınması tasarlanan bu tedbirlerin, Ortaklık Konseyince, sınırlı bir süre için, önceden onaylanmış olmasına bağlıdır.

MADDE — 46.

Âkîd Taraflar, Ortaklık Konseyinin 43 nci maddenin 1 nci fıkrasında belirtilen şart ve usulleri tesbit eden bir karar almamış olmasından ve bu kararların veya 44 nci ve 45 nci maddelerde öngörülen hükümlerin uygulanmamasından doğacak güçlükleri gidermek için gerekli gördükleri korunma tedbirlerini alabilirler.

MADDE — 47.

1. Yirmiiki yıllık bir dönem içinde Ortaklık Konseyi, Âkîd Taraflardan birinin istemi üzerine, Türkiye ile Topluluk arasındaki ilişkilerde damping uygulamaları bulunduğunu tesbit ederse, dampinge sebeb olan veya olanlara bu uygulamaya son vermeleri amacıyla tavsiyelerde bulunur.

2. Zarar gören Taraf :

a) Ortaklık Konseyinin, 1 nci fıkra uyarınca, istemin yapıldığı tarihten başlayarak üç aylık bir süre içinde hiçbir karar almaması,

b) 1 nci fıkrada öngörülen tavsiyelerin yapılmasına rağmen damping uygulamalarının devam etmesi,

Hallerinde, Ortaklık Konseyine haber verdikten sonra, uygun gördüğü korunma tedbirlerini alabilir.

Ayrıca, zarar gören Tarafın çıkarı derhal bir eylemi gerektiriyorsa, bu Taraf, çıkarını korumak amacıyla, Ortaklık Konseyine haber verdikten sonra, dampinge karşı konulacak vergiler de dâhil olmak üzere, koruyucu nitelikte geçici tedbirler alabilir. Bu tedbirlerin uygulama süresi, istemin yapıldığı veya zarar gören Tarafın yukardaki bendin (b) hükmü uyarınca korunma tedbirlerini aldığı tarihten başlayarak üç ayı geçemez.

3. 2 nci fıkranın 1 nci bendinin (a) hükmü veya 2 nci bendinde belirtilen hallerde korunma tedbirleri alındığı takdirde, Ortaklık Konseyi, 1 nci fıkrada öngörülen tavsiyeler yapılmasına kadar, bu korunma tedbirlerinin geriye bırakılmasını her an kararlaştırabilir.

2 nci fıkranın 1 nci bendinin (b) hükmünde belirtilen halde korunma tedbirleri alındığı takdirde, Ortaklık Konseyi, bu korunma tedbirlerinin kaldırılmasını veya değiştirilmesini tavsiye edebilir.

4. Âkîd Taraflardan biri kaynaklı veya o Âkîd Taraf ülkesinde serbest dolaşım durumunda bulunan ve diğer Âkîd Tarafa ihracedilen mallar, birinci Âkîd Taraf ülkesine tekrar ithal edildiğinde, hiçbir gümrük vergisi, miktar kısıtlaması veya eş etkili tedbir uygulanmaksızın kabul olunur.

Ortaklık konseyi, bu fıkra hükümlerinin uygulanması amacıyla, bu alanda Topluluğun edindiği tecrübeden esinlenerek, her türlü yararlı tavsiyede bulunabilir.

MADDE — 48.

Bu protokol hükümlerinin kapsamına girmemekle beraber ortaklığın işlemlerini doğrudan doğruya etkileyen veya bu hükümler kapsamına girdiği halde bunlarla ilgili her hangi özel bir usul öngörülmemiş olan alanlarda Ortaklık Konseyi, Âkîd Taraflardan her birine, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerinin yaklaştırılmasına yönelik tedbirler almalarını tavsiye edebilir.

BÖLÜM : II

Ekonomi Politikası

MADDE — 49.

Ortaklık Anlaşmasının 17 nci maddesinde yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak amacıyla, Âkîd Taraflar, ekonomi politikalarını koordine etmek için, Ortaklık Konseyinde, düzenli olarak danışmada bulunurlar.

Ortaklık Konseyi, gerektiğinde, duruma uygun tedbirler tavsiye eder.

MADDE — 50.

1. Âkîd Taraflar, genellikle ekonomik durumları ve özellikle ödemeler dengelerinin durumu elverdiği ölçüde, ödemelerini, Ortaklık Anlaşmasının 19 ncu maddesinde öngörülenden daha fazla serbestleştirme yoluna gitmeye hazır olduklarını bildirirler.

2. Mal ve hizmet alışverişleri ile sermaye hareketleri sadece bunlara ait ödemelerin kısıtlanmasıyla sınırlandırıldığı ölçüde, bu kısıtlamaların gitgide kaldırılması amacıyla, miktar kısıtlamalarının kaldırılması, hizmet edimi ve sermaye hareketleriyle ilgili hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

3. Âkîd Taraflar, Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran Anlaşmanın III sayılı ekinde yer alan görünmeyen işlemlere ilişkin transferlere uygulamakta buldukları rejimi, Ortaklık Konseyinin önmüsaadesi olmadıkça, daha kısıtlayıcı bir hale getirmemeyi üstlenirler.

4. Ortaklık Anlaşmasının 19 ncu maddesi ile bu maddede belirtilen ödemelerin ve transferlerin gerçekleştirilmesini sağlamak için alınacak tedbirler konusunda Âkîd Taraflar, gerektiğinde, birbirlerine danışırlar.

MADDE — 51.

Ortaklık Anlaşmasının 20 nci maddesinde yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla, Türkiye, bu protokolün yürürlüğe girişiyle birlikte, Topluluktan gelen ve ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabilecek özel sermayeye tanıdığı rejimi iyileştirmek için çaba gösterir.

MADDE — 52.

Âkîd Taraflar, aralarındaki sermaye hareketlerine ve bu hareketlere ilişkin cari ödemelere zarar verecek yeni kısıtlamalar koymamaya ve mevcut rejimi daha kısıtlayıcı hale getirmemeye çaba gösterirler.

Âkîd Taraflar, sermaye işlem ve sermaye transferlerinin yapılmasında veya yürütülmesinde uygulanan izin ve kontrol işlemlerini mümkün olan ölçüde basitleştirirler ve gerektiğinde, bu basitleştirme için birbirlerine danışırlar.

BÖLÜM - III

Ticaret Politikası

MADDE — 53.

1. Âkîd Taraflar, geçiş dönemi süresince, ticaret politikalarının, özellikle topluluğu kuran Anlaşmanın 113 nci maddesinin 1 nei fıkrasında belirtilen alanlarda, üçüncü ülkelere karşı koordinasyonunu sağlamak için, Ortaklık Konseyinde danışmada bulunurlar.

Bu amaçla her Âkîd Taraf, diğerinin istemi üzerine, akdettiği tarife veya ticaret hükümleri kapsıyan anlaşmalarla dış alışverişler rejiminde yaptığı değişiklikler hakkında yararlı bütün bilgileri verir.

Bu anlaşmaların veya değişikliklerin Ortaklığın işleyişi üzerinde doğrudan doğruya ve özel bir etkisi olması halinde, Âkîd Tarafların çıkarlarını gözetmek amacıyla, Ortaklık Konseyinde duruma uygun danışmalar yapılacaktır.

2. Geçiş döneminin sonunda, Âkîd Taraflar, eş biçimde ilkeler üzerine kurulmuş bir ticaret politikasına erişmek amacıyla, Ortaklık Konseyinde, ticaret politikalarının koordinasyonunu güclendirirler.

MADDE — 54.

1. Topluluk, Ortaklığın işleyişi üzerinde doğrudan doğruya ve özel bir etkisi olan bir ortaklık anlaşması veya bir tercihlî anlaşma akdettiği takdirde, Türkiye ile Topluluk arasındaki Ortaklık Anlaşmasında belirtilen karşılıklı çıkarların toplulukça dikkate alınmasını sağlamak üzere, Ortaklık Konseyinde duruma uygun danışmalar yapılacaktır.

2. Ortaklık içinde malların dolaşımında karşılaşılan engellerin kaldırılması için gerekli olduğu takdirde, Türkiye, Topluluğa bir ortaklık anlaşması veya bir tercihlî anlaşma ile bağlı ülkelerle olan alışverişlerinin ortaya çıkarabileceği pratik meselelerin çözümünü kolaylaştırmak amacıyla yararlı bütün tedbirleri almak için çaba gösterir.

Bu tedbirlerin alınmamış olması halinde, Ortaklığın iyi işlenmesini sağlamak için, Ortaklık Konseyi gerekli hükümleri tesbit edebilir.

MADDE — 55.

«Kalkınma için bölgesel işbirliğinin (RCD)» uygulanması konusunda Ortaklık Konseyinde danışmalar yapılacaktır.

Ortaklık Konseyi, icabında gerekli hükümleri kararlaştırabilir. Bu hükümler ortaklığın iyi işlenmesini engellememelidir.

MADDE — 56.

Bir üçüncü devletin topluluğa katılması halinde, Türkiye ve Topluluğun Ortaklık Anlaşmasında belirtilen karşılıklı çıkarlarının dikkate alınmasını sağlamak amacıyla, Ortaklık Konseyinde duruma uygun danışmalar yapılacaktır.

KISIM - IV

Genel ve son hükümler

MADDE — 57.

Âkıld Taraflar, kamu idareleri veya teşebbüsleri ile kendilerine özel veya münhasır haklar tanımış olan özel teşebbüsler tarafından girilecek satmalmalara katılma şartlarını, birbirlerinin ülkelerinde yerleşmiş Türk ve üye devletler uyrukluları arasında fark gözeten bütün işlemleri yirmiiki yıllık bir sürenin sonunda kaldırılacak şekilde, gitgide düzenlerler.

Ortaklık Konseyi bu düzenlemenin sıra, süre ve usullerin, bu alanda Toplulukta kabul edilmiş görüş yollarından esinlenerek tesbit eder.

MADDE — 58.

Bu protokolün kapsamına giren alanlarda ;

— Türkiye tarafından Topluluğa uygulanan rejim, üye devletler ile bunların uyrukluları veya ortaklıkları arasında hiçbir farklı işleme meydan veremez;

— Topluluk tarafından Türkiye'ye uygulanan rejim, Türk uyrukluları veya Türk ortaklıkları arasında hiçbir farklı işleme meydan veremez.

MADDE — 59.

Bu protokolün kapsamına giren alanlarda, Türkiye, üye devletlerin, Topluluğu kuran Andlaşma uyarınca birbirlerine tanıdıklarından daha elverişli bir işlemde yararlanamaz.

MADDE — 60.

1. Türk ekonomisinin bir faaliyet sektörünü veya dış malî istikrarını tehlikeye düşürecek ciddi bozukluklar ortaya çıkar veya Türkiye'nin bir bölgesinin ekonomik durumunun bozulması şeklinde güçlükler belirirse, Türkiye gerekli korunma tedbirlerini alabilir.

Bu tedbirler ve bunların uygulama usulleri Ortaklık Konseyine geciktirmeksizin bildirilir.

2. Topluluğun veya bir veya birkaç üye devletin bir ekonomik faaliyet sektörünü veya bir veya birkaç üye devletin dış malî istikrarını tehlikeye düşüren ciddi bozukluklar ortaya çıkar veya Topluluğun bir bölgesinin ekonomik durumunun bozulması şeklinde güçlükler belirirse, topluluk, gerekli korunma tedbirlerini alabilir veya ilgili üye devlet veya devletleri bu tedbirleri almakla yetkili kılabilir.

Bu tedbirler ve bunların uygulama usulleri Ortaklık Konseyine geciktirilmeksizin bildirilir.

3. 1 nei ve 2 nei fıkralar hükümlerinin uygulanmasında, ortaklığın işleyişini en az aksatacak tedbirlerin öncelikle seçilmesi gereklidir. Bu tedbirler, ortaya çıkan güçlüklerin giderilmesi için gerekli ölçüyü hiçbir şekilde aşmamalıdır.

4. 1 nei ve 2 nei fıkraların uygulanması sonucu alınan tedbirler üzerinde Ortaklık Konseyinde danışmalar yapılabilir.

MADDE — 61.

Geçiş döneminin süresi, bu protokolün özel hükümleri saklı kalmak üzere, on iki yıldır.

MADDE — 62.

Bu protokol ve ekleri, Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Anlaşmanın ayrılmaz parçalarıdır.

MADDE — 63.

1. Bu protokol, imza eden devletlerin kendi anayasa usullerine uyularak onaylanır ve Topluluk yönünden Konseyce, Topluluğu kuran Andlaşma hükümleri uyarınca bir karar alınması ve bu kararın Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Anlaşmanın Âkid Taraflarına tebliği ile geçerli bir şekilde aktedilmiş olur.

Yukarda belirtilen akdin onaylama ve tebliğ belgeleri Brüksel'de karşılıklı olarak verilir.

2. Bu protokol, 1 nci fıkrada belirtilen onaylama ve tebliğ belgelerinin karşılıklı olarak verilmesi tarihini izliyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. Bu protokolün yürürlüğe giriş tarihinin takvim yılı başına raslamaması halinde, Ortaklık Konseyi, bu protokolda öngörülen süreleri, özellikle malların serbest dolaşımının gerçekleştirilmesi bakımından, takvim yılı ile birlikte son bulacak şekilde kısaltılabilir veya uzatabilir.

MADDE — 64.

Bu protokol, her metin eşitlikle geçerli olmak üzere, Türk, Alman, Fransız, İtalyan ve Hollanda dillerinde ikişer nüsha olarak yazılmıştır.

Bunun belgesi olarak, aşağıda adları yazılı tam yetkili temsilciler bu Katma Protokolün altına imzalarını atmışlardır.

Zu Urkund Dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschriften unter dieses Zusatzprotokoll gesetzt.

En Foi de Quoi, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas du présent Protokole additionnel.

In Fede Di Che, i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce al presente Protocollo addizionale.

Ten Blijke Waarvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit Aanvullend Protocol hebben gesteld.

Brüksel'de, yirmiüç Kasım bin dokuzyüz yetmiş gününde yapılmıştır.

Geschehen zu Brüssel am dreiundzwanzigsten November neunzehnhundertsiebzig.

Fait à Bruxelles, le vingt-trois novembre mil neuf cent soixante-dix.

Fatto a Bruxelles, addì ventitre novembrè millenovecentosettanta.

Gedaan te Brussel, de drieëntwintigste november negentienhonderd zeventig.

Türkiye Cumhurbaşkanı adına,
İhsan Sabri Çağlayangil.

Pour Sa Majesté le Roi des Belges,
Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen,
Pierre Harmel.

Für den Präsidenten der Bundesrepublik
Deutschland,

Walter Schell.

Pour le Président de la République Française,
Maurice Schuman.

Per il Presidente della Repubblica Italiana,
Mario Pedini.

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de
Luxembourg,

Gaston Thorn.

Voor Hare Majesteit de Koningin der
Nederlanden,

J. M. A. H. Luns.

In Namen des Rates der Europäischen
Gemeinschaften,

Pour le Conseil des Communautés
Européennes,

Per il Consiglio delle Comunità Europee,
Voor de Raad der Europese Gemeenschappen,

Walter Scheel Franco Maria Malfatti

EKLER

Türkiye çıkışlı petrol ürünlerinin Topluluğa ithalinde uygulanacak rejime ilişkin

1 SAYILI EK

TEK MADDE

1. Katma protokolün 9 ve 21 ilâ 30 ncu maddeleri hükümlerinden sapma olarak, aşağıdaki listeye giren Türkiye’de rafine edilmiş ürünler, yılda 200 000 tonluk bir global topluluk kontenjanı hacmi çerçevesinde, gümrük vergilerinden muaf olarak Topluluğa ithal edilir :

Ortak gümrük
târifesi No.

Malların tanımı

27.10	Petrol yağları veya bitümenli madenlerden elde edilen yağlar (ham yağlar hariç); esas unsur olarak, ağırlık itibariyle % 70 veya daha fazla petrol yağını veya bitümenli madenlerden elde edilen yağları ihtiva eden ve târifenin başka yerlerinde zikri geçmiyen veya bulunmıyan müstahzarlar :
A. Hafif yağlar :
III. Diğer kullanımlara tahsis edilenler
B. Orta yağlar :
III. Diğer kullanımlara tahsis edilenler
C. Ağır yağlar :
I. Gazoiller :
c) Diğer kullanımlara tahsis edilenler
II. Fuel oiller :
c) Diğer kullanımlara tahsis edilenler
III. Yağlama yağları ve diğerleri :
c) 27 nci faslın 7 sayılı tamamlayıcı notunda yazılı şartlara uygun olarak karıştırılmaya tahsis edilenler (a)
d) Diğer kullanımlara tahsis edilenler
27.11	Petrol gazı ve gaz halinde sair hidro karbürler :
A. Ticari propanlar ve butanlar :
III. Diğer kullanımlara tahsis edilenler
27.12	Vazelin :
A. Ham [:
III. Diğer kullanımlara tahsis edilenler
B. Diğer
27.13	Parafin; petrol veya bitümenli maden mumları; ozokerit, linyit mumu, turb mumu, parafinli bakiyeler («gatsch, slack wax» v.s.) (Boyanmış olsun olmasın)
B. Diğerleri :
I. Hamlar :
c) Diğer kullanımlara tahsis edilenler
II. Diğerleri
27.14	Petrol bitümeni, petrol koku; petrol yağlarının veya bitümenli madenlerden elde edilen yağların diğer bakiyeleri :
C. Diğerleri

(a) Bu alt pozisyona kabul yetkili makamlarca belli edilecek şartlara bağlıdır.

2. Topluluk, 1 nci fıkrada belirtilen rejimi :

— Üçüncü devletler ve ortak ülkeler çıkışlı petrol ürünleri için ortak bir kaynak tanımlanmasının kabulü ;

— Bir ortak ticaret politikası çerçevesinde kararlar alınması ;

— Bir ortak enerji politikasının kurulması, sırasında değiştirmek hakkını saklı tutar.

Bu durumda, topluluk, 1 nci fıkrada belirtilen ithalâta, söz konusu fıkrada öngörülenlere kapsam bakımından eşdeğer kolaylıklar sağlar.

3. 2 nci fıkranın uygulanması için alınan tedbirler üzerinde Ortaklık Konseyinde danışmalar yapılabilir.

4. Topluluğun, üç yıllık bir sürede, 2 nci fıkra gereğince alınacak tedbirleri tesbit etmemesi halinde, Ortaklık Konseyi, 1 nci fıkrada öngörülen kontenjanın hacmini yeniden inceleyebilir.

5. 1 nci ve 2 nci fıkralar saklı kalmak üzere, katma protokol hükümleri, petrol ürünlerinin ithalâtına uygulanan hükümlere dokunmaz.

Türkiye çıkışlı bazı dokuma maddelerinin Topluluğa ithalinde uygulanacak rejime ilişkin

2 SAYILI EK

Madde — 1.

1. Katma protokolün 9 ncu maddesinden sapma olarak, Türkiye çıkışlı aşağıda belirtilen maddelerin ithalâtında Topluluk, ortak gümrük tarifesi hadlerini, birbirini izliyen % 25 oranındaki dört indirimle, oniki yılda gitgide kaldırır. Bu indirimler, sırasıyla, katma protokolün yürürlüğe girişinde ve bu tarihten dört, sekiz ve oniki yıl sonra yapılır.

Ortak gümrük
tarifesi No.

Malların tanımı

55.05	Perakende olarak satılacak hale getirilmemiş pamuk iplikleri
55.09	Sair pamuklu dokumalar
58.01	Düğümlü veya sarmalı halılar (hazır eşya halinde olsun olmasın) y. A. Yünden ve - veya ince kıldan (elle yapılmış olanlar hariç)

2. Bununla beraber, Türkiye çıkışlı 55.05 ve 55.09 pozisyonlarındaki maddelerin ithalâtında, Topluluk, katma protokolün yürürlüğe girişiyle birlikte, yılda 55.05 pozisyonunda 300 ton ve 55.09 pozisyonunda 1 000 tonluk Topluluk târife kontenjanı sınırı içinde ortak gümrük târifesinde % 75 indirim uygular.

Madde — 2.

Topluluk, katma protokolün 21 ilâ 24 ncü maddeleri hükümlerinden sapma olarak, Türkiye çıkışlı aşağıdaki maddelerin ithalâtına yeni miktar kısıtlamaları koymak hakkını saklı tutar :

Ortak gümrük
tarifesi No.

Malların tanımı

50.01	Mancınıktan geçirilmeye elverişli ipek böceği kozaları
50.02	Ham ipek (bükülmemiş)

3 SAYILI EK

11 nci maddede öngörülen târife indirimine bağı maddeler listesi

Türk gümrük tarife No.	Malların tanımı
15.05	Yapağı ve bundan müstak yağlı maddeler (Lanolin dâhil) :
— 90	Diğerleri
15.09	Degra
15.10	Sınai yağ asitleri; rafinaj mahsulü asit yağları; sınai yağ alkolleri :
— 10	Sınai yağ asitleri
15.11	Gliserin (Gliserinli sular ve gliserinli lesivler dâhil) :
— 10	Gliserin
17.04	Şeker mamulleri (Kakaosuz) :
— 90	Diğerleri
17.05	Şeker, şurup ve melâslar (Koku veya renk verici maddeler katılmış), (Vanilyalı veya vanilinli şekerler dâhil; ne nisbette olursa olsun, şeker katılmış meyva suları hariç).
18.06	Çikolata ve kakao ihtiva eden başka gıda müstahzarları.
19.02	Çocuk mamaları, perhiz yemekleri veya mütat yemekler için hazırlanmış olan ve esasını un, nişasta veya malt hulâsası teşkil eden müstahzarlar (ağırlık itibariyle % 50 den az kakao ihtiva edenler dâhil)
21.07	Tarifenin başka yerlerinde zikri geçmiyen veya bulunmıyan gıda müstahzarları
22.08	Alkol derecesi 80 ve daha yukarı olan tağıir edilmemiş etil alkoller; derecesi ne olursa olsun tağıir edilmiş etil alkoller.
24.02	Mamül tütün; tütün hulâsa ve salçaları.
25.32	Stronsiyum karbonat (Stronsiyanit), kalsine edilmiş olsun olmasın (Stronsiyum oksit hariç) târiifenin başka yerlerinde zikri geçmiyen veya bulunmıyan madeni maddeler; çömlekçi eşyası kırıkları ve döküntüleri :
y 90	Stronsiyum karbonat (Kalsine edilmiş olsun olmasın)
37.04	Taşkömüründen, linyitten ve turbdan elde edilen kok ve sömükök :
— 21	Taşkömüründen elden edilen kok ve sömükök
28.06	Klorhidrit asit; klorosülfonik veya klorosülfirik asit :
— 10	Klorhidrik asit
28.08	Sülfirik asit; dumanlı sülfirik asit (oleum) :
— 30	Dumanlı sülfirik asit (oleum)
28.15	Metaloit sülfürler (fosfor trisülfür dâhil) :
— 20	Karbon sülfür
28.17	Sodyum hidroksit (kostik soda); potasyum hidroksit (kostik potas); sodyum ve potasyum peroksitler :
— 11	Kimyaca sar sodyum hidroksit
— 12	Sodyum hidroksit
28.20	Alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit (Alümin); sumi korendon :
— 10	Alüminyum oksit
— 20	Alüminyum hidroksit
28.21	Krom oksitleri ve hidroksitleri.
28.22	Manganez oksitleri :
— 10	Manganez dioksit

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 28.23 Demir oksitleri ve hidroksitleri ($Fe_2 O_3$ formülü dâhilinde ağırlık itibariyle % 70 ve daha fazla kombine demir ihtiva eden tabii demir oksidi asıllı boyayıcı topraklar dâhil.)
- 28.27 Kurşun oksitleri (Minyum ve minoraj dâhil.)
- 28.30 Klorürler ve oksiklorürler :
- 30 Amonyum (Nişadır)
- 28.32 Kloratlar ve perkloratlar.
- 28.35 Sülfürler (Polisülfürler dâhil) :
- 20 Sodyum
- 28.37 Sülfidler ve hiposülfidler.
- 28.38 Sülfatlar ve şaplar; persülfatlar :
- 31 Sodyum sülfat
- 40 Alüminyum sülfat
- 71 Demir sülfat
- 28.40 Fosfitler, hipofosfitler ve fosfatlar :
- 11 Sodyum fosfatlar
- 28.42 Karbonatlar ve perkarbonatlar (Amonyum karbonat ihtiva eden ticari amonyum karbonat dâhil) :
- 11 Sodyum bikarbonat
- 12 Sodyum perkarbonat
- 13 Sodyum karbonat (Kalsine)
- 14 Sodyum karbonat (Kristal)
- 42 Presipite kalsiyum karbonat
- 28.45 Silikatlar (Ticari sodyum ve potasyum silikatlar dâhil) :
- 10 Sodyum
- 20 Potasyum
- 28.47 Maden oksitleri asitlerinin tuzları (Kromatlar, permanganatlar, stanatlar, v. s.) :
- 32 Sodyum kromat
- 33 Potasyum kromat
- 34 Kurşun kromat
- 35 Sodyum bikromat
- 36 Potasyum bikromat
- 28.54 Hidrojen peroksit (Oksijenli su) (Katı oksijenli su dâhil).
- 28.56 Karbürler (Silisyum karbür, bor karbür ve madeni karbürler, v. s.).
- 29.02 Hidrokarbürlerin halojenli müstakları :
- 30 Trikloroetilen
- 40 Karbon tetraklor
- 60 Perkloroetilen
- 80 Kloroflüorometanlar
- 90 Diğerleri
- 29.03 Hidrokarbürlerin sülfonlu, nitroлу, nitrozolu müstakları
(«29.03.10» Trinitro - Bütil - Ksilen (Muse xyline) hariç)
- 29.04 Asiklik alkoller ve bunların halojenli, sülfonlu, nitroлу, nitrozolu müstakları :
- 10 Pentaeritritol
- 21 Saf Methyl alkol
- 22 Bütil alkol

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 23 Propil, izopropil alkoller
— 24 Setil ve stearil alkoller
— 25 Sorbitol, mannit
— 26 Propilen glükol
— 39 Diğerleri
29.09 Epoksitler, epoksi - alkoller, epoksi - fenoller ve epoksi - eterler (Alfa veya beta); bunların halojenli, sülfonlu, nitrolu, nitrozolu müstakları :
— 90 Diğerleri
29.14 Monoasitler, anhidritleri, halojenürleri, peroksitleri ve perasitler; bunların halojenli, sülfonlu, nitrolu, nitrozolu müstakları :
— 21 Asetik asit (Anhidr)
— 22 Asetik asit (Anhidrden gayri)
— 30 Oleik asit
— 41 Formik asit
— 42 Sodyum asetat
— 43 Alüminyum asetat
— 46 Magnezyum asetat
— 47 Bütil asetat
— 48 Etil stearat
— 49 Diğerleri
29.15 Poliasitler, anhidritleri, halojenürleri, peroksitleri ve perasitler; bunların halojenli, sülfonlu, nitrolu, nitrozolu müstakları :
— 51 Dioktil ftalât
— 52 Dibutül ftalât
— 53 Dietil ftalât
— 54 Dimetil ftalât
29.16 Asit - alkoller, asit - aldehitler, asit - setonlar, asit - fenoller ve basit veya kompleks oksijen fonksiyonlu sair asitler; anhidritleri, halojenürleri, peroksit ve perasitler; bunların halojenli, sülfonlu, nitrolu, nitrozolu müstakları :
— 41 Asit sitrik
— 53 Kalsiyum glükonat
— 54 Kalsiyum laktat
29.28 Diazoik, azoik veya azoksik bileşikler.
29.33 Civalı organik bileşikler.
29.35 Heterosiklik bileşikler (Nükleik asitler dâhil) :
— 30 Furfürol
— 59 Diğerleri
29.43 Kimyaca sâf şekerler (Sakaroz hariç) :
— 10 Glükoz
— 20 Laktöz
— 90 Diğerleri
30.03 Tababette veya veterinerlikte kullanılan ilaçlar :
b) Sairleri
— 41 Birinci sınıf
— 42 İkinci sınıf
— 43 Üçüncü sınıf

**Türk gümrük
tarife No.**

Malların tanımı

- 32.03 Debagatte kullanılan sentetik maddeler (Tabii debagat müstahsalları ile karıştırılmış olsun olmasın); debagatte kullanılan suni samalar (Enzim, pankreas, bakteri, v.s. asıllı samalar).
- 32.05 Sentetik organik boyayıcı maddeler (Boyayıcı pigmentler dâhil); lüminofor olarak kullanılmaya elverişli sentetik organik müstahsallar; lifler üzerine tesbit edilebilen optik ağartıcı maddeler; tabii çivit
(«32.05.10» tabii çivit, «32.05.30» Lüminofor olarak kullanılmaya elverişli sentetik müstahsallar ve «32.05.40» Lifler üzerine tesbit edilebilen optik ağartıcı maddeler hariç)
- 32.06 Boyayıcı lâklar.
- 32.07 Diğer boyayıcı maddeler; lüminofor olarak kullanılmaya elverişli olup organik olmayan müstahsallar :
- 22 Litopon
- 32.09 Vernikler; sulu duvar boyaları, derilerin finisajında kullanılan sulu pigmentler; saır müstahzar boyalar; hazır boya imalinde kullanılacak şekilde bezir yağı, esans, vernik ve diğer boya vasatları içinde ezilmiş pigmentler; istampacılığa mahsus varaklar; perakende satılacak şekilde veya ambalajda bulunan müstahzar boyayıcı maddeler («32.09.22» Deri finisajında kullanılan sulu pigmentler ve «32.09.32» İstampacılığa mahsus varaklar hariç)
- 32.13 Yazı veya resm-i hatti mürekkepleri, matbaa mürekkepleri ve diğer mürekkepler :
- 19 Diğer matbaa mürekkepleri
- 22 Konsantre yazı mürekkepleri
- 23 Kopya ve hektografik mürekkepleri
- 24 Tükenmez dolmakalemlere mahsus mürekkepler
- 25 Teksir makinalarına mahsus mürekkepler, istampa mürekkepleri, yazı makinaları şeritleri için mürekkepler
- 33.06 İtiryatçılık ve tuvalet müstahzarları ve müstahzar kozmetikleri,
- 34.01 Sabunlar (Tıbbi sabunlar dâhil).
- 34.02 Tansiyoaktif organik müstahsallar; tansiyoaktif müstahzarlar ve yıkama müstahzarları (Sabun ihtiva etmemesini).
- 34.05 Ayakkabı, mobilya ve döşeme boya ve cilâları, madenî aşıya cilâları, pat veya toz halinde temizleyici maddeler ve benzeri müstahzarlar (34.04 pozisyonuna giren müstahzarlar mumlar hariç).
- 35.06 Tarifinin başka yerlerinde zikri geçmeyen veya bulunmayan müstahzar yapıştırıcı maddeler; perakende olarak satılmak üzere sâf ağırlığı 1 kilo veya daha az olan ambalajlara konulmuş her nevi yapıştırıcı müstahsallar :
- 20 Saitleri
- 36.05 Piroteknî mamulleri (Şenlik fişekleri, kestane fişekleri, parafinli ağız otu, paragrel füzeler ve benzerleri).
- 36.06 Kibritler.
- 38.03 Âktif hale getirilmiş kömürler (Renk giderici, emici veya polârizasyonu giderici); silisli fesiller, killer, boksit ve sair tabii madenî müstahsallar (Âktif hale getirilmiş). («38.03.90» Diğerleri hariç)
- 38.05 Tall oil (Mayi reçine)
- 38.12 Müstahzar haşıl ve apreler ve mordansaj ameliyesi için müstahzarlar (Mensucat, kâğıt ve deri sanayiinde ve benzeri sanayide kullanılmak üzere hazırlanmış).

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 39.01 Kondansasyon, polikondansasyon ve poliadisyon yoluyla temin edilen müstahsallar (Tadil edilmiş olsun olmasın, polimerize edilmiş veya edilmemiş, açık veya kapalı zincirli) (Fenoplâstlar, aminopstlar, alkidler, polialik esterler ve doymamış sair polies-terler ve silikonlar, v.s.).
«39.01.19» Diğerleri, «39.01.23» poliamidler ve süper poliamidler ve «39.01.29» Diğer-leri hariç)
- 39.02 Polimerizasyon ve kopolimerizasyon yoluyla temin edilen müstahsallar ((Polietilen, politetrahaloetilenler, poliizobütilen, polistiren, polivinil klorür, polivinil asetat, polivi-nil klorasetat ve sair polivinil müstaklar,, ocumarone-inène reçineleri, v.s.)
- Mayi veya hamur haldeki müstahsallar (Emülsiyon, dispersiyonlar ve mamuller dâ-hil) :
- 12 Polivinil asetat
 - 16 Poliakrilik ve polimetakrilik müstakları
 - 17 Coumarone - indène reçineleri
 - 19 Diğerleri
- Bloklar, parçalar, pıhtılar, gayrimütecanis külçeler, granüller, pul ve tozlar (Mulâj için kullanılan tozlar dâhil), döküntü ve hurdalar :
 - 22 Polivinil asetat
 - 26 Poliakrilik ve polimetakrilik müstakları
 - 27 Coumarone - indène reçineleri
 - 29 Diğerleri
- Diğerleri
 - 32 Polivinil asetat
 - 39 Diğerleri
- 39.03 Rejenere selüloz; selüloz nitrat, selüloz asetat ve selülozun sair esterleri, selüloz eter-leri ve sair kimyevi müstakları (Plâstikleştirilmiş olsun olmasın) (Kolodyon, seloidin, selüloit, v.s.); vülkanize fiber :
- Mayi veya hamur haldeki müstahsallar (Emülsiyonlar, dispersiyonlar ve mahhüller dâhil) :
 - 11 Kolodyonlar
- Bloklar, parçalar, pıhtılar, gayrimütecanis külçeler, pul ve tozlar (Mulâj için kul-lanılan tozlar dâhil), döküntü ve hurdalar :
 - 22 Selüloz nitrat
 - 23 Selüloz asetat
- Diğerleri :
 - 31 Rejenere selüloz
 - 32 Vülkanize fiber
 - 34 Selüloz asetat
- 39.07 39.01 ilâ 39.06 pozisyonlarında yer alan müstahsallardan mamul eşya.
- 40.02 Sentetik kauçuk (Stabilize edilmiş veya edilmemiş sentetik lâteks dahil); mâyi yağlar-dan müstak taklit kauçuk :
- a) Her nevi nakil vasıtası iç ve dış lâstiği imal ve yenilenmesinde (Sırt geçirme işin-de) kullanılacak sentetik kauçuk ve lâteks :
 - 12 Sentetik lâteks
 - b) Sairleri :
 - 22 Sentetik lâteks
 - 23 Mâyi yağlardan müstak taklit kauçuk

Türk gümrük
tarife No.

Malları tanımları

- 40.09 Sertleştirilmemiş vülkanize kauçuktan boru ve hortumlar.
- 40.13 Sertleştirilmemiş vülkanize kauçuktan giyim eşyası, eldivenler ve giyim eşyası teferüatı (Nerede kullanılırsa kullanılsın).
- 40.14 - Sertleştirilmemiş vülkanize kauçuktan diğer eşya :
- 21 Yazı silme lâstiği
- 41.10 Suni veya terkip yoluyla elde edilen deri ve kösele (Lif haline getirilmemiş deri ve köseleden veya deri ve kösele liflerinden, levha veya yaprak halinde) (Rulo halinde olsun olmasın).
- 42.01 Her nevi hayvan için saraciye eşyası, eyer ve koşum takımları (Eyer, hamut, koşum kayışları ve dizlikler, v. s.) (İmal edildiği madde ne olursa olsun).
- 42.02 Seyahat eşyası (Sandık, valiz, şapka kutusu, seyahat çantası, arka çantası, v. s.), erzak çantaları, el çantaları, mektepli çantası, serviyet, cüzdan, ufak para çantası, tuvalet çantası, alet çantası, tütün ve sigara kutu, tabaka ve keseleri, kılıf, muhafaza ve kutular (Silâh, musiki aletleri, dürbün, mücevherat, şişe, yaka, ayakkabı, fırça, v. s. için) ve benzeri kablaklar (Tabii, suni veya terkip yoluyla elde edilen deri ve köseleden, vülkanize fiberden, suni plâstik madde yapraklarından, mukavvadan veya mensucattan).
- 42.06 Bağırsak, kursak, mesane ve veterden mamul eşya.
- 43.01 Ham postlar :
- 40 Karakul, astragan
- 90 Diğerleri.
- 43.02 Tabaklanmış veya aprelenmiş postlar ve kürkler (Levha, kare, haç ve benzeri şekillerde eklenmiş kürk parçaları dâhil); bunların dikilmemiş kırpıntı ve döküntüleri.
- 43.03 Kürk mamulleri.
- 43.04 Taklit kürkler ve mamuller.
- 44.11 Uzun çöpler haline getirilmiş ağaçlar; ağaçtan kibrit çöpleri; ağaçtan kundura çivileri.
- 44.15 Kaplama ağaçlar ve kontrplâklar (Başka maddeler katılmış olsun olmasın); üzerine kakma yapılmış ağaçlar :
- 20 Kaplama ağaçlar ve üzerine kakma yapılmış ağaçlar.
- 44.16 Hücreli ağaç panolar (Âdi maddeden yapraklarla kaplanmış olsun olmasın).
- 44.17 İslah edilmiş ağaçtan panolar, levhalar, bloklar ve benzerleri.
- 44.18 Suni veya terkip yoluyla elde edilen ağaçlar (Pano, levha, blok ve benzeri şekillerde, tabii veya suni reçinelerle veya sair organik yapıştırıcı maddelerle aglomere edilmiş yonga, talaş, ağaç unu ve sair ağaç döküntülerinden).
- 44.23 Bina ve inşaat için doğramacı mamulleri (Kurulup sökülebilir ahşap binalar ve aksami ile pano halinde birleştirilmiş parke tahtaları dâhil).
- 44.25 Ağaçtan aletler, alet gövde ve sapları, fırça gövde ve sapları, süpürge sapları; ağaçtan her nevi ayakkabı kalıpları :
- 10 Ayakkabı kalıpları.
- 44.28 Ağaçtan mamul diğer eşya.
- 45.03 Tabii mantarlardan mamul eşya.
- 45.04 Aglomere mantar (Yapıştırıcı maddeleri ihtiva etsin etmesin) ve bu nevi mantardan mamul eşya.
- 47.01 Kâğıt hamuru.

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 48.01 Mihaniki şekilde imal edilmiş kâğıt ve mukavvalar (Selüloz vatka dâhil), (Rulo veya tabaka halinde) :
- b) % 70 ve daha fazla odun hamuru ihtiva eden M² ağırlığı 50 - 55 gram arasında olan (50 ve 55 dâhil) kâğıtlar :
- 21 Gazete kâğıdı,
— 29 Diğerleri,
— 40 Matbaa ve yazı kâğıtları,
— 50 Kraft kâğıdı.
f) Sairleri :
- 61 Âdi ambalaj kâğıdı (M² ağırlığı 30 grama «30 dâhil» kadar),
— 62 Âdi ambalaj kâğıdı (M² ağırlığı 30 gramdan fazla),
— 63 Sigara kâğıdı,
— 64 Sünger kâğıdı,
— 67 İstatistik kartı imali için rulo halinde karton,
— 68 Mukavvalar.
- 48.02 El yapısı kâğıt ve mukavvalar.
- 48.03 Parşömen haline getirilmiş kâğıt ve mukavvalar ve taklitleri («Kristal» denilen kâğıtlar dâhil), (Rulo veya tabaka halinde).
- 48.04 Yapıştırma suretiyle birleştirilmiş kâğıt ve mukavvalar (Emdirilmemiş, sathı sıvanmamış), (İçinden takviye edilmiş olsun olmasın, rulo veya tabaka halinde).
- 48.05 Oluklu kâğıt ve mukavvalar (Üzeri düz tabakalarla kaplı olsun olmasın) krepon kâğıtlar, kırmalı kâğıtlar, kabartmalı, zumbalı veya delikli kâğıt ve mukavvalar (Rulo veya tabaka halinde).
- 48.06 Çizgili kâğıt ve mukavvalar (Cetveli, düz, kare veya müstatil çizgili), (Rulo veya tabaka halinde).
- 48.07 Kuşe, sıvanmış, emdirilmiş, satırları boyanmış (Mermer taklidi, alacalı ve benzerleri) veya matbu kâğıt ve mukavvalar (48.06 pozisyonu ile 49 ncu fasla girenler hariç), (Rulo veya tabaka halinde).
- 48.09 İnşaat için levhalar (Kâğıt hamurundan, ağaç liflerinden veya sair nebati liflerden) (Tabii veya suni reçinelerle veya benzeri sair yapıştırıcılarla aglomere edilmiş olsun olmasın).
- 48.10 Sigara kâğıdı (Sigara imâlinde kullanılacak şekilde kesilmiş) (Defter veya boru haline getirilmiş olsun olmasın).
- 48.11 Duvar kâğıtları, denkrusta ve cam kâğıtları.
- 48.12 Kâğıt veya mukavva mesnetli yer muşambaları (Kesilmiş veya linoleum hamuru ile kaplı olsun olmasın).
- 48.13 Karbon kâğıtları ve sair kopye kâğıtları (Mumlu teksir kâğıtları dâhil) (Kullanışlarına göre kesilmiş) (Kutu içinde olsun olmasın).
- 48.14 Muhabere kâğıtları; blok halinde mektup kâğıtları, mektup zarfları, mektup kartları, resimsiz kartpostal ve muhabere kartları; içlerinde hepsi bir örnek muhabere malzemesi bulunan, kâğıttan veya mukavvadan kutular, poşetler ve benzeri zarflar.
- 48.15 Sair kâğıtlar ve mukavvalar (Kullanışlarına göre kesilmiş). («48.15.30» Süzgeç kâğıdı hariç)
- 48.16 Kâğıt veya mukavvadan kutular, torbalar, poşetler, külahlar ve sair ambalajlar.
- 48.17 Yazihane, mağaza ve benzeri yerlerde kullanılan cinsten, katı ve dayanıklı mukavva kutular.

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 48.18 Kayıt defterleri veya sair defterler (Not ve makbuz defterleri ve benzerleri), blok-
notlar, ajandalar, sümenler, klâsörler, ciltler (İçine kâğıt takılabilenler ve benzeri)
ve kâğıt veya mukavvadan sair mektep, yazıhane veya kırtasiye maddeleri; kâğıt
veya mukavvadan nümune ve koleksiyon albümleri ile kitap kablaları.
- 48.19 Kâğıt veya mukavvadan her nevi etiket (Matbu, resimli veya zamklı olsun olma-
sın).
- 48.20 Kâğıt hamurundan, kâğıt veya mukavvadan üstüvane, bobin, makara, masura ve
benzeri mesnetler (Delinmiş veya sentleştirilmiş olsun olmasın).
- 48.21 Kâğıt hamurundan, kâğıt veya mukavvadan veya selüloz vatıkadan sair mamuller :
- 31 İstatistik makina kartları
- 39 Diğerleri
- 49.09 Her nevi çıkartmalar.
- 49.09 Resimli kartpostallar, resimli tebrik kartları ve benzerleri (Hangi usulle basılmış
bulunursa bulunsun) (Başka maddelerle süslenmiş olsun olmasın).
- 49.10 Kâğıttan veya mukavvadan her nevi takvim (Blok halinde takvimler dâhil).
- 50.04 İpek ipliği (Perakende olarak satılacak hale getirilmemiş).
- 50.05 Şap ipliği (Perakende olarak satılacak hale getirilmemiş).
- 50.06 Buret ipliği (Perakende olarak satılacak hale getirilmemiş).
- 50.07 İpek, şap ve buret iplikleri (Perakende olarak satılacak hale getirilmiş).
- 50.09 İpekten veya şaptan mensucat.
- 50.10 Burettten (Şap döküntüsünden) mensucat.
- 51.01 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamlı liflerden iplikler (Perakende olarak sa-
tılacak hale getirilmemiş) :
- b) 60 denyeye kadar (60 denye dâhil) :
- Sentetik iplikler :
- 23 Vinilik esaslı olanlar
- 24 Akrilik esaslı olanlar
- 25 Polipropilenik esaslı olanlar
- 29 Diğerleri
- Suni iplikler
- 31 Viskos ipeği
- 32 Asetat ipeği
- 33 Proteik esaslı suni iplikler
- 39 Diğerleri
- c) 60 denyeden yukarı olanlar :
- Sentetik iplikler :
- 43 Vinilik esaslı olanlar
- 44 Akrilik esaslı olanlar
- 45 Polipropilenik esaslı olanlar
- 49 Diğerleri
- Suni iplikler
- 51 Viskos ipeği
- 52 Asetat ipeği
- 53 Proteik esaslı suni iplikler
- 59 Diğerleri

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 51.02 Dokumaya elverişli sentetik ve suni maddelerden monofiller, şeritler ve benzerleri (Sunî saman ve katkı taklitleri).
- 51.03 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamlı liflerden iplikler (Perakende olarak satılacak hale getirilmiş) :
- b) Sairleri :
- 21 Suni liflerden
- 22 Sentetik liflerden
- 51.04 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamlı liflerden mensucat (51.01 veya 51.02 pozisyonlarındaki monofillerle şeritlerden yapılan mensucat dâhil). (Her nevi nakil vasıtası iç ve dış lâstığı imâlinde kullanılan «51.04.11» sentetik devamlı liflerden mensucat hariç).
- 54.05 Ketenden veya ramiden mensucat.
- 56.01 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamsız lifler (Karde edilmemiş, taranmış veya iplik imali için sair suretle hazırlanmamış). («56.01.11» Poliamid esash, «56.01.12» Poliester esash ve «56.01.14» Akrilik esash sentetik lifler hariç)
- 56.02 Devamsız lif imâline mahsus dokumaya elverişli sentetik ve suni devamlı lif demetleri :
- 20 Suni olanlar
- 56.03 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamlı veya devamsız lif döküntüleri (Karde edilmemiş, taranmamış veya iplik imali için sair suretle hazırlanmamış; iplik döküntüleri ve ditme suretiyle elde edilen döküntüler dâhil).
- 56.04 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamsız lifler ile, dokumaya elverişli sentetik ve suni devamlı veya devamsız lif döküntüleri (Karde edilmiş, taranmış veya iplik imali için sair suretle hazırlanmış). («56.04.11» Poliamid esash, «56.04.12» Poliester esash ve «56.04.14» Akrilik esash sentetik olanlar hariç)
- 56.05 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamsız liflerden veya dokumaya elverişli sentetik ve suni lif döküntülerinden (perakende olarak satılacak hale getirilmemiş).
- 56.06 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamsız liflerden veya dokumaya elverişli sentetik ve suni lif döküntülerinden iplikler (perakende olarak satılacak hale getirilmiş).
- 56.07 Dokumaya elverişli sentetik ve suni devamsız liflerden veya dokumaya elverişli sentetik ve suni lif döküntülerinden mensucat.
- 57.05 Kendir iplikleri.
- 57.08 Kâğıt iplikleri.
- 57.09 Kendir mensucat.
- 57.11 Dokumaya elverişli sair nebati liflerden mensucat.
- 57.12 Kâğıt ipliğinden mensucat.
- 58.02 Sair halılar, killimler, Sumak, Karaman ve benzerleri (Hazır eşya halinde olsun olmasın) :
- 10 Makinada imal edilen halılar
- 58.04 Kadife, pelüş bukleli veya halkalı mensucat (55.08 ve 58.05 pozisyonlarındaki eşya hariç) :
- 20 Tabii ipekten
- 40 Sentetik elyaftan
- 50 Suni elyaftan

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 58.08 Düz tül ve fileler
— 20 Sentetik elyaftan
- 58.09 Fasoneli tüller, bobino tüller ve fasoneli fileler; makina veya el işi dantelâlar (Top, parça, şerit veya motif halinde).
- 58.10 İşlemeler (Top, parça, şerit veya motif halinde)
- 59.03 Dokunmamış ve örülmemiş kumaşlar ve bunlardan mamul eşya (Emdirilmiş veya sıvanmış olsun olmasın).
- 59.08 Selüloz müştakları veya sair suni plâstik maddeler emdirilmiş veya sıvanmış mensucat.
- 59.10 Linoleumlar (Nerede kullanılırsa kullanılsın kesilmiş olsun olmasın); bir sıvanma maddesinin dokumaya elverişli maddelerden mesnet üzerine tabîki suretiyle elde edilen yer muşambaları (Kesilmiş olsun olmasın).
- 59.11 Kauçuklu mensucat (Örme olanlar hariç)
- 59.13 Elâstiki mensucat (Kauçuk ipliklerle birleştirilmiş dokumaya elverişli maddelerden müteşekkil) (Örme olanlar hariç).
- 60.01 Elâstiki veya kauçuk olmıyan örme mensucat.
- 60.02 Elâstiki veya kauçuklu olmıyan örme eldivenler.
- 60.03 Elâstiki veya kauçuklu olmıyan örme uzun konçlu çoraplar, çorap altlıkları, kısa konçlu çoraplar, soketler, çorap koruyucular ve benzerleri.
- 60.04 Elâstiki veya kauçuklu olmıyan örme iç çamaşırları.
- 60.05 Elâstiki veya kauçuklu olmıyan örme giyim eşyası, teferruatı ve diğer örme eşya.
- 60.06 Elâstiki örme veya kauçuklu örme mensucat ve diğer eşya (Varis çorapları ve dizlikler dâhil).
- 61.01 Erkekler ve erkek çocukları için giyim eşyası.
- 61.02 Kadınlar, kız çocukları ve bebeler için giyim eşyası.
- 61.03 Erkekler ve erkek çocukları için iç çamaşırları (Yaka, yakalık, göğüslük ve kolluklar dâhil).
- 61.04 Kadınlar, kız çocuklar ve bebeler için iç çamaşırları.
- 61.05 Mendiller.
- 61.06 Şallar, eşarplar, boyun atkıları, kaşkollar, baş örtüleri, peçe ve duvaklar ve benzeri eşya.
- 61.07 Kravatlar.
- 61.08 Kadınlar ve kız çocuklar için büyük ve küçük yakalar, rahibe yakaları, basit süsler, göğüslükler, jabolar, elbise yenleri, kolluklar, farbalar ve kadın elbise veya çamaşırları için benzeri sair teferruat ve süsler.
- 61.09 Korseler, korse kemerler, bileklikler, sütyenler, pantolan askıları, diz bağı, jartiyerler ve benzeri eşya (Mensucattan veya örme kumaştan) (Elâstiki olsun olmasın).
- 61.10 Eldivenler, uzun ve kısa konçlu çoraplar ve soketler (Örme olanlar hariç).
- 61.11 Giyim eşyasının hazırlanmış sair teferruatı; kemerler, kuşaklar, manşonlar, koruyucu kolluklar ve terziler için subralar, omuz ve göğüs vatkalı, v. s.
- 62.05 Mensucattan mamul diğer hazır eşya (Giyim eşyası patronları dâhil).
- 65.01 Keçeden şapka taslakları (Şekil verilmemiş ve kenar yapılmamış); keçeden diskler ve üstüvaneler (Boyuna yarılmış olsun olmasın).
- 65.02 Her nevi maddeden örülerek meydana getirilen veya dokunmuş, örülmüş veya sair suretle elde edilmiş şeritlerin birleştirilmesi suretiyle yapılan şapka taslakları (Şekil verilmemiş ve kenar yapılmamış).

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 65.03 Keçeden şapkalar ve diğer başlıklar (65.01 pozisyonunda yer alan taslak ve disklerden mamul) (Donatılmış olsun olmasın).
- 65.04 Her nevi maddeden örülerek meydana getirilen veya dokunmuş, örülmüş veya sair suretle elde edilmiş şeritlerin birleştirilmesi suretiyle yapılan şapkalar ve diğer taslaklar (Donatılmış olsun olmasın).
- 65.05 Örme veya parça halinde mensucattan, dantelâdan veya keçeden (Şeritten yapılanlar hariç) şapkalar ve diğer başlıklar (Saç fileleri dâhil) (Donatılmış olsun olmasın).
- 65.06 Diğer şapkalar ve başlıklar (Donatılmış olsun olmasın).
- 65.07 Şapka ve diğer başlıklar için şeritler, astarlar, kılıflar, kasnaklar (Açılır kapanır şapkalara mahsus yaylı kasnaklar dâhil), siperlikler ve çene altı kayışları.
- 66.01 Şemsiyeler (Baston - şemsiyeler, çadır şemsiyeler ve benzerleri dâhil).
- 66.03 66.01 ve 66.02 pozisyonlarına dâhil eşyanın aksamı, süs ve teferruatı.
- 67.01 Kuşların tüylü derileri ve tüylü diğer kısımları, kalem tüyler ve aksamı, ince tüyler ve bu maddelerden mamul eşya (05.07 pozisyonuna giren eşya ile işlenmiş tüy kalem ve uçları hariç).
- 67.02 Yapma çiçekler, yapraklı dallar, meyvalar ve bunların aksamı; yapma çiçekler, yapraklı dallar ve meyvalardan mamul eşya.
- 67.04 İnsan saçından, kıldan veya dokumaya elverişli maddelerden takma saç, sakal, bıyık, lüle ve perçemler ve benzeri eşya (Saçtan fileler dâhil).
- 67.05 Yekpare veya açılıp kapanan el yelpazeleri ve bunların mesnetleri ile mesnet aksamı (Yapıldığı madde ne olursa olsun).
- 68.04 Değirmen taşları, bileği taşları, bileği çarkları ve benzerleri (Öğütme, bileme, cilâlama, rektifiye etme ve kesme tekerlekleri, başları, disk veya uçları dâhil) tabii taşlardan (Aglomere edilmiş olsun olmasın), çömlekçi eşyasından yahut aglomere edilmiş tabii veya suni aşındırıcılardan (Bir çerçeve üzerine monte edilmiş olmamak şartıyla, başka maddelerden göbek, mil, mil yatağı ve benzerlerini ihtiva etsin etmesin); tabii taşlardan (Aglomere edilmiş olsun olmasın), çömlekçi eşyasından yahut aglomere edilmiş tabii veya suni aşındırıcılardan seğmanlar ve yukarıki taş ve çarkların imali bitirilmiş diğer aksamı :
- 20 Sairleri
- 68.06 Mensucat, kâğıt, mukavva ve sair maddeler ile mesnetlenmiş, toz veya tane halinde tabii veya suni aşındırıcılar (Kesilerek şekil verilmiş, dikilmiş veya sair suretle hazırlanmış olsun olmasın) :
- 90 Diğerleri
- 68.07 İzabe köpüğü yünü, cüruf yünü, kaya yünü ve benzeri sair madenî yünler; imbisat ettirilmiş vermikülit, imbisat ettirilmiş kil ve benzeri sair imbisat ettirilmiş madenî maddeler; madenî maddelerden harâter veya sesi tecridedici veya muhafaza edici mahlûtlar ve mamuller (68.12 ve 68.13 pozisyonları ile 69 neu fasla girenler hariç).
- 68.08 Asfalttan veya petrol zifti veya taş kömürü zifti gibi benzeri maddelerden mamuller.
- 68.11 Çimentodan, betondan veya suni taşlardan mamuller (Cürufu çimentodan ve çimento ile aglomere edilmiş mermer parçalarından olanları dâhil, takviye edilmiş olsun olmasın).

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 68.13 İşlenmiş amyant; 68.14 pozisyonunda yer alanlardan gayrı amyant mamulleri (Levhalar, iplikler, mensucat, giyim eşyası, başlıklar, ayakkabılar v. s.) (Takviye edilmiş olsun olmasın); esası amyant veya amyant ve mağnezyum karbonat olan mahlûtlar ve bu mahlûtlardan mamul eşya.
- 68.16 Tarifenin başka yerlerinde zikri geçmiyen veya bulunmıyan, taştan veya sair madenî maddelerden mamuller (Turb mamulleri dâhil) :
- 20 Katranla aglomere edilmiş dolomiden mamul pişirilmiş tuğlalar
- 69.11 Porselenden sofraya eşyası ve umumiyetle evde veya tuvalet işlerinde kullanılan diğer eşya.
- 69.12 Sair seramik maddelerden sofraya eşyası ve umumiyetle evde veya tuvalet işlerinde kullanılan diğer eşya.
- 69.13 Heykelekler, süs eşyası, döşeme ve süsleme eşyası.
- 69.14 Seramik maddelerden sair mamuller.
- 70.02 Rubinli cam (émail) (Külçe, çubuk, baston veya boru halinde).
- 70.03 İşlenmemiş cam (Optik cam hariç) (Çubuk, baston, bilya ve boru halinde).
- 70.04 İşlenmemiş dökme cam ve haddeden geçirilmiş cam (İmal sırasında kaplama yapılmış veya takviye edilmiş olsun olmasın) (Kare veya müstatil şekli verilmiş levha veya yaprak halinde).
- 70.05 İşlenmemiş çekme veya üfleme cam (İmal sırasında kaplama yapılmış olsun olmasın) (Kare veya müstatil şekli verilmiş yaprak halinde) :
- 20 Buzlu, renkli, dalgalı ve çizgili pencere camları
- 30 Sairleri
- 70.06 Bir veya iki yüzü sadece parlatılmış veya perdahlanmış olan dökme, haddeden geçirilmiş, çekme veya üfleme cam (İmal sırasında kaplama yapılmış veya takviye edilmiş olsun olmasın) (Kare veya müstatil şekli verilmiş levha veya yaprak halinde).
- 70.07 Kare veya müstatilden gayrı şekilde kesilmiş, yahut eğilmiş veya başka suretlerle işçilik görmüş (Meselâ, kenarları işlenmiş veya hakkedilmiş) dökme, haddeden geçirilmiş, çekme veya üfleme camlar (Perdahlanmış veya parlatılmış olsun olmasın); tecrit edici çok satırlı camlar; kurşunla tutturulmuş mozaik camlar.
- 70.08 Emniyet camları (Kırılmaz camlardan veya karşılıklı yapılandırılmış iki veya daha ziyade cam yapraktan) (Şekil verilmiş olsun olmasın).
- 70.13 Sofra, mutfak, tuvalet, yazıhane, ev tezyinatı ve benzeri işler için cam eşya (70.19 pozisyonundaki eşya hariç).
- 70.14 Aydınlatma ve işaret işleri için cam eşya (Optik tarzda işlenmemiş veya optik camdan yapılmamış).
- 70.15 Saat camları, âdi gözlük camları (numarasız) ve benzerleri (Bombeli, kavisli ve benzeri şekillerde) (İçi oyuk küreler ve küre parçaları dâhil).
- 70.16 Bina ve inşaat için dökme veya kalıp işi camdan kaldırım blokları, tuğlalar, karolar, kiremitler ve diğer eşya (Takviye edilmiş olsun olmasın); çok hücreli veya köpük camlar (Blok, pano, levha ve benzeri şekillerde).
- 70.19 Cam boncuklar, inci ve kıymetli taş taklitleri ve camdan benzeri küçük süs eşyası; mozayik ve benzeri tezyinat için cam küpler, levhacıklar, büyük ve küçük parçalar (Mesnedi olsun olmasın); camdan suni gözler (Protezden olanlar hariç; oyuncak için gözler dâhil); camdan küçük eşya; şalümo ile işlenmek suretiyle yapılan camdan fantazi eşya.

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 70.20 Cam yünü, cam lifleri ve bunlardan mamul eşya :
 — 11 Cam yünü
 — 20 Cam liflerinden keçe
- 71.01 İnciler (Ham veya işlenmiş, fakat mihlanmamış veya takılmamış) (Her hangi bir tasnife tabi tutulmadan sırf kolaylıkla naklini temin için ipliğe dizilmiş olsun olmasın).
- 71.02 Kıymetli taşlar (Ham, yontulmuş veya başka şekilde işlenmiş, fakat mihlanmamış veya takılmamış) (Her hangi bir tasnife tabi tutulmadan sırf kolaylıkla naklini temin için ipliğe dizilmiş olsun olmasın).
 («71.02.10» sanayide kullanılan elmaslar hariç)
- 71.03 Sentetik veya terkip yoluyla elde edilen taşlar (Ham, yontulmuş veya başka şekilde işlenmiş, fakat mihlanmamış veya takılmamış) (Her hangi bir tasnife tabi tutulmadan sırf kolaylıkla naklini temin için ipliğe dizilmiş olsun olmasın).
- 71.06 Gümüş kaplamalı madenler (Ham veya yarı işlenmiş).
- 71.10 Plâtinle veya plâtin grupuna dâhil madenlerle kaplama âdi veya kıymetli madenler (Ham veya yarı işlenmiş).
- 71.12 Mücevherci eşyası, başka maddelerle mürettep mücevherci eşyası ve bunların aksamı (Kıymetli madenlerden veya kıymetli madenlerle kaplama madenlerden mamul).
- 71.13 Kuyucu eşyası ve aksamı (Kıymetli madenlerden veya kıymetli madenlerle kaplama madenlerden mamul).
- 71.14 Kıymetli madenlerden veya kıymetli madenlerle kaplama madenlerden mamul diğer eşya.
- 71.15 İnci, kıymetli taş, sentetik veya terkip yoluyla elde edilen taşlardan mamul eşya.
- 71.16 Taklit mücevherci eşyası.
- 73.02 Ferro - alyajlar.
 («73.02.21» Ferro - Manganez hariç)
- 73.07 Blum, kütük, levha blokları ve sağ plâtinalleri halinde demir ve çelikler; dövülerek kabaca şekil verilmiş demir ve çelikler (Dövme taslakları) :
 — 90 Diğerleri
- 73.10 Demir veya çelikten çubuklar (Sıcak haddelenmiş veya dövülmüş) (Tel imalinde kullanılanlar dâhil); demir veya çelikten çubuklar (Soğuk çekilmiş veya kalibrelenmiş); maden aramalarında kullanılan içi boş çelik çubuklar :
 — Sıcak haddelenmiş veya dövülmüş çubuklar :
 — Köşeli çubuklar
 y 49 Diğerleri (AKÇT maddeleri hariç)
 — Soğuk çekilmiş veya kalibrelenmiş çubuklar :
 — 51 Yuvarlak çubuklar
 — 52 Köşeli çubuklar
 — 59 Diğerleri
- 73.14 Demir veya çelikten teller (Çıplak veya kaplı) (Elektrik işlerinde kullanılmak üzere izole edilmiş olanlar hariç).
- 73.17 Dökme demirden ince ve kalın borular.
- 73.18 Demir veya çelikten ince ve kalın borular (Bunların taslakları dâhil, 73.19 pozisyonundakiler hariç) :
 — Kaplamasız dikişsiz borular :
 — 11 İç kutru 1 parmağa kadar (1 hariç) olanlar
 — 12 İç kutru 1 - 2,5 parmağa kadar (2,5 hariç) olanlar

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 13 İç kutru 2,5 - 6 parmağa kadar (6 hariç) olanlar
 — 14 İç kutru 6 parmak ve daha fazla olanlar
 — Kaplamalı dikişsiz borular :
 — 31 İç kutru 1 parmağa kadar (1 hariç) olanlar
 — 32 İç kutru 1 - 2,5 parmağa kadar (2,5 hariç) olanlar
 — 33 İç kutru 2,5 - 6 parmağa kadar (6 hariç) olanlar
 — 34 İç kutru 6 parmaktan daha fazla olanlar
- 73.19 Tazyike mukavim çelik borular (Takviye çemberi olsun olmasın; hidroelektrik tesislerde kullanılan neviden).
- 73.20 Dökme demirden, demir veya çelikten boru teferruatı (Rakorlar, dirsekler, contalar, mansonlar, flânslar, v. s.).
- 73.21 Dökme demir, veya çelik inşaat (Tamamlanmış veya çatılmış olsun olmasın) ve aksamı (Hangarlar, köprüler ve köprü aksamı, bent kapakları, kuleler, pylonlar, ayaklar, sütunlar, inşaat iskeletleri, çatılar, kapı ve pencere çerçeveleri, kepenkler, koruluklar ve parmaklıklar, v. s.); dökme demir, demir veya çelik inşaatda kullanılan saclar, çemberlikler, çubuklar, profiller, borular, v. s.
- 73.22 Dökme demir, demir veya çelik depolar, sarnıçlar, küvler ve benzeri başka kaplar, içlerine konulacak madde ne olursa olsun, istiap hacmi 300 litreden fazla (Harareti tecrit veya muhafaza edici veya iç cidarları kaplamalı olsun olmasın) (Mekânîk veya termik tertibatı olanlar hariç).
- 73.24 Demir veya çelik kaplar (Sıkıştırılmış veya mayi hale getirilmiş gazlar için).
- 73.25 Demir veya çelik tellerden ince ve kalın halatlar, örme halatlar, bucurgat halatları ve benzerleri (Elektrik işlerinde kullanılmak üzere izole edilmiş olanlar hariç). (Demir ve çelikten örme halatlar hariç)
- 73.26 Demir veya çelikten dikenli teller; bahçelerin ve başka yerlerin etrafını çevirmede kullanılan demir veya çelikten burulmuş şeritlerle burulmuş yalınkat yassı teller (Dikenli olsun olmasın) ve gevşekçe burulmuş çift katlı teller.
- 73.27 Demir veya çelik tellerden mensucat, örgüler ve kafelikler.
- 73.28 Demir ve çelikten metal depluvayye.
- 73.29 Dökme demir, demir veya çelik kalın ve ince zincirler ve bunların aksamı :
 — 11 Transmisyon zincirleri
 — 91 Zincir aksamı
- 73.32 Dökme demir, demir veya çelik civata ve somunlar (Dişli olsun olmasın), tirfonlar, vidalar, başı halkalı vidalar, çengelli vidalar, perçin çivileri, pimler, kamalar, takozlar ve benzeri somuncu ve vidacı eşyası; demir ve çelik rondelâlar (Kesik rondelâlar ve yaylanmayı sağlayıcı diğer rondelâlar dâhil).
- 73.33 Demir veya çelikten el ile dikmeye mahsus iğneler, tağlar, şişler, uçları sivri veya küt çuvaldızlar ve el ile dikmiş dikmeye, dantelâ ve file örmeye veya halı dokumaya elverişli benzeri eşya ve işleme bızları (İmali tamamlanmış veya taslak halinde).
- 73.36 Dökme demir, veya çelik sobalar, mutfak soba ve ocakları (Aynı zamanda kalorifer gibi kullanılabilenler dâhil), ocaklı kazanlar, tabakları ısıtmaya mahsus ocaklar ve ev işlerinde kullanılan ve elektrikle işlemeyen benzeri her türlü cihazlar ile bunların aksam ve parçaları.
- 73.37 Dökme demir, demir veya çelikten elektrikli olmayan kaloriferler (84.01 pozisyonunda yer alan buhar jeneratörlerinden gayri kazanlar, sıcak hava kaloriferleri ve radyatörler) ve bunların aksamı.

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 73.38 Dökme demir, veya çelikten ev işlerinde kullanılan eşya ile sağlığı koruyucu eşya ve bunların aksamı.
- 73.40 Dökme demir, demir veya çelikten diğer eşya :
- 10 Dökme demirden diğer eşya
- y 20 Demir veya çelikten diğer eşya (acmonital hariç)
- 74.10 Bakır tellerden ince ve kalın halatlar, örme halatlar ve benzerleri (Elektrik işlerinde kullanılmak üzere izole edilmiş olanlar hariç).
- 74.15 Bakır civatalar ve somunlar (Dişli olsun olmasın), vidalar, başı halkalı vidalar, çengelli vidalar, perçin çivileri, pimler, kamalar, takozlar ve benzeri somuncu ve vidacı eşyası; bakır rondelâlar (Kesik rondelâlar ve yaylanmayı sağlayıcı diğer rondelâlar dâhil) :
- 10 Civatalar ve somunlar
- 20 Vidalar
- 74.19 Diğer bakır eşya.
- 75.06 Diğer nikel eşya.
- 76.01 Ham alüminyum döküntü ve hurdaları.
- 76.02 Alüminyumdan içi dolu çubuklar, profiller ve teller.
- 76.03 Alüminyum saclar, levhalar, yapraklar ve şeritler (Kalınlığı 0.20 milimetreden fazla).
- 76.04 Alüminyumdan ince yapraklar ve şeritler (Kabartmalı, kesilmiş, delinmiş, kaplanmış veya baskılı olsun olmasın veya kâğıttan, mukavvadan, suni plâstik maddelerden veya benzeri maddelerden mesnetleri üzerine tesbit edilmiş bulunsun bulunmasın; mesnet hariç, kalınlığı 0.20 milimetre ve daha az).
- 76.06 Alüminyumdan ince ve kalın borular (Taslakları dâhil) ve içi boş çubuklar.
- 76.07 Alüminyum boru teferruatı (Rakorlar, dirsekler, contalar, manşonlar, flânjlar, v. s.).
- 76.08 Alüminyum inşaat (Tamamlanmış veya çatılmış olsun olmasın) ve aksamı (Hangarlar, köprüler ve köprü aksamı, kuleler, pylonlar, ayaklar, sütunlar, inşaat iskeletleri, çatılar, kapı ve pencere çerçeveleri, korkuluklar, v. s.); inşaatla kullanılmaya mahsus alüminyum saclar, çubuklar, profiller, borular, v. s.
- 76.09 Alüminyum depolar, sarnıçlar, küvler ve benzerleri diğer kablolar (İçlerine konulacak madde ne olursa olsun, istiap hacmi 300 litreden fazla; mekanik veya termik tertibatı olanlar hariç; harareti tecrit veya muhafaza edici maddelerle mücehhez veya iç cidarları kaplamalı olsun olmasın).
- 76.10 Alüminyum fiçiler, variller, bidonlar, kutular ve nakliyatla ve ambalâjlamada kullanılan benzeri diğer kablolar (Tüp şeklinde katı veya yumuşak kablolar dâhil).
- 76.11 Alüminyumdan kablolar (Sıkıştırılmış veya mayi hale getirilmiş gazlar için).
- 76.12 Alüminyum tellerden ince ve kalın halatlar, örme halatlar ve benzerleri (Elektrik işlerinde kullanılmak üzere izole edilmiş olanlar hariç).
- 76.13 Alüminyum tellerden mensucat, örgüler ve kafeslikler.
- 76.14 Alüminyumdan metal depluvayye.
- 76.15 Alüminyumdan ev işlerinde kullanılan eşya ile sağlığı koruyucu eşya ve bunların aksamı.
- 76.16 Diğer alüminyum eşya.
- 77.01 Ham magnezyum; magnezyum döküntü ve hurdaları (Kalibrelenmemiş torna döküntüleri dâhil).
- 77.02 Magnezyumdan çubuklar, profiller, teller, saclar, yapraklar, şeritler, ince ve kalın borular, içi boş çubuklar, tozlar, ince pullar ve kalibrelenmiş torna döküntüleri.

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 77.03 Mağnezyumdan diğer eşya.
- 77.04 Berilyum (Glüsinyum) (Ham veya işlenmiş) ve berilyum (Glüsinyum) mamulleri.
- 82.02 Saplı el testereleri, her nevi testere ağızları (Freze testereler ve dişsiz testere ağızları dâhil):
- 20 Şerit halinde testere ağızları
- 30 Dairevi testere ağızları (Freze makinalarında kullanılanlar dâhil)
- 82.05 Tazyik ile çukurlaştırma, istampalama, vida dişi (Set ve yiv) açma, raybalama, frezeleme, delik genişletme, yontma, tornalama, vidalama ve benzeri işlere mahsus makinaların, el aletlerinin veya makinalı el aletlerinin değişebilen aletleri (Tel çekmeye ve madenlerin ısıtılarak tel haline getirilmesine mahsus aletler ile delici aletler dâhil):
- 20 Frezeler
- 82.06 Makinalar ve makinalı cihazlar için bıçaklar ve kesici ağızlar.
- 82.07 Aletler için monte edilmemiş levhalar, çubuklar, uclar ve benzeri eşya (Fırınlanarak aglomere edilmiş madeni karbürlerden, tungsten, molibden, vanadyum karbürleri v. s.)
- 82.09 Ağızları düz veya tırtıklı bıçaklar (Budama çakıları dâhil, fakat 82.06 pozisyonuna giren bıçaklar hariç).
- 82.10 8209 pozisyonundaki bıçakların ağızları.
- 82.12 Makaslar ve ağızları.
- 82.13 Diğer bıçakçı eşyası (Bağ ve bahçe makasları, sac kesmeye ve hayvan kırkmaya mahsus makinalar, et baltaları, et kıryma bıçakları, satırlar ve kitap açıcılar, v. s, gibi); manikür ve pedikür aletleri ve takımları ve benzerleri (Tırnak törpüleri dâhil):
- 10 Manikür, pedikür alet ve takımları
- 82.14 Kaşıklar, çorba kaşıkları, çatallar, pasta için büyük bıçaklar, balık ve tereyağı için hususi bıçaklar, şeker maşaları ve benzeri eşya.
- 82.15 82.09, 82.13 ve 82.14 pozisyonlarındaki eşya için âdi madenlerden saplar.
- 83.01 Âdi madenlerden kilitler (Kilidi olan, mesnetli ve mesnetsiz fermuarlar dâhil), sürgülü kilitler, asma kilitler (Anahtarlı şifreli veya elektrikli) ve bunların aksamı; bu eşya için âdi madenlerden anahtarlar (İmali tamamlanmış veya yarım kalmış).
- 83.02 Âdi madenlerden garnitür, tertibat ve benzeri diğer eşya (Mobilya, kapı, merdiven, pencere, pancur, karoseri, eyer takımları, bavul, sandık, mahfaza ve benzeri eşya için); âdi madenlerden perde kolları, şapka askıları, mesnetler, dirsekler ve benzeri eşya (Otomatik kapı kapayıcılar dâhil).
- 83.03 Âdi madenlerden kasalar, kasa daireleri için zırtlı kapı ve bölmeler, emniyetli çekmece ve kutular ve benzeri eşya.
- 83.04 Âdi madenlerden dosya kutuları, fiş kutuları, tasnif ve tefrik kutuları, kâğıtlıklar ve benzeri diğer yazıhane eşyası (94.03 pozisyonundaki yazıhane mobilyaları hariç).
- 83.05 Âdi madenlerden dosya, kırtasiye ve ciltler için kâğıt takılabilen mekanizmalar, resim maşaları, kâğıt raptiyeleri, kâğıt köşebentleri, tel raptiyeler, agraflar, ciltli büyük defterler için garnitürler ve benzeri diğer yazıhane eşyası.
- 83.06 Âdi madenlerden heykelcikler ve salon için diğer süs eşyası.
- 83.07 Âdi madenlerden aydınlatma cihazları, lâmba ve avize cinsinden eşya ve bunların elektrikli olmayan aksamı.
(«83.07.10» Maden ocakları için maden lâmbaları hariç)
- 83.10 Âdi madenlerden boncuklar ve kesilmiştince pullar.
- 83.11 Âdi madenlerden çanlar, kampanalar, çingiraklar, ziller ve benzerleri (Elektrikli olanlar hariç) ve bunların aksamı.

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 83.12 Âdi madenlerden, fotoğraf, resim ve benzerleri için çerçeveler; âdi madenlerden ay-
nalar.
- 84.01 Su buharı veya başka buharlar hâsıl eden jeneratörler, «buhar kazanları» (Aynı za-
manda alçak tazyikli buhar hâsıl eden kalorifer kazanları hariç).
- 84.02 Su buharı veya başka buharlar hâsıl eden jeneratörler için yardımcı cihazlar Eko-
nomizörler, sürşoförler, buhar akümülatörleri, kurum temizleme ve gaz tasarruf cihaz-
ları, v. s.); buhar makinaları için kondansörler :
- 10 Ekonomizörler, hava ısıtıcıları
 - 20 Sürşoförler ve sürşoför soğutucuları
 - 30 Buhar ve hararet akümülatörleri
 - 40 Diğerleri
- 84.03 Gazojenler, sulu veya havalı gaz jeneratörleri; su ile işliyen asetilen jeneratörleri
ve benzeri gaz jeneratörleri (Tasfiye tertibatı bulunsun bulunmasın).
- 84.06 Pistonlu dâhilî ihtiraklı motörleri
(«84.06.11» Uçak motörleri ve «84.06.14» dıştan takmalı deniz motörleri hariç)
- 84.07 Hidrolik çarklar, türbinler ve hidrolik başka motörler :
- Hidrolik türbinler
 - 11 Pelton tipi kepeçli türbinler
 - 12 Francis tipi uskurlu türbinler
- 84.09 Makina ile işliyen yol silindirleri.
- 84.10 Mayiler için tulumbalar, motopomplar ve türbopomplar (Mekanik olmıyan tulumba-
lar ve ölçü tertibatı olan tevzi tulumbaları dâhil); mayiler için elevatörler (Zincirli,
kovalı, şeritli, v.s.).
(«84.10.11» Fiyat ve miktarı gösteren tertibatı olan tevzi tulumbaları ve «84.10.12»
Miktar gösteren tertibatı olan tevzi tulumbaları hariç)
- 84.11 Hava ve vakum tulumbaları, motopompları, türbopompları; hava ve başka gaz komp-
resörleri, motokompresörleri ve türbokompresörleri; serbest pistonlu jeneratörler;
vantilâtörler ve benzerleri.
- 84.12 Klima cihazları (Tek bir beden halinde birleşmiş olarak, motörlü bir vantilâtör ile
rutubet ve suhuneti tadil edici tertibat ihtiva edenler).
(«84.12.10» 100 Kg. ve daha az ağırlıkta olanlar hariç)
- 84.13 Ocakların beslenmesi için brülörler (Akaryakıt, toz halinde katı yakıt veya gazla ça-
lışanlar); otomatik ocaklar (Bunların ayrı olarak gelen mekanik kömür taşıyıcıları
«avantfoyers» mekanik boşaltıcı tertibatı ve benzeri tertibatı dâ-
hil) :
- 19 Ocakların beslenmesi için diğer brülörler
 - 20 Otomatik ocaklar
- 84.14 Sanayie veya lâboratuvarlara mahsus fırınlar (85.11 pozisyonundaki elektrik fırın-
ları hariç).
- 84.16 Kalanderler ve hadde makinaları (Bu makinalara ait silindir dâhil) (Maden ve cam
hadde makinaları hariç).
- 84.17 Suhnet değişikliğini gerektiren ameliyeleri (Ezcümle: Isıtma, pişirme, kavurma, tak-
tır, rektifiye etme, steril hale koyma, pastörize etme, etüvleme, kurutma, buğulama,
tebâhhur ettirme, kondanse etme, soğutma, v. s.) yapmaya mahsus tertibat ve cihaz-

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- lar (Isıtılması elektrikle olsun olmasın) (Ev işlerinde kullanılmaya mahsus cihazlar hariç); soğutucular ve diğer su ısıtıcıları (Elektrikle olanlar hariç):
- a) Pastörizatörler, sterilizatörler ile bunların aksam ve parçaları :
- 11 Pastörizatörler
- 12 Sterilizatörler
- 15 Aksam ve parçalar
- b) Sairleri :
- y 29 Diğerleri (Döteryum ve bileşiklerinin imaline mahsus cihazlar hariç)
- 35 Aksam ve parçalar
- 84.18 Santrifüj usulü ile çalışan çamaşır kurutma makinası ve sair makina, alet ve cihazlar; mayilerin veya gazların filtre edilmesine veya tasfiyesine mahsus cihazlar :
- 30 Mayilerin filtresine veya tasfiyesine mahsus cihazlar
- 84.20 Tartı alet ve cihazları (Tartarak sayan ve kontrol eden baskül ve teraziler dâhil; 5 santigram ve daha az ağırlıkları tartabilen hassas teraziler hariç); her türlü tartı alet ve cihazlarına mahsus tartılar.
- («84.20.31» hassas terazilerin tartıları hariç)
- 84.21 Mayi veya toz halindeki maddeleri püskürtmeye, dağıtmaya veya pülverize etmeye mahsus mekanik cihazlar (El ile kullanılan neviden olsun olmasın); yangın söndürme cihazları (Doldurulmuş veya doldurulmamış); püskürtme tabancaları ve benzeri cihazlar; kum veya («84.21.24» Yangın söndürme cihazları hariç)
- 84.22 Kaldırma, yükleme, boşaltma ve nakil işleri için makina ve cihazlar (Asansörler, skipler, bucurgatlar, krikolar, palangalar, mağunalar, döner köprüler, taşıyıcılar teleferikler, v. s.) (84.23 pozisyonuna girenler hariç)
- («y 84.22.90» Diğerleri, radyoaktif maddelerin manipülasyonuna mahsus olanlar hariç)
- 84.24 Toprağı hazırlamaya, işleme ve ekmeğe mahsus, tarla ve bahçe ziraatında kullanılan makina ve cihazlar (Çimenlikler ve spor sahaları için silindirler dâhil).
- 84.25 Zirai mahsüllerin hasat ve harman edilmesine mahsus makina ve cihazlar; ot ve saman balyalama presleri; çayır ve çimen biçme makina ve cihazları; taneleri temizlemeye mahsus kalbur makinaları ve benzerleri; yumurtaları, meyvaları ve diğer zirai mahsülleri ağırlık ve büyüklüklerine göre ayırıcı makina ve cihazlar (84.29 pozisyonuna giren değirmencilikğe mahsus makina ve cihazlar hariç) :
- 10 Biçerler
- 15 Biçer toplarlar
- 20 Biçer bağlarlar
- 30 Harman makinaları
- 35 Ot ve samanları balyalamaya mahsus presler
- 40 Ot ve samanları toplayıp demet ve balya yapmaya mahsus cihazlar
- 45 Çayır ve çimen biçme makinaları ve cihazları
- Aksam ve parçalar :
- 92 Harman makinalarına aidolanlar
- 84.30 Ekmekçilikte, pastacılıkta, bisküvicilikte, makarna gibi hamur işleri imâlinde, reçel, şekerleme ve çikolata imâlinde, biracılıkta ve et, balık, sebze ve meyvaların gıda maddesi olarak işlenmesinde kullanılan ve bu fişin diğer pozisyonlarına dâhil bulunmayan bu türlü makina ve cihazlar :
- 60 Biracılıkta kullanılan makina ve cihazlar

Türk gümrük
tarife No.

Malları tanımlı

- 84.31 Kâğıt hamuru imâlîne, kâğıt ve mukavvanın imal ve finisajına mahsus, makine ve cihazlar.
- 84.36 Dokumaya elverişli sentetik veya sunî maddeleri lif haline getiren makina ve cihazlar; dokumaya elverişli tabîî, sentetik veya sunî lifleri hazırlamaya mahsus makina ve cihazlar; dokumaya elverişli maddeler için filâttür ve rötör makinaları; bobin makinaları (Masura sarıcılar dâhil), çile ve tura makinaları.
(«84.36.10» Dokumaya elverişli sentetik veya sunî maddelerden tazyik ile fişkırma usulüyle lif imal eden makina ve cihazlar ve «84.36.25» Ditme, dövme, temizleme ve hallaç makinaları hariç)
- 84.37 Dokuma, örme, tül, dantelâ, işleme, şerit ve kaytan eşya ve file imaline mahsus makinalar; dokuma, örme, v. s. işleri için hazırlayıcı makina ve cihazlar (Çözgü makinası, hâşıl ve tutkal makinaları, v. s.).
(«84.37.21» Örme makina ve cihazları ve «84.37.22» Düz tül imaline mahsus tezgâhlar hariç)
- 84.38 84.37 pozisyonundaki makinalar için yardımcı makina ve cihazlar (Ratierler, jacquard makinaları, örgü ipliği kesiciler, atkı ipliği kesiciler, mekik değiştirme makinaları, v. s.); munhasıran veya esas itibariyle bu pozisyonundaki ve 84.36 ve 84.37 pozisyonlarındaki makinalara ait olduğu anlaşılabilen aksam ve teferruat (İğler, kelebekler, kard garnitürü, taraklar, iğneli taraklar, üretme memeleri, mekikler, gücü levha ve telleri, iğneler, plâtinler, tığlar, v. s.)
(«84.38.40» Dokuma tezgâhlarına mahsus taraklar ve «84.38.60» Gücü telleri hariç).
- 84.43 Çelik fabrikalarında, dökümhanelerde ve maden sanayiinde kullanılan tav ocakları potaları, külçe kalıpları ve döküm makinaları :
- 10 Tav ocakları
- 84.44 Haddeler, takım halinde haddeler ve hadde silindirleri :
- Aksam parçaları :
- 91 Hadde silindirleri
- 99 Diğerleri
- 84.45 Madenlerin ve madenî karbürlerin işlenmesine mahsus makinalı âletler (84.49 ve 84.50 pozisyonundakiler hariç).
(«84.45.11» Otomatik torna makinaları, «84.45.20» Freze makinaları, «84.45.45» Taşlama makinaları ve «84.45.85» Tel çekme makinaları hariç).
- 84.47 Ağaç, mantar, kemik, ebonit, sunî plâstik maddeler ve benzeri diğer sert maddelerin işlenmesine mahsus makinalı âletler (84.49 pozisyonundakiler hariç).
- 84.50 Kaynak yapmaya, kesmeye ve satıh tavlamaya mahsus, gazla çalışan makina ve cihazlar.
(«84.50.20» Satıh tavlamaya mahsus makina ve cihazlar hariç)
- 84.56 Toprak, taş, maden cevheri ve benzeri diğer madenî katı maddeleri (Toz veya hamur halinde olanlar dâhil) ayırma, eleme, yıkama, kırma, ezme ve karıştırmaya mahsus makina ve cihazlar; madenî katı yakıtları, seramik hamurlarını, çimentoyu, alçıyı ve toz veya hamur halindeki diğer madenî maddeleri aglomere etmeye, kalıba dökmeye veya bunlara şekil vermeye mahsus makina ve cihazlar; kumdan dökümhane kalıpları yapmaya mahsus makinalar :
- b) Diğerleri :
- 29 Diğerleri

- c) Müteferrik aksam ve parçalar :
- 99 Diğerleri
- 84.59 Bu faslın başka pozisyonlarında zikri geçmiyen veya bulunmıyan makinalar ve mekanik cihazlar.
(«84.59.10» Topraktan eşya imâlinde kullanılan makinalar, «84.59.20» Nükleer reaktör makinaları, «84.59.32» Yaprak sigara ve sigara imal eden makinalar, «84.59.42» Bobin sarmaya mahsus makina ve cihazlar, «84.59.43» Fırça imaline mahsus makina ve cihazlar ve «84.59.45» Tulumba tipindeki otomatik makina gre-sörleri hariç).
- 84.60 Maden dökümhaneleri için döküm kasaları; madenlerin, madenî karbürlerin, camın, madenî maddelerin (Seramik hamurları, beton, çimento, v. s.), kauçuğun ve sunî plâstik maddelerin dökümünde kullanılan neviden kalıplar (Madenler için külçe kalıpları hariç).
- 84.61 Muslukçu eşyası ve boruculuğa ait benzeri diğer eşya (Tazyiki azaltıcı valfler ile termostatik valfler dâhil) (Borular, kazanlar, depolar, sarnıçlar ve benzeri diğer kablalar için).
- 84.63 Transmisyon milleri, manivelâlar, yatak kovanlar, mil yatakları, dişliler ve sürtünme dişlileri, sürati eksiltici, artırıcı ve değiştirici tertibat, volanlar ve makaralar (Birkaç makaradan müteşekkil ağır yük kaldırmaya mahsus takımlar dâhil), irtibat çarkları, birleştirme cihazları (Manşonlar, elâstiki birleştiriciler, v. s.) ve mafsal contalar (Kardan contaları, Oldham contaları, v. s.).
- 85.01 Elektrik jeneratörleri, motorlar ve rotatif konvertisörler; statik transformatörler ve statik konvertisörler (Redresörler ve saire); reaktans bobinleri ve selfler.
(«85.01.40» Elektrik jeneratörleri (100 Kwa dan yukarı olanlar) hariç)
- 85.05 El ile kullanılmaya mahsus elektromekanik aletler ve makinalı aletler (Motor takılmış).
- 85.07 Elektrik motorlu traş makinaları, saç kesme ve hayvan kırkma makinaları.
- 85.08 Dahilî ihtiraklı motörleri ateşlemeye ve hareket ettirmeye mahsus tertibat ve cihazlar (Manyetolar, dinamomanyetolar, ateşleme bobinleri, ateşleme ve ısıtma bujileri, muharikler, v. s.); bu motörlerle birlikte kullanılan jeneratörler (Dinamolar) ve konjonktör - disjonktörler.
(«85.08.10» Konjonktör - Disjonktörler ve «85.08.20» bujiler hariç)
- 85.09 Bisiklet ve benzerleri ile motörlü kara nakil vasıtaları için elektrikli aydınlatma ve işaret cihazları, cam siliciler, buzlanma ve buğulamayı önleyici tertibat.
(«85.09.13» elektrikli kornalar, sirenler ve ses esasına dayanan elektrikli diğer işaret cihazları hariç)
- 85.11 Sanayide ve lâboratuvarlarda kullanılan elektrik fırınları (Elektrik endüksiyonu veya elektrik enerjisi kaybı suretiyle termik ameliyelerde kullanılmaya mahsus cihazlar dâhil); kaynak, lehim ve kesme işleri için elektrikli makina ve cihazlar.
(«85.11.11» sanayi ve lâboratuvarlarda kullanılan elektrik fırınları ve «85.11.91» müteferrik aksam ve parçalar hariç)
- 85.12 Elektrikli su ısıtıcılar, şofbenler ve daldırma suretiyle ısıtıcı cihazlar; bina, saha ve benzeri yerleri ısıtıcı elektrikli cihazlar; berber işleri için elektrotermik cihazlar (Saç kurutucular, saç kıvrma cihazları, saç kıvrma maşalarını ısıtma cihazları, v. s.); elektrik ütöleri; ev işlerinde kullanılan elektrotermik cihazlar; 85.24 pozisyonundakilerden gayri ısıtıcı rezistanlar :

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 20 Bina, saha ve benzeri yerleri ısıtmaya mahsus cihazlar
- 30 Berber işleri için elektrotermik cihazlar
- 50 Ev işlerinde kullanılan elektrotermik cihazlar
- 91 Aksam ve parçalar
- 85.13 Telli telefon ve telgraf için elektrikli cihazlar (Kuranportör ile uzak mesafeler muhaberesini temine mahsus cihazlar dâhil) :
- 43 Kuranportör ile uzak mesafeler muhaberesini temine mahsus cihazlar
- 85.14 Mikrofonlar ve mesnetleri; hopartörler ve alçak frekanslı elektrik amplifikatörleri :
- 20 Hoparlörler
- 30 Alçak frekanslı elektrik amplifikatörleri
- 85.15 Alıcı ve verici radyotelefon ve radyotelgraf cihazları, alıcı ve verici radyo ve televizyon cihazları (Gramofonla mücehhez alıcı radyo cihazları ile televizyon kameraları dâhil) ; radyo ile seyrişeferi idareye mahsus cihazlar, radar cihazları ve radyo vasıtasıyla uzak mesafeleri kontrol cihazları :
- y 91 Aksam ve parçalar (Antenler ve frekans değıştirici amplifikatörlerle antenler için diğerk aksam ve teçhizat hariç)
- 85.18 Elektrik kondansatörleri (Sabit, değışebilir veya ayar edilebilir).
- 85.19 Elektrik devresinin kesilmesi, bölünmesi, korunması, kollara ayrılması veya irtibatlandırılması için teçhizat (cereyan kesiciler, komütatörler, röleler, devre kesiciler, yıldırım önleyiciler, prizler, bağlama kutuları, v. s.) ; ısıtıcı olmıyan rezistanslar, potansiyometreler ve reostalar; rezistans, endüksiyon, ihtizazlı kontak veya motorla çalışan otomatik voltaj regülâtörleri; kumanda veya tevzi tabloları (Telefon tevzi tabloları hariç)
- («85.19.15» Sigortalar, «85.19.16» Yıldırım önleyiciler ve «85.19.30» Kumanda veya tevzi tabloları hariç)
- 85.23 Elektrik için izole edilmiş teller, örgüler, kablolar (Müşterek akışlı kablolar dâhil), şeritler, çubuklar ve benzerleri (Anodik olarak lâke veya okside edilmiş olanlar dâhil) (irtibat parçaları ile teçhiz edilmiş olsun olmasın.)
- 85.24 Elektrik işlerinde veya elektroteknik işlerinde kullanılan, madenli veya madensiz, kömür veya grafitten eşya ve parçalar (Elektrik makinaları için süpürgeler, lâmba, pil veya mikrofonlar için kömürler, fırınlar, kaynak cihazları veya elektroliz tesisleri için elektrotlar, v. s. gibi) :
- 10 Elektrik makina ve cihazları için baleler
- 26 Isıtma cihazları için ısıtıcı rezistanslar
- 29 Diğerkleri
- 85.28 Makina ve cihazların, bu faslın başka pozisyonlarında zikri geçmiyen veya bulunmıyan elektrikli aksam ve parçaları.
- 86.10 Demiryollarında kullanılan sabit malzeme; her türlü münakale yolları için elektrikli olmıyan mekanik işaret, emniyet, kontrol ve kumanda cihazları; bunların aksam ve parçaları.
- 87.01 Traktörler (Vinçli traktörler dâhil)
- 87.02 İnsan veya eşya nakline mahsus motorlu kara nakil vasıtaları (Spor otomobilleri ve trolleybüsler dâhil) (Motorun cinsi ne olursa olsun.)
- («87.02.11» Binek otomobilleri hariç)

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 87.03 Hususi istisnalar için motorlu kara nakil vasıtaları (Tamir arabaları, tulumbalı veya merdivenli arabalar, süpürmeye veya kar küremeye mahsus arabalar, tohum, gübre, su ve sair saçı arabalar, vinçli arabalar, projektörlü arabalar, atelye arabalar, radyoloji cihazlarıyla mücehhez arabalar ve benzerleri) (87.02 pozisyonundaki motorlu kara nakil vasıtaları hariç) :
- 10 Tamir arabaları
 - 20 Arazözler
 - 30 Kar küremeye mahsus arabalar
- 87.04 87.01, 87.02 ve 87.03 pozisyonlarında yer alan motorlu kara nakil vasıtalarının motorlu şasileri.
- 87.05 87.01, 87.02 ve 87.03 pozisyonlarında yer alan motorlu kara nakil vasıtalarının karoserileri (Şoför mahalleri dâhil).
- 87.06 87.01, 87.02 ve 87.03 pozisyonlarında yer alan motorlu kara nakil vasıtalarının aksam, parça ve teferruatı.
- 87.07 Fabrika ve antrepolarda, kısa mesafelerde eşya taşımaya ve istif yapmaya ve benzeri işler görmeye mahsus motorlu şaryolar (Motorun cinsi ne olursa olsun); demiryolu istasyonlarında kullanılan neviden traktörler; bunların aksam ve parçaları.
- 87.09 Motosikletler ve yardımcı motoru bulunan bisikletler (Sepetli veya sepetsiz); motosiklet ve her türlü bisiklet için ayrı olarak gelen sepetler.
- 87.10 Motorsuz bisikletler (Üç tekerlekli ve benzerleri dâhil) :
- 10 İki tekerlekli bisikletler.
- 87.12 87.09, 87.10 ve 87.11 pozisyonlarında yer alan nakil vasıtalarının aksam, parça ve teferruatı :
- 91 87.09 tarife pozisyonunda yer alan nakil vasıtalarının aksam, parça ve teferruatı,
 - 92 87.10 tarife pozisyonunda yer alan nakil vasıtalarının aksam, parça ve teferruatı.
- 89.01 Gemiler ve suda işliyen diğer vasıtalar (Bu faslın diğer pozisyonlarına girenler hariç).
- 89.02 Römorkörler.
- 89.05 Çeşitli yüzer vasıtalar (Rezervuarlar, dubalar, bağlama şamandıraları, işaret şamandıraları, işaret kuleleri ve benzerleri gibi).
- 90.04 Gözlükler, yaylı gözlükler, saplı gözlükler, toz veya güneş gözlükleri ve benzerleri (Tıbbi, koruyucu, v. s.).
- 90.14 Jeodezi, topografya, arazi ölçme, irtifa ölçme, fotogrametri ve hidrografi, seyrüsefer (Deniz, nehir ve hava), meteoroloji, hidroloji ve jeofiziğe ait alet ve cihazlar; puslalar ve telemetreler :
- 40 Meteorolojiye ait alet ve cihazlar,
 - 91 Meteorolojiye ait alet ve cihazların aksam ve parçaları.
- 90.27 Diğer sayaçlar (Devir adedi sayaçları, istihsal sayaçları, taksimetreler, katedilen mesafe sayaçları, podometreler, v. s.), sürat müş'irleri ve takimetreler (Manyetik takimetreler dâhil, 90.14 pozisyonundakiler hariç); stroboskoplar.
- 90.28 Ölçü, muayene, kontrol, tanzim veya tahlil işlerinde kullanılan elektrikli veya elektronik alet ve cihazlar :
- 10 Voltmetreler, potansiyometreler, elektrometreler,
 - 20 Ampermetreler, galvanometreler,
 - 30 Vatmetreler.

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 91.02 Saat makinalı masa ve duvar saatleri ve münebbihli saatler.
- 91.04 Saat makinalı olanlardan gayri masa, duvar ve bina saatleri, münebbihli saatler ve benzeri saatçi cihazları.
- 92.11 Gramofonlar, diktafonlar ve ses kaydetmeye ve seri halinde çoğaltmaya mahsus diğer cihazlar (Plâk, şerit ve tel çevirenler dâhil), (Ses diyaframı bulunsun bulunmasın); televizyonda manyetik usulle haşal ve ses kaydına ve bunların seri halinde çoğaltılmasına mahsus cihazlar.
(«92.11.10» Gramofonlar hariç).
- 92.12 92.11 pozisyonundaki cihazlar veya benzeri kaydedici cihazlar için mesnetler; doldurulmak üzere hazırlanmış veya doldurulmuş plâklar, üstüvaneler, mumlar, şeritler, filmler, teller, v. s.; plâk imali için galvanik matris ve kalıplar.
- 92.13 92.11 pozisyonundaki cihazlar için diğer aksam, parça ve teferrüat :
— 40 Manyetik ses lektörleri,
— 90 Diğerleri.
- 93.04 Diğer ateşli silâhlar (93.02 ve 93.03 pozisyonlarındakiler hariç, barutun itme kuvveti ile işliyen benzeri silâhlar dâhil), (Füze atan tabancalar, mermisiz atış için tabanca ve revolverler, paragrel toplar, palamar atan toplar, v. s. gibi).
- 93.05 Diğer silâhlar (Yayla, gaz veya tazyikli hava ile işliyen tüfek, karabina ve tabancalar dâhil).
- 93.06 Silâhların aksam ve parçaları (93.01 pozisyonundakiler hariç, tüfeklerin tahta aksamı ile ateşli silâhların taslak halindeki namluları dâhil) :
— 93 Av tüfeklerinin aksam ve parçaları.
- 93.07 Mermiler ve mühimmat (Mayınlar dâhil); bunların aksam ve parçaları (Saçmalar, av kurşunları ve fişek sıkıları dâhil) :
— 21 Av tüfekleri için fişek ve mühimmat.
- 94.04 Somyalar; yaylı veya dâhilen her hangi bir madde ile doldurulmuş yatak takımları ve benzerleri (şilteler, yorganlar, diz ve ayak örtüleri, yastıklar, puflar, v. s. gibi; sünger görünümlü veya hücreli kauçuk veya suni plâstik maddelerden olanlar dâhil; yüzleri kaplanmış olsun olmasın).
- 95.01 İşlenmiş bağa ve mamulleri.
- 95.02 İşlenmiş sedef ve mamulleri.
- 95.03 İşlenmiş fildişi ve mamulleri.
- 95.04 İşlenmiş kemik ve mamulleri.
- 96.02 Fırça cinsinden eşya (Fırçalar, süpürge fırçalar, ressam ve boyacı fırçaları ve benzerleri; makina aksamından olan fırçalar dâhil); boya ve badana ruloları; kauçuktan ve benzeri diğer yumuşak maddelerden süpürgeler ve silgiler (Fotoğrafçılıkta kullanılan merdaneli kurulayıcılar hariç) :
— 22 Elbise ve tuvalet fırçaları.
- 97.01 Çocukların eğlenmesine mahsus tekerlekli arabalar ve vasıtalar (Ezcümle: bisikletler, trotinetler, makinalı atlar, pedallı otomobiller, yapma bebekler için arabalar ve benzerleri).
- 97.02 Her nevi yapma bebek.
- 97.03 Diğer oyuncaklar; eğlence için küçültülmüş modeller :
— 90 Diğerleri.
- 97.04 Sosyete oyunlarına mahsus eşya (Umumi yerler için motorlu veya makinalı oyunlar, pingpong, bilârdö ve gazino oyunlarına mahsus masalarla diğer levazımat dâhil).

Türk gümrük
tarife No.

Malların tanımı

- 97.05 Eğlence ve bayramlar için eşya, kotiyon eşyası ve sürpriz eşyası; Noel ağaçlarına mahsus süs eşyası ve Noel eğlenceleri için benzeri diğer eşya (Sunı Noel ağaçları, süslenmiş veya süslenmemiş kreşler, kreş için eşya ve hayvanlar, tahta ayakkabılar, ağaç kütükleri, Noel babalar, v. s.).
- 97.06 Açık hava oyunları, jimnastik, atletizm ve diğer sporlar için alet, cihaz ve levazımat (94.04 pozisyonundaki eşya hariç).
- 97.07 Her şekilde kullanılmaya elverişli olta iğneleri ve ağ kepçeler; olta ile balık avına mahsus eşya; kuş avcılığına mahsus yapma kuşlar, tarla kuşu avında kullanılan ay-nalar ve benzeri av levazımatı.
(«97.07.10» olta iğneleri hariç).
- 97.08 Atlı karnecalar, salıncıklar, atış yerlerine ve diğer panayır eğlencelerine mahsus va-sıtalar (Seyyar sirkler, seyyar hayvan sergileri ve seyyar tiyatrolar dâhil).
- 98.01 Düğmeler, üzerlerine mensucat veya diğer maddeler kaplanmış düğmeler, yaka düğ-meleri, kol düğmeleri, çıtçıtlar ve benzerleri (Düğme taslakları ve düğme aksamı dâhil).
- 98.05 Kurşun kalemler (98.03 pozisyonundakiler hariç), kurşun kalem kurşunları, kayagan taşından «Arduvaz» kurşun kalemler, pasteller ve kömür kalemleri; yazı ve resim te-beşirleri; terzi tebeşirleri ve bilârdö tebeşirleri.

Türkiye tarafından özel yardım kaynaklarının kullanılmasına ilişkin

4 SAYILI EK

Akıd Taraflar,

Özel yardım kaynaklarının Türkiye tarafından kullanılmasını engellemek arzusuyla, aşağıdaki hükümler üzerinde uyuşmuşlardır :

1. Ortaklık anlaşması veya katma protokol hükümlerinin, Türk ekonomisi emrine verilmiş özel yardım kaynaklarının Türkiye tarafından kullanılmasını engellemesi halinde Türkiye, ortaklık konseyine bildirdikten sonra :

a) Satın alınması söz konusu kaynaklardan finanse edilen malların ithali için, katma proto-kolün 20 nci maddesinin 4 ncü fıkrasına uyarak tarife kontenjanları açmak;

b) Amerika Birleşik Devletlerinin «Public Law 480» inin III ncü kısmında öngörülen veya bir gıda yardımı programı çerçevesinde yapılan hibelere konu olan malları vergi veya resimden muaf olarak ithal etmek;

c) Özel yardım kaynaklarının kullanımının bunları sağlıyan ülkelerden ithalât yapılmasına bağlı olması ve Türkiye'nin veya bu ülkelerin yasama hükümlerinin bir ihale usulünü zorunlu kılması hallerinde, ihaleleri yalnız bu ülkeler kaynaklı malların tedarik edenlerle sınırlamak; yetkisine sahiptir.

2. Bu ekin hükümlerinden yararlanarak Türkiye'ye ithal edilmiş olan mallar, ne aynen ve ne de işlendikten veya değiştirildikten sonra topluluğa ihraçedilebilir.

3. Bu ekin hükümleri ortaklığın iyi işleyişini engelliyemez.

4. Geçiş döneminin sonunda, ortaklık konseyi, gerekiyorsa, bu ekin hükümlerinin yürür-lükte kalmasını kararlaştırabilir.

Bu arada, bu ekin 1 nci fıkrasında belirtilen kaynakların niteliğinde veya kullanım usullerinde değişiklikler olur veya bu kullanımda güçlükler belirirse, ortaklık konseyi uygun tedbirler almak üzere durumu yeniden inceler.

Alman iç ticaretine ve buna bağlı sorunlara ilişkin

5 SAYILI EK

Âkîd Taraflar,

Almanya'nın bölünmüş olmasından doğan bugünkü şartları göz önünde tutarak, aşağıdaki hükümler üzerinde uyuşmuşlardır :

1. Federal Almanya Cumhuriyeti Temel Kanunu ile yönetilen Alman topraklarıyla, Alman iç ticaretine dâhil olup Temel Kanunun uygulanmadığı Alman toprakları arasındaki alışverişlerde, ortaklık anlaşmasının veya katma protokolün uygulanması, Almanya'da bu ticaretin bugünkü rejiminde hiçbir değişiklik gerektirmez.

2. Her Âkîd Taraf, Federal Almanya Cumhuriyeti Temel Kanununun uygulanmadığı Alman toprakları ile alışverişlerini ilgilendiren anlaşmalardan ve bunların uygulama hükümlerinden diğer Âkîd Tarafa bilgi verir; bu uygulamanın ortaklık ilkelerine aykırı düşmemesini gözetir ve özellikle diğer Âkîd Taraf ekonomisine verebileceği zararları önlemek üzere uygun tedbirleri alır.

3. Her Âkîd Taraf, diğer Âkîd Tarafın Federal Almanya Cumhuriyeti Temel Kanununun uygulanmadığı topraklarla yaptığı ticarettten kendisi için ortaya çıkabilecek güçlükleri önlemek üzere uygun tedbirleri alabilir.

Tarım ürünlerine uygulanacak rejime ilişkin

6 SAYILI EK

MADDE — 1.

Katma protokolün 35 nci maddesinin 2 nci fıkrasında öngörülen rejim aşağıdaki maddelerde belirtilmiştir.

BÖLÜM : I

Topluluğa ithalatta tercihli rejim

MADDE — 2.

Aşağıdaki listede yer alan Türkiye kaynaklı ürünler, ortak gümrük tarifesi hadlerinin % 50 sine eşit Gümrük Vergileri ile topluluğa ithal edilir.

Ortak gümrük
târifesi No.

Malların tanımı

07,01	Sebzeler ve yenilen nebatlar (Taze veya soğutulmuş) :
	E) Yabani enginar ve yenilebilir yaprakları («cardes ve cardons»)
	F) Baklagil sebzeler (Tane veya kabuklu) :
	y) III. Diğerleri :
	— Baklalar :

Ortak gümrük
târifesi No.

Malların tanımı

— 1 Temmuzdan 30 Nisan'a kadar,

- N) Zeytinler :
- 07.01 (devam) I. Yağ üretiminden başka kullanımlara tahsis edilenler (a)
O. Hint hıyarları (Kapariler)
S. Tatlı biberler (Capsicum grossum)
y. T. Diğerleri :
— Maydonoz
- 07.03 Sebzeler ve yenilen nebatlar (Tuzlu su içinde, kükürtlü su veya muvakka-
ten muhafazalarını temine yarıyan başka maddeler katılmış su içinde, fakat
özellikle derhal yenilmek maksadiyle hazırlanmamış) :
A. Zeytinler :
I. Yağ üretiminden başka kullanımlara tahsis edilenler (a)
B. Hint hıyarları (Kapariler)
- 08.03 İncirler (Taze veya kuru) :
A. Taze olanlar
- 08.04 Üzümler (Taze veya kuru) :
A. Taze olanlar :
I. Sofralık :
y. a) 1 Kasımdan 14 Temmuza kadar :
— 1 Aralıktan 31 Aralığa kadar
— 18 Hazirandan 14 Temmuza kadar
y. b) 15 Temmuzdan 31 Ekime kadar :
— 15 Temmuzdan 17 Temmuza kadar
- 08.05 Sert kabuklu meyvalar (08.01. pozisyonundakilerden başkaları (Taze veya
kuru) (Kabuklu, kabuksuz veya iç kabukları çıkarılmış olsun olmasın) :
D. Fıstıklar
E. Pekan cevizleri
y. F. Diğerleri :
X — Çam fıstıkları
- 08.06 Elmalar, armutlar ve ayvalar (Taze) :
C. Ayvalar
- 08.12 Kurutulmuş meyvalar (08.01 ilâ 08.05 dâhil pozisyonlarındakilerden başka-
ları) :
A. Kayısılar
B. Şeftaliler, «brugnon» ve «nectarine» türleri dâhil
D. Elmalar ve armutlar
E. Papayalar (Papayes)
F. Karışık meyvalar :
I. Eriksiz olanlar
G. Diğerleri

(a) Bu alt pozisyona kabul yetkili makamlarca tesbit olunacak şartlara bağlıdır.

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Malların tanımı

- 20.01 Sebzele, yenilen nebatlar ve meyvalar (Sirke veya asetik asitle hazırlanmış veya muhafaza edilmiş) (Tuz, baharat, hardal veya şeker katılmış olsun olmasın) :
- y. B. Diğerleri :
- Sirke veya asetik asitle hazırlanmış veya muhafaza edilmiş (Tuz, baharat veya hardal katılmış veya katılmamış olup şeker ihtiva etmeyenler (Tursuluk küçük hıyarlar hariç)
- 20.02 Sebzele ve yenilen nebatlar (Sirke veya asetik asitle hazırlanmış veya muhafaza edilmiş olanlar hariç) :
- F. Hint hıyarları (Kapariler) ve zeytinler
- y. H. Diğerleri (Havuçlar ve karışık olanlar hariç) (1)
- 20.05 Meyva ezme ve pestilleri, reçeller, pelteler, marmelâtlar (Pişirilerek hazırlanmış) (Şeker katılmış olsun olmasın) :
- C. Diğerleri :
- y. III. Zikredilmeyenler :
- İncir ezmeleri
- 20.06 Meyvalar (Başka şekilde hazırlanmış veya muhafaza edilmiş) (Şeker veya alkol katılmış olsun olmasın) :
- A. Kavrulmuş sert kabuklu meyvalar (Yer fıstıkları dâhil)

MADDE — 3.

Türkiye kaynaklı aşağıda sayılan ürünleri, Topluluğa Gümrük vergilerinden ve eş etkili vergi veya resimlerden muaf olarak ithal edilir :

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Malların tanımı

- 08.04 Üzümler (Taze veya kuru) :
- B. Kuru olanlar :
- I. İçinde net 15 Kg. veya daha az mal bulunan ilk ambalâjlarda

MADDE — 4.

1. Türkiye kaynakları aşağıda sayılan ürünler Ortak Gümrük Tarifesi hadlerinin % 60 na eşit Gümrük vergileri ile topluluğa ithal edilir :

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Malların tanımı

- y. 08.02 A Taze portakallar
2. Türkiye kaynaklı aşağıda sayılan ürünler Ortak Gümrük Tarifesi hadlerinin % 50 sine eşit Gümrük vergileri ile topluluğa ithal edilir :

(1) Bu pozisyon diğerleri arasında kavrulmuş nohutları da (Leblebiler) kapsar.

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Mal'arın tanımı

y. 08.02 B Taze mandalinalar ve satsumalar; taze klemantinler, tanjerinler ve benzeri diğer turunçgil melezleri

y. 08.02 C Taze limonlar

3. Referans fiyatlarının uygulandığı dönemde, 1 nci ve 2 nci fıkra hükümleri, topluluk piyasasında Türkiye'den ithal edilen turunçgillerin fiyatlarının, gümrüklemeyi mütaakıp ve çeşitli turunçgil kategorileri için geçerli uyum katsayılarının dikkate alınmasından ve ulaştırma giderleriyle Gümrük vergileri dışındaki ithalât vergi veya resimlerinin çıkarılmasından sonra, ilgili döneme aidolan ve Ortak Gümrük Tarifesinin yansıma payı ve 100 kilogramda götürü 1,20 hesap birimi kadar artırılmış bulunan referans fiyatlarına eşit veya bu fiyatlardan yüksek olması şartı ile uygulanır.

4. 3 ncü fıkrada belirtilen ulaştırma giderleri ve Gümrük vergileri dışındaki ithalât vergi veya resimleri, meyva ve sebze sektöründe kademeli bir Ortak Piyasa Düzeni kurulmasına ilişkin 23 sayılı Yönetmelikte belirtilen giriş fiyatlarının hesabı için öngörülenlerle aynıdır.

Bununla beraber, topluluk, 3 ncü fıkrada belirtilen Gümrük vergileri dışındaki ithalât vergi veya resimlerinin çıkarılmasında, düşülecek miktarın hesabını, bu vergi veya resimlerin giriş fiyatları üzerindeki yansımından doğabilecek sakıncaları giderecek şekilde, kaynaklara göre yapmak imkânını saklı tutar.

5. 23 sayılı Yönetmeliğin 11 nci maddesi hükümleri uygulamada kalır.

6. 1 nci ve 2 nci fıkra hükümlerinden doğacak faydaların anormal rekabet şartları içinde kaybolması veya kaybolma tehlikesine düşmesi halinde, bu durumun ortaya çıkardığı sorunları incelemek amacıyla, Ortaklık Konseyinde danışmalar yapılabilir.

MADDE — 5.

Türkiye kaynaklı aşağıda sayılan ürünleri topluluğa advalorem % 3 bir Gümrük Vergisi tahsil edilerek ithal edilir. Bu vergi, katma protokolün yürürlüğe girdiği tarihten bir yıl sonra % 2 ye iki yıl sonra % 1 e indirilir. Söz konusu vergi üçüncü yılın sonunda kaldırılır.

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Mal'arın tanımı

08.03 İncirler (Taze ve kuru) :
Y. B. Kuru olanlar :
— İçinde net 15 Kg. veya daha az mal bulunan ilk ambalâjlarda

MADDE — 6.

Türkiye kaynaklı aşağıda sayılan ürünler topluluğa, yılda 18.700 tonluk bir Topluluk tarife kontenjanı çerçevesinde, advalorem % 2,5 oranında bir Gümrük Vergisi tahsil edilerek ithal olunur :

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Malların tanımı

08.05 Sert kabuklu meyvalar (08.01 pozisyonundakilerden başkaları) (Taze veya kuru) (Kabuklu, kabuksuz veya iç kabukları çıkarılmış olsun olmasın) :
y. F. Diğerleri :
— Fındıklar

MADDE — 7.

1. Tamamen Türkiye’de üretilerek doğrudan doğruya Topluluğa nakledilen, Ortak Gümrük Tarifесinin 15.07 A II alt pozisyonunda yer alan rafinaj işlemi görenler dışındaki zeytinyağı ithalâtında alınacak prelevmanın, yağlı maddeler sektöründe bir Ortak Piyasa Düzeni kurulmasına ilişkin 136/66/CBE sayılı Yönetmeliğin 13 ncü maddesi hükümleri uyarınca hesaplanan ve ithâl sırasında alınan prelevmandan 100 kilogramda 0,5 hesap birimi indirilerek uygulanması için, Topluluk gerekli bütün tedbirleri alır.

2. Bunun dışında, Türkiye’nin ihracata özel bir vergi veya resim uygulaması ve bu özel vergi veya resmin ithâl fiyatına aksetmesi şartıyla Topluluk ödenen vergi veya resme eşit bir miktarı, 100 Kg. da 4,5 hesap birimlik bir sınır içinde, 1 nei fıkrada belirtilen hesap sonucunda bulunan prelevman miktarından indirir.

Her Akıd Taraf, bu fıkranın uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

3. Bu maddede öngörülen sistemin işlemesi konusunda Ortaklık Konseyinde danışmalar yapılabilir.

MADDE — 8.

Türkiye kaynaklı aşağıda sayılan ürünler Gümrük Vergisinden muaf olarak Topluluğa ithâl edilir :

Ortak Gümrük Tarifesi No.	Malların tanımı
24.01	Ham ve mأمul olmıyan tütün; tütün döküntüleri

MADDE — 9.

Aşağıdaki listede yer alan Türkiye kaynaklı ürünler, Ortak Gümrük Tarifesi hadlerinin % 25 ine eşit Gümrük vergileri ile Topluluğa ithâl edilir. Bu vergiler katma protokolün yürürlüğe girdiği tarihten iki yıl sonra Ortak Gümrük Tarifesi hadlerinin % 10 una indirilir. Söz konusu vergiler üçüncü yılın sonunda kaldırılır.

Ortak Gümrük Tarifesi No.	Malların tanımı
------------------------------	-----------------

01.01	Canlı atlar, merkepler ve her cins katırlar : A. Atlar : I. Saf kan damızlıklar (a) III. Diğerleri B. Merkepler C. Her cins katırlar
01.02	Canlı sığır cinsi hayvanlar (Manda cinsi dâhil) : A. Ehli cinsler : I. Saf kan damızlıklar (a) B. Diğerleri
01.03	Canlı domuz cinsi hayvanlar : A. Ehli cinsler : I. Saf kan damızlıklar (a) B. Diğerleri

(a) Bu alt pozisyona kabul yetkili makamlarca tesbit olunacak şartlara bağlıdır.

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Malların tanımı

- 02.01 01.01 ilâ 01.04 (dâhil) pozisyonlarına giren hayvanların etleri ve yenilen sakatâtı (Taze, soğutulmuş veya dondurulmuş) :
- A. Etler :
- y. I. Merkep ve katır cinsi hayvanların etleri
- II. Sığır cinsi hayvanların etleri :
- b). Diğerleri
- III. Domuz cinsi hayvanların etleri :
- b) Diğerleri
- y. IV. Diğerleri (Ehli koyun cinsi hayvanların etleri hariç)
- B. Sakatât :
- I. İspençiyâri müstahsallar imaline tahsis olunanlar (a)
- II. Diğerleri :
- a) At, merkep ve katır cinsi hayvanların sakatâtı
- y. d) Zikredilmeyenler (Ehli koyun cinsi hayvanların sakatâtı hariç)
- 02.04 Diğer etler ve yenilen sakatât (Taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)
- 02.06 Her nevi etler ve yeniden sakatât (Kümes hayvanlarının karaciğerleri hariç). (Tuzlanmış veya salamura edilmiş, kurutulmuş veya tütülenmiş) :
- C. Diğerleri :
- y. II. Zikredilmeyenler (Ehli koyun cinsi hayvanlara ait et ve sakatât hariç)
- 04.05 Kuş yumurtaları ve yumurta sarıları (Taze, kurutulmuş veya başka şekilde muhafaza edilmiş) (Şekerli olsun olmasın) ;
- A. Kabuklu yumurtalar (Taze veya muhafaza edilmiş) :
- II. Diğer yumurtalar
- B. Kabuksuz yumurtalar ve yumurta sarıları :
- II. Diğerleri (a)
- 05.04 Tam veya parça halinde hayvan bağırsakları, mesaneleri ve mideleri (Balıklarınkiler hariç)
- 05.15 Tarifenin başka yerlerinde zikri geçmiyen veya bulunmıyan hayvani menşeli müstahsallar; 1 nci veya 3 neü fasıllara dâhil olup insanın yemesine elverişli olmıyan cansız hayvanlar.
- y. B. Diğerleri
- Tarifenin başka yerlerinde zikri geçmiyen veya bulunmıyan hayvani menşeli müstahsallar; 1 nci fasla dâhil olup insanın yemesine elverişli olmıyan cansız hayvanlar.
- y. 07.05 Baklagil kuru sebzeler, kabukları ayıklanmış (İç kabukları çıkarılmış veya taneleri kırılmış olsun olmasın) (Tohumluklar hariç)
- 08.01 Hurma, muz, ananas, mangust, avokado armudu, Hint armudu, Hindistan cevizi, Berezilya cevizi, Kaju (Mahun veya anakard) cevizi (Taze veya kuru) (Kabuklu kabuksuz) :
- A. Hurmalar
- D. Avokado armutları
- E. Hindistan cevizleri ve kaju cevizleri :

(a) Bu alt pozisyona kabul yetkili, makamlarca tesbit olunacak şartlara bağlıdır.

	I. Hindistan cevzinin suyu alınmış etli kısmı
	II. Diğerleri
	F. Berezilya cevizleri
	G. Diğerleri
y. Fasil 9	Çay ve baharat, Paraguay çayı (No. 09.03) hariç
11.03	07.05 pozisyonunda yer alan baklagil kuru sebzelerin unları
11.04	8 nei fasılda yer alan meyvaların unları
11.08	Niğastalar; inülin :
	B. İnülin
12.07	Başlıca itriyatçılıkta, tababette veya haşarat ve parazitlerin itlâfında ve benzeri işlerde kullanılan nebatlar, nebat parçaları, tohum ve meyvalar (Taze veya kuru) (Kesilmiş, kırılmış veya toz haline getirilmiş olsun olmasın)
12.08	Keçi boynuzu (Taze veya kuru) (Kırılmış veya toz haline getirilmiş olsun olmasın); tarifenin başka yerlerinde zikri geçmiyen veya bulunmıyan ve bilhassa insan gıdası olarak kullanılmaya elverişli olan meyva çekirdekleri ve nebatı müstahsallar.
12.09	Hububat sapları ve kavuzları (İşlenmemiş) (Kıyılmış olsun olmasın)
y. 12.10	Hayvan yemi pancar ve kökler, İsveç şalgamı; kuru ot, kaba yonca, evliyaotu, yonca, hayvan yemi lâhana, acıbakla, fiğ ve benzeri hayvan yemi sair nebatı müstahsallar (Suyu alınmış yeşil otların unları hariç)
y. 15.02	Keçi cinsi hayvanların iç yağları (Ham veya eritilmiş) (İlk mahsul «Premiers Jus» denilen iç yağları dâhil)
15.03	Stearin soler; oleo - stearin; mayi domuz yağı ve emülsiyon haline getirilmemiş oleomargarin (Karışksız veya her hangi bir şekilde hazırlanmamış)
y. 16.01	Etten, sakatattan veya kandan yapılan sucuk, sosis, salam ve benzerleri (Domuz, sığır ve koyun cinsi hayvanların et ve sakatatını ihtiva edenler hariç)
16.03	Et hülâsaları ve suları
18.01.	Kakao tane ve kırıkları (Çiğ veya kavrulmuş)
18.02	Kakao kabukları (Dış ve iç), zarları ve döküntüleri
22.07	Elma şarabı, armut şarabı, bal şarabı ve tahammur mahsulü sair içkiler
23.01	Et ve sakatatın, balıkların ve kabuklu hayvanlarla naimelerin insan tarafından yenilmeye elverişli olmiyan unları ve tozları; kıkırdaklar :
	A. Et ve sakatatın un ve tozları; kıkırdaklar.
23.02	Kalın ve ince kepekler ve hububat ve baklagil tanelerinin elenmesi, öğütlenmesi veya başka ameliyelere tabi tutulması neticesinde hâsıl olan diğer bakıyeler :
	B. Baklagil tanelerine aidolanlar.
y. 23.03	Bira ve taktir sanayiinin posaları; niğasta imali neticesinde hâsıl olan bakıyeler ve benzeri bakıyeler.
23.06	Tarifenin başka yerlerinde zikri geçmiyen veya bulunmıyan, hayvan gıdası olarak kullanılmaya elverişli nebatı müstahsallar :
	y. A. Meşe palamutları Hint kestaneleri («marrons d'Inde») ve meyva cibreleri (Üzüm cibresi hariç)

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Malların tanımı

B. Diğerleri

- 23.07 Melâs veya şeker katılmak suretiyle hazırlanmış hayvan yemi müstahzarlar; hayvanların beslenmesinde kullanılan cinsten sair müstahzarlar :
- A. «Solubles» denilen balık ve balina müstahsalları.
C. Zikri geçmeyenler.

MADDE — 10.

Ortak Balıkçılık Politikasının uygulanmaya konulmasıyla birlikte Topluluk, geçici protokolün 6 ncı maddesi uygulaması çerçevesinde öngörölmüş olan imkânlarla en azından eşit ihracat imkânlarını Türkiye'nin muhafaza etmesi için gerekebilecek bütün tedbirleri alır.

Ortaklık Konseyi, söz konusu imkânları iyileştirebilecek nitelikteki tedbirleri inceler.

MADDE — 11.

Ortaklık Konseyi, Türkiye kaynaklı şaraplara uygulanacak tercihli rejimi tesbit eder.

MADDE — 12.

Topluluk, Türkiye'de üretilen ve bu ülkeden doğrudan doğruya topluluğa ithal olunan aşağıdaki maddelerden alınacak prelevmanın, hububat sektöründe bir ortak piyasa düzeni kurulmasına ilişkin 120/67/CEE sayılı Yönetmeliğin 13 ncü maddesi hükümleri uyarınca hesaplanacak prelevmandan tonda 0,5 hesap birimi indirilerek uygulanması için gerekli bütün tedbirleri alır:

Ortak Gümrük

Tarifesi No.

Malların tanımı

10.01

Buğday, çavdarla karışık buğday :

B. Sert buğday

10.07

Kara buğday, ak darı, darı, kuş yemi

((Uzun darı) ; Sair hububat

y. D. Diğerleri :

— Kuş yemi

MADDE — 13.

1. Türkiye’de üretilen ve bu ülkeden doğrudan doğruya topluluğa ithal olunan Ortak Gümrük Tarifesi’nin 10.02 pozisyonunda yer alan çavdar için, Türkiye’nin özel bir ihracat vergi veya resmi uygulaması ve bu özel ihracat vergi veya resminin ithalât fiyatına aksetmesi şartıyla, topluluk, hububat sektöründe bir ortak piyasa düzeni kurulmasına ilişkin 120/67/CEE sayılı Yönetmeliğin 13 ncu maddesi hükümlerine göre hesaplanarak söz konusu ürünün ithalinde uygulanacak prelevman miktarını, ton başına 8 hesap birimlik bir sınır içinde ve ödenen vergi veya resme eşit bir miktarda indirir.

Her Akıd Taraf, bu fıkranın uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

2. Bu maddede öngörülen sistemin işlemesi konusunda Ortaklık Konseyinde danışmalar yapılabilir.

MADDE — 14.

Tarım ürünlerinin işlenmesinden elde edilen bâzı malların alışverişiyle ilgili rejimin tesbitine ilişkin (CEE) 1059/69 sayılı Yönetmeliğin 5 nci maddesi uyarınca belli edilen değişken unsurun tahsili saklı kalmak üzere, Topluluk, Türkiye kaynaklı aşağıdaki maddelerin topluluğa ithali sırasında, sabit unsurun, bu ekin 9 ncu maddesinde öngörülen sıra ve sürelerle, gitgide indirilmesi için gerekli bütün tedbirleri alır :

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Malların tanımı

Ortak Gümrük Tarifesi No.	Malların tanımı
y. 17.04	Kakaosuz şeker mamulleri (İçinde ağırlık itibariyle % 10 dan fazla şeker bulunan, başka maddeler katılmamış, meyan kökü hülâsaları hariç)
19.01	Malt hülâsaları
19.02	Çocukların beslenmesi veya perhiz yemekleri veya mutad yemekler için hazırlanmış olan ve esasını un, nişasta veya malt hülâsaları teşkil eden müstahzarlar (Ağırlık itibariyle % 50 den az kakao ihtiva edenler dâhil).
19.05	Kabartma suretiyle hâsil olan veya kızartma suretiyle elde edilen ve esasını hububat teşkil eden müstahsallar: («Puffed rice», «cornflâkes» ve benzerleri)
19.06	Hosti, ilâç güllâcı, mühür güllâcıları, güllâç, yufka ve benzerleri
19.07	Ekmekek, peksimet vesair mutad ekmekekçi mamülleri (Şeker, bal, yumurta, yağlı maddeler, peynir veya meyva katılmış olanlar hariç)
19.08	İnce ekmekekçilik, pastacılık ve bisküvicilik mamülleri (Her hangi bir nisbette kakao katılmış olsun olmasın)
21.01	Kavrulmuş hindiba ve kahve yerine kullanılan sair kavrulmuş maddeler; bunların hülâsaları : A. Kavrulmuş hindiba ve kahve yerine kullanılan sair kavrulmuş maddeler : B. Hülâsalar : II. Diğerleri
21.06	Tabii mayalar (Canlı veya cansız); müstahzar sun’i mayalar A. Canlı tabii mayalar : II. Ekmekek mayaları
29.04	Asiklik alkoller ve bunların halojenli, sülfonlu, nitrolu, nitrozolu müstahzarları : C. Polialkoller : II. Manitol III. Sorbitol

Ortak Gümrük
Tarifesi No.

Malların tanımı

y.	35.01	Kazeinler, kazeinatlar ve kazeinin sair müstakları
	35.05	Dekstrin ve dekstrin kolaları; kavrulmuş veya suda eriyebilen nişastalar; nişasta asıllı yapıştırıcılar
	38.12	Müstahzar haşıl ve apreler ve mordansaj ameliyesi için müstahzarlar (Mensucat, kâğıt ve deri sanayiinde ve benzeri sanayilerde kullanılan einsten olanlar) : A. Müstahzar haşıl ve apreler : I. Esasını nişastalı maddeler teşkil edenler

MADDE — 15.

Bu ekte yer alan ürünlerle ilgili topluluk içi hükümlerin değiştirilmesi halinde, topluluk söz konusu ürünler için bu ekte öngörülen rejimi değiştirmek hakkını saklı tutar.

Bu rejimin değiştirilmesi sırasında topluluk, Türkiye kaynaklı ithalâta bu ekte öngörülenle kıyaslanabilecek bir kolaylık tanır.

MADDE — 16.

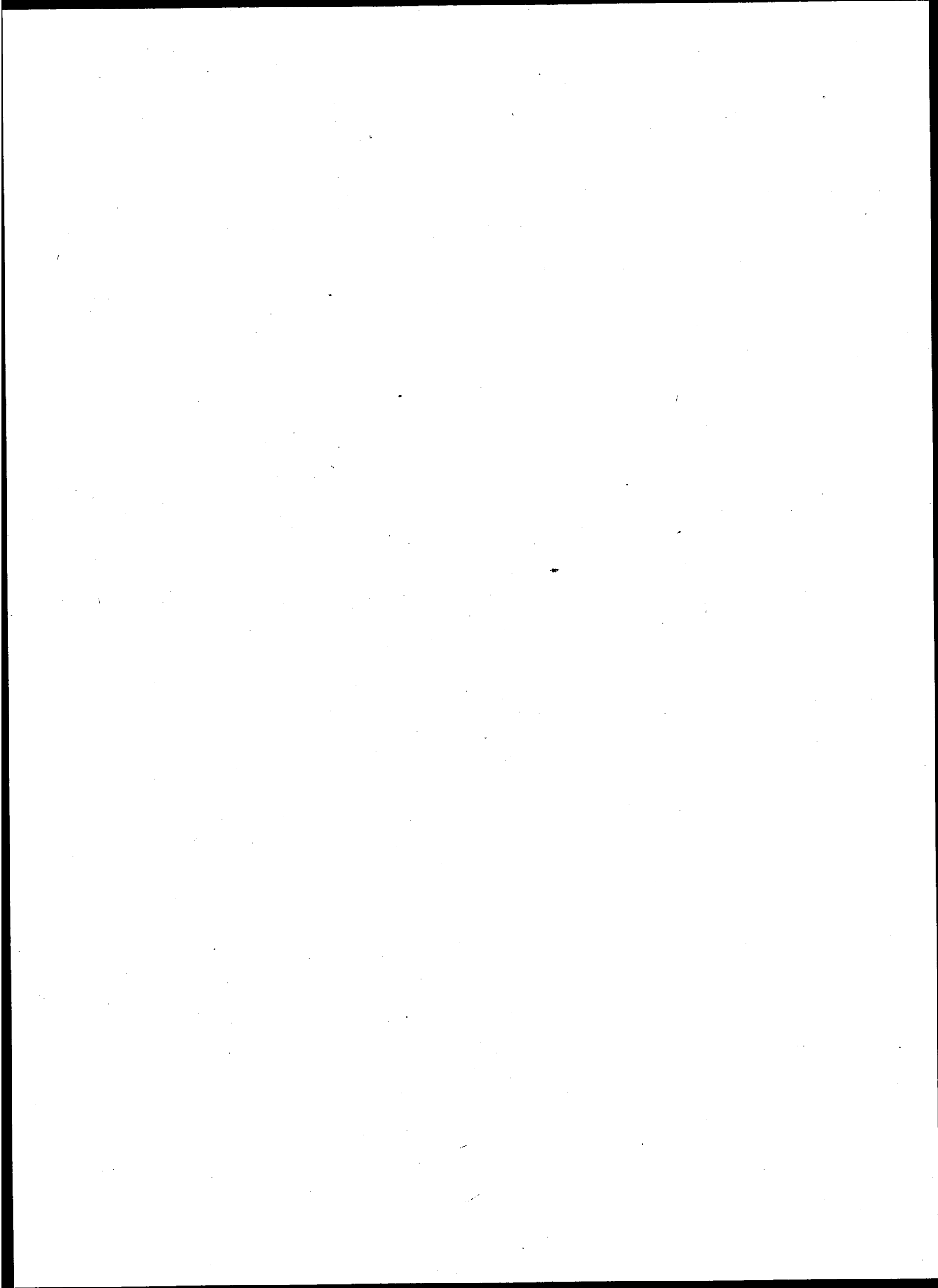
Bu bölümün uygulanmasında, «kaynaklı ürünler» kavramının tanımı ortaklık konseyince tesbit edilir.

BÖLÜM : II.

Türkiye'ye ithal rejimi

MADDE — 17.

Türkiye ticari nitelikte yaptığı ithalât çerçevesinde, Topluluk kaynaklı tarım ürünleri ithalâtının tatminkâr bir artış göstermesini sağlayabilecek tercihi bir rejimi Topluluğa tanır.

MALI PROTOKOL

Bir yandan,
Türkiye Cumhurbaşkanı,

Öte yandan,
Majeste Belçikalılar Kralı,
Federal Almanya Cumhurbaşkanı,
Fransa Cumhurbaşkanı,
İtalya Cumhurbaşkanı,
Altes Ruayal Lüksemburg Büyük Düğü,
Majeste Holânda Kraliçesi,

ve Avrupa toplulukları konseyi,

Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan anlaşmanın hedeflerine ulaşılmasını kolaylaştırmak için Türk ekonomisinin hızlandırılmış bir şekilde kalkınmasına yararlı olmak arzusuyla,

TÜRKİYE CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay İhsan Sabri Çağlayangil'i,

MAJESTE BELÇİKALILAR KIRALI :

Dışişleri Bakanı
Bay Pierre Harmel'i,

FEDERAL ALMANYA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay Walter Scheel'i,

FRANSA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay Maurice Schumann'ı,

İTALYA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı
Bay Mario Pedini'yi,-

ALTES RUAYAL LÜKSEMBURG BÜYÜK DÜKÜ :

Dışişleri Bakanı
Bay Gaston Thorn'u,

MAJESTE HOLLANDA KRALİÇESİ :

Dışişleri Bakanı
Bay J. M. A. H. Luns'u,

AVRUPA TOPLULUKLARI KONSEYİ :

Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanı
Bay Walter Scheel'i,

Avrupa Toplulukları Komisyonu Başkanı
Bay Franco Maria Malfatti'yi,

Tam yetki ile atamışlardır. Adları geçenler, yetki belgelerinin karşılıklı olarak verilmesinden ve bunların usul ve şekil bakımından uygunluklarının anlaşılmasından sonra, Aşağıdaki hükümler üzerinde uyumuşlardır :

MADDE — 1.

Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasındaki Ortaklık çerçevesinde, Topluluk, kalkınmasını hızlandırmak üzere Türkiye'nin aldığı tedbirlerle gösterdiği çabaya, bu protokolde belirtilen şartlar içinde, tamamlayıcı olarak katılır.

MADDE — 2.

1. Finansman istemleri, Türk Devleti, mahalli idareler veya merkezi veya bir müessesesi Türkiye'de bulunan kamu teşebbüsleri veya özel teşebbüsler tarafından Avrupa Yatırım Bankasına yapılabilir. Banka istemler üzerine yapılan işlem hakkında istemde bulunanlara bilgi verir.
2. a) Türk ekonomisinin verimliliğinin artmasına katkıda bulunan ve özellikle Türkiye'nin daha iyi bir ekonomik alt yapı, daha yüksek randımanlı bir tarım ve yönetimlerinin niteliği ne olursa olsun - kamu veya özel - sanayi veya hizmet sektörlerinde modern ve rasyonel bir şekilde işletilen teşebbüslerle donatılmasını amaç edinen,
b) Ortaklık anlaşması amaçlarının gerçekleşmesine yararlı olan,
c) Yürürlükteki Türk kalkınma plânı çerçevesinde yer alan, yatırım projeleri finansmandan faydalanabilir.
3. Yukarıdaki hükümler çerçevesinde :
a) Ancak müferit projeler ile,
b) Kural olarak ekonominin bütün sektörlerine giren, Türk topraklarında gerçekleştirilecek yatırım projeleri, finansman için seçilebilir.
4. Türkiye'nin ödemeler dengesi durumunun iyileşmesine katkıda bulunmaya elverişli projelere özel bir önem verilir.

MADDE — 3.

1. Olumlu bir sonuca bağlanan istemlere, topluluk üyesi Devletlerin yetkisine dayanarak hareket eden Avrupa Yatırım Bankası tarafından ödünç verilir.
2. Bu ödünçlerin toplam tutarı 195 milyon hesap birimine erişebilir ve 23 Mayıs 1976 tarihinde son bulan bir dönem içinde taahhüdedilebilir. Bu dönem sonunda bir bakiye kalması halinde bu protokolde öngörülen usuller aynen uygulanmak suretiyle söz konusu bakiye tükeninceye kadar kullanılır.
3. Her yıl tahsis edilecek ödünçün tutarı, bu protokolün tüm uygulama süresine, mümkün olduğu kadar düzgün bir şekilde yayılacaktır. Bununla beraber, ilk uygulama süresi içinde tahsisler, makul sınırlar içinde diğerlerine nispetle daha yüksek bir tutara erişebilir.
4. Birinci mali protokol uyarınca taahhüdedilmiş ve bununla ilgili ödemelerin tamamı veya bir kısmı yapılmadan iptal olunan ödünçlerin ödenmemiş kısımları 2 nci fıkrada belirtilen tutara eklenir.

MADDE — 4.

1. Türk Hükümeti dışında yapılmış olan finansman istemleri, ancak Türk Hükümetinin oluru ile kabul edilebilir.
2. Bir ödünçün, Türk Devletine değil de bir mahalli idareye veya teşebbüse verilmesi halinde bu ödünç, Türk Devletinin garantisine bağlanır.
3. Öz sermayeleri tamamen veya kısmen Topluluk ülkelerinden gelen teşebbüsler, bu protokolde öngörülen finansman imkânlarından, sermayeleri millî kaynaklardan gelen teşebbüslerle eşit şartlar içinde, yararlanır.

MADDE — 5.

1. Ödünçler, finansmanına ayrıldıkları projelerin ekonomik özelliklerine göre verilir.
2. Kârlılığı yayvı veya uzun vâdeli yatırımlara ilişkin ödünçler en çok otuz yıllık bir süre için verilebilir ve sekiz yıla kadar uzayan bir ödememesiz dönemden yararlanabilir. Bu ödünçlerin faiz haddi yılda % 2,5 dan aşağı olamaz.
3. Normal kârlılıktaki projelere ilişkin ödünçler Türkiye'ye tanınan ödünçüm yıllık tutarının % 30 undan aşağı olamaz; bu ödünçler aşağıdaki şartlarla verilebilir :
 - a) Banka tarafından - 2 nci fıkrada öngörölen sınırlar içinde - ve borçların Türkiye tarafından ödenmesini kolaylaştırabilecek şartlara göre tesbit edilecek bir süre ve ödenmesiz dönem;
 - b) Yılda % 4,5 tan aşağı olmayan bir faiz hadi.
4. Yukardaki fıkrada belirtilen ödünçler, yetkili Türk kuruluşlarının aracılığı ile verilebilir. Bu kuruluşların aracılığı ile ödünç verilecek projelerin seçimi ve Bankaca verilen ödünçlerin aracı kuruluş veya kuruluşlarca ödünçlerden yararlanan teşebbüslere yeniden ödünç verilme şartları, Bankanın ön oluruna bağlıdır.
5. Ödünçlerden yararlanan teşebbüsler tarafından geri ödenen ve aracı kuruluşlarca Banka ödünçlerinin itfasında derhal kullanılmıyacak paralar özel bir hesapta tutulur; bunların kullanılması Bankanın oluruna bağlıdır.

MADDE — 6.

1. Ödünçlere ilişkin projelerle ilgili ihale, teklif isteme, pazarlık ve mukavelelere katılma, Türkiye ve Topluluk üyesi Devletlerin bütün gerçek ve tüzel kişilerine eşit şartlarla açıktır.
2. Ödünçler, kabul edilen yatırım projelerinin gerçekleşmesi için gerekli ithalât giderleri olduğu kadar, inceleme, müşavir - mühendislik ve teknik yardım harcamaları da dâhil olmak üzere, gerekli iç giderlerin karşılanmasında da kullanılabilir.
3. Banka, fonların en rasyonel şekilde ve ortaklık anlaşmasının hedeflerine uygun olarak kullanılmasını gözetir.

MADDE — 7.

Ödünçlerin tüm süresi boyunca Türkiye, bu ödünçlerden yararlanan borçlulara, faiz ve komisyonlar ile ödünçlerin geri ödenmesi için gerekli dövizleri tahsis etmekle yükümlüdür.

MADDE — 8.

Belirli projelerin gerçekleşmesi için bu protokol çerçevesinde yapılan katkılar, özellikle üçüncü Devletler ve milletlerarası malî kuruluşlar ile Türkiye veya Topluluk üyesi Devletlerin kalkınma ve kredi kuruluşlarını ve resmî makamlarının yer aldığı finansmanlara katılma şeklinde de olabilir.

MADDE — 9.

1. Bu protokolün uygulama süresince Topluluk, 3 ncu maddede öngörölen ödünçüm, Avrupa Yatırım Bankasıyla kendi kaynaklarından piyasa şartlarıyla verilecek ve toplam tutarı 25 milyon hesap birimine erişebilecek ödünçlerle artırılması imkânını inceleyecektir.
2. Bu ödünçler, Türkiye'de özel sektör teşebbüsleri tarafından gerçekleştirilecek normal kârlılıktaki projelerin finansmanına ayrılacaktır.
3. Bu ödünçlere Avrupa Yatırım Bankası statülerinin hükümleriyle bu protokolün 4, 7 ve 8 nci maddeleri uygulanacaktır.

MADDE — 10.

Bu protokolün sona ermesinden bir yıl önce, Âkîd Taraflar, malî yardım alanında yeni bir dönem için öngörülebilecek hükümleri incelerler.

MADDE — 11.

Bu protokol, Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan anlaşmaya eklenmiştir.

MADDE — 12.

1. Bu protokol, imza eden devletlerin kendi Anayasa usullerine uyularak onaylanır ve Topluluk yönünden konseyce, Topluluğu kuran andlaşma hükümleri uyarınca bir karar alınması ve bu kararın Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan anlaşmanın Âkîd Taraflarına tebliği ile geçerli bir şekilde akdedilmiş olur.

Yukarda belirtilen akdın onaylama ve tebliğ belgeleri Brüksel'de karşılıklı olarak verilir.

2. Bu protokol, 1 nci fıkrada belirtilen onaylama ve tebliğ belgelerinin karşılıklı olarak verilmesi tarihini izliyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

MADDE — 13

Bu protokol, her metin eşitlikle geçerli olmak üzere Türk, Alman, Fransız, İtalyan ve Holanda dillerinde ikişer nüsha olarak yazılmıştır.

Bunun belgesi olarak, aşağıda adları yazılı tam yetkili temsilciler bu Malî Protokolün altına imzalarını atmışlardır.

Zu Urkund Dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschriften unter dieses Finanzprotokoll gesetzt.

En Foi de Quoi, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas du présent Protocole financier.

In Fede Di Che, i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme (in calce al presente Protocollo finanziario.

Ten Blijke Waarhvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit Financieel Protocol hebben gesteld.

Brüksel'de, yirmiüç Kasım bin dokuzyüz yetmiş gününde yapılmıştır.

Geschehen zu Brüssel am deriundzwanzigsten November neunzehnhundertsiebzig.

Fait à Bruxelles, le vingt-trois novembre mil neuf cent soixante-dix.

Fatto a Bruxelles, addi' ventitre novembre millenovecentosettanta.

Gedaan te Brussel, de drieëntwintigste november negentienhonderd zeventig.

Türkiye Cumhurbaşkanına adına,
İhsan Sabri Çağlayangil.

Pour Sa Majesté le Roi des Belges,
Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen,
Pierre Harmel.

Für den Präsidenten der Bundesrepublik
Deutschland,

Walter Schell.

Pour le Président de la République Française,
Maurice Schuman.

Per il Presidente della Repubblica Italiana,
Mario Pedini.

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de
Luxembourg,

Gaston Thorn.

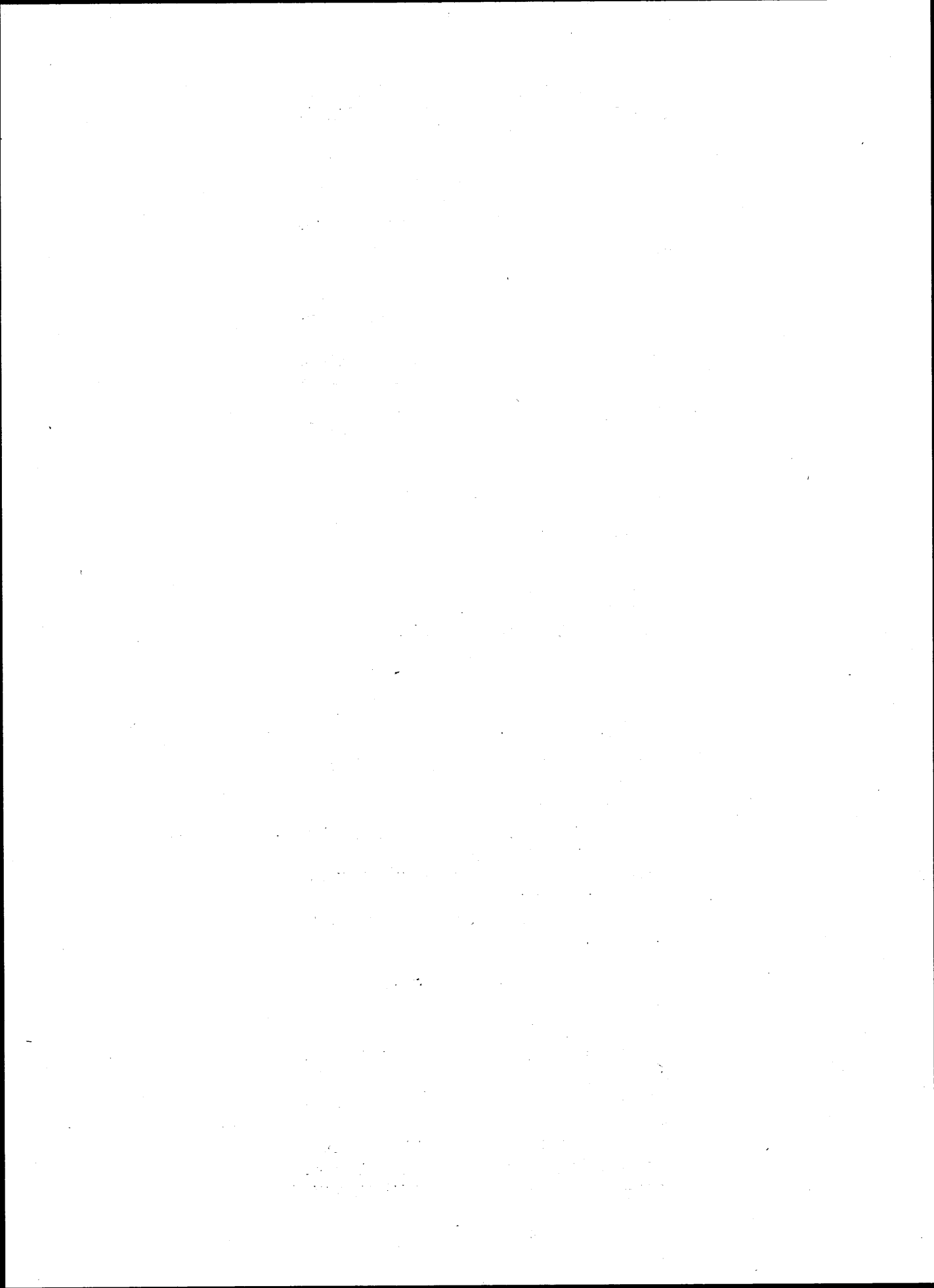
Voor Hare Majesteit de Koningin der
Nederlanden,

J. M. A. H. Luns.

In Namen des Rates der Europäischen
Gemeinschaften,

Pour le Conseil des Communautés
Européennes,

Per il Consiglio delle Comunità Europee,
Voor de Raad der Europese Gemeenschappen,
Walter Scheel Franco Maria Malfatti

**AVRUPA KÖMÜR VE ÇELİK TOPLULUĞU YETKİ ALANINA
GİREN MADDELERLE İLGİLİ ANLAŞMA**

Bir yandan,
Türkiye Cumhurbaşkanı,
Öte yandan,
Majeste Belçikalılar Kralı,
Federal Almanya Cumhurbaşkanı,
Fransa Cumhurbaşkanı,
İtalya Cumhurbaşkanı,
Altes Ruayal Lüksemburg Büyük Düğü,
Majeste Holanda Kraliçesi,

Paris'te, 17 Nisan 1951 tarihinde imzalanan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Andlaşmanın Âkid Tarafları olan ve aşağıdaki üye Devletler diye anılan Devletler,

Yukarda belirtilen üye Devletlerin kendi aralarında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Andlaşmayı akdettiklerini GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURARAK,

Adı geçen Devletlerin Avrupa Ekonomik Topluluğunu kuran Andlaşmayı da akdettiklerini ve söz konusu Andlaşmanın 232 nei maddesinde, bu Andlaşma hükümlerinin Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Andlaşma hükümlerini ve özellikle üye Devletlerin hak ve görevleri ile ilgili olanlarını değıstirmiyecceğinin öngörüldüğünü GÖZ ÖNÜNDE TUTARAK,

Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğı arasında bir Ortaklık yaratan Anlaşmanın Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğı yetki alanına giren maddelere uygulanmadığını DİKKATE ALARAK,

Bununla beraber, Türkiye ile üye Devletler arasında bu maddeleri kapsıyan alış - verişlerin devamını ve artmasını sağlamak ARZUSIYLA,

TÜRKİYE CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay İhsan Sabri Çağlayangil'i,

MAJESTE BELÇİKALILAR KIRALI :

Dışişleri Bakanı
Bay Pierre Harmel'i,

FEDERAL ALMANYA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay Walter Scheel'i,

FRANSA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanı
Bay Maurice Schumann'ı,

İTALYA CUMHURBAŞKANI :

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı
Bay Mario Pedini'yi,

ALTES RUAYAL LÜKSEMBURG BÜYÜK DÜKÜ :

Dışişleri Bakanı
Bay Gaston Thorn'u,

MAJESTE HOLLANDA KRALİÇESİ :

Dışişleri Bakanı
Bay J. M. A. H. Luns'u,

Tam yetki ile atamışlardır. Adları geçenler, yetki belgelerinin karşılıklı olarak verilmesinden ve bunların usul ve şekil bakımından uygunluklarının anlaşılmasından sonra, aşağıdaki hükümler üzerinde uyuşmuşlardır :

MADDE — 1.

Türkiye ve üye Devletler çıkışlı olup Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddeler için, Türkiye ile üye Devletler arasında yürürlükte bulunan gümrük vergileri ve eş etkili vergi veya resimlerle miktar kısıtlamaları ve eş etkili tedbirler, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Anlaşmanın X neu bölümü uygulanarak alınabilecek tedbirler saklı kalmak üzere, bu Anlaşmanın 2 nci maddesinde öngörülen şartlar içinde gitgide kaldırılır.

MADDE — 2.

1. Türkiye ve üye Devletler tarafından alış - verişlerdeki engellerin kaldırılmasının sıra ve süreleri, Akıd Taraflarca birlikte tesbit edilir.

2. Akıd Taraflar bu Anlaşmanın kapsamına giren maddelerin hangi şartlarla tercihli rejimden faydalanacaklarını da tesbit ederler.

MADDE — 3.

Bu Anlaşmanın kapsamına giren alanlarda, Türkiye, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Anlaşma uyarınca üye Devletlerin birbirlerine tanıdıklarından daha elverişli bir işlemden yararlanamaz.

MADDE — 4.

Taraflardan birinin kanısına göre, yukardaki hükümlerin uygulanmasının gerekli kıldığı her halde, ilkili Taraflar arasında danışmalar yapılır.

MADDE — 5.

Bu Anlaşma, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Anlaşmanın hükümlerini ve bu Anlaşmanın hükümlerinden doğan görev ve yetkileri değiştirmez.

MADDE — 6.

Alman iç ticaretine ve buna bağlı sorunlara ilişkin Ek bu Anlaşmanın ayrılmaz parçasıdır.

MADDE — 7.

1. Bu Anlaşma, imza eden Devletlerin kendi Anayasa usullerine uyularak onaylanır.

Onaylama belgeleri Brüksel'de karşılıklı olarak verilir.

2. Bu Anlaşma, onaylama belgelerinin karşılıklı olarak verilmesi tarihini izliyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

MADDE — 8.

Bu Anlaşma, her metin eşitlikle geçerli olmak üzere, Türk, Alman, Fransız, İtalyan ve Holanda dillerinde ikişer nüsha olarak yazılmıştır.

BUNUN BELGESİ OLARAK, aşağıda adları yazılı tam, yetkili temsilciler bu anlaşmanın altına imzalarını atmışlardır.

ZU URKUND DESSEN haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschriften unter dieses Abkommen gesetzt.

EN FOI DE QUOI, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures du bas du présent Accord.

IN FEDE DI CHE, i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto ile loro firme in calce al presente Accordo.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder deze Overeenkomst hebben gesteld.

Brüksel'de, yirmi üç Kasım bin dokuzyüz yetmiş gününde yapılmıştır.

Geschehen zu Brüssel am dreiundzwanzigsten November neunzehnhundertsiebzig.

Fait à Bruxelles, le vingt - trois novembre mil neuf cent soixante - dix.

Fatto à Bruxelles, addi' ventitre novembre millenovecentosettanta.

Gedaan te Brussel, de drieëtwintigste november negentienhonderd zeventig.

Türkiye Cumhurbaşkanı adına,
Ihsan Sabri ÇAĞLAYANGİL

Pour Sa Majesté le Roi des Belges,
Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen,
Pierre HARMEL

Für den Präsidenten der Bundesrepublik
Deutschland,
Walter SCHEEL

Pour le Président de la République Française,
Maurice SCHUMANN

Per il Presidente della Repubblica Italiana,
Mario PEDINI

Pour Son Altesse Royale le Grand - Duc de
Luxembourg,
Gaston THORN

Voor Hare Majesteit de Koningin der
Nederlanden,
J. M. A. H. LUNS

Alman iç ticaretine ve buna bağlı sorunlara ilişkin

EK

ÂKID TARAFLAR,

Almanya'nın bölünmüş olmasından doğan bugünkü şartları GÖZ ÖNÜNDE TUTARAK,
Aşağıdaki hükümler üzerinde UYUŞMUŞLARDIR :

1. Federal Almanya Cumhuriyeti Temel Kanunu ile yönetilen Alman topraklarıyla, Alman iç ticaretine dâhil olup Temel Kanunun uygulanmadığı Alman toprakları arasındaki alış - verişlerde, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Yetki Alanına giren maddelerle ilgili Anlaşmanın uygulanması, Almanya'da bu ticaretin bugünkü rejiminde hiçbir değişiklik gerektirmez.

2. Her Âkîd Taraf, Federal Almanya Cumhuriyeti Temel Kanununun uygulanmadığı Alman toprakları ile alış - verişlerini ilgilendiren anlaşmalardan ve bunları uygulama hükümlerinden diğer Âkîd Tarafa bilgi verir; bu uygulamanın Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Yetki Alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma ilkelerine aykırı düşmemesini gözetir ve özellikle diğer Âkîd Taraf ekonomisine verebileceği zararları önlemek üzere uygun tedbirleri alır.

3. Her Âkîd Taraf, diğer Âkîd Tarafın Federal Almanya Cumhuriyeti Temel Kanununun uygulanmadığı topraklarla yaptığı ticaretten kendisi için ortaya çıkabilecek güçlükleri önlemek üzere uygun tedbirleri alabilir.

SON SENET

Bir yandan,

Türkiye Cumhurbaşkanının ve

Öte yandan,

Majeste Belçikalılar Kralının,

Federal Almanya Cumhurbaşkanının,

Fransa Cumhurbaşkanının,

İtalya Cumhurbaşkanının,

Altes Ruayal Lüksemburg Büyük Dükünün,

Majeste Holanda Kraliçesinin,

ve Avrupa Toplulukları Konseyinin,

— Katma Protokolün - bu Protokolün altı eki vardır -

— Malî Protokolün ve

— Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Yetki Alanına giren maddelerle ilgili Anlaşmanın - bu

Anlaşmanın bir eki vardır -

İmzası için, Brüksel'de, yirmi üç Kasım bin dokuz yüz yetmiş gününde toplanan tam yetkili temsilcileri,

Âkid Tarafların Katma Protokole ilişkin aşağıda sayılan ortak bildirimlerini kabul etmişlerdir :

1. Vergi ve resimlerin hesaplanmasına ilişkin olarak bildiri,
2. 12 nei maddenin 2 nei fıkrasına ilişkin ortak bildiri,
3. 17 nei ve 18 nei maddelerin 1 nei fıkralarına ilişkin ortak bildiri,
4. 25 nei maddenin 4 ncü fıkrasına ilişkin ortak bildiri,
5. 27 nei maddenin 2 nei fıkrasına ilişkin ortak bildiri,
6. 34 ncü maddeye ilişkin ortak bildiri,
7. 2 ve 6 sayılı Eklerde belirtilen Ortak Gümrük Tarifesi hadlerine ilişkin ortak bildiri.

Tam yetkili temsilciler aşağıdaki yorum bildirimlerini de kabul etmişlerdir :

— Katma Protokolün 25 nei maddesine ilişkin yorum bildirisi,

— Malî Protokolün 3 ncü maddesinde sözü geçen hesap biriminin değerine ilişkin yorum bildirisi.

Tam yetkili temsilciler, bundan başka, Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümetinin Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Yetki Alanına giren maddelerle ilgili Anlaşmaya ilişkin olarak yaptığı aşağıda sayılan bildirimleri not etmişlerdir :

1. Alman uyrukluların tanımı ile ilgili bildiri,
2. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşmanın Berlin'e uygulanmasına ilişkin bildiri.

Söz konusu bildirimler bu Son Senete eklenmiştir.

Tam yetkili temsilciler bu Senete ekli bildirimlerin geçerliklerinin sağlanması için, icabında gerekli iç usullere tabi tutulacağı hususunda uyuşmuşlardır.

BUNUN BELGESİ OLARAK, aşağıda adları yazılı tam yetkili temsilciler bu Son Senedin imzalarını atmışlardır.

ZU URKUND DESSEN haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschriften unter diese schlussakte gesetzt.

EN FOI DE QUOI, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas du présent Acte final.

IN FEDE DI CHE, i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce al presente Atto finale.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder deze Slotakte hebben gesteld.

Brüksel'de, yirmi üç Kasım bin dokuzyüz yetmiş gününde yapılmıştır.

Geschehen zu Brüssel am dreiundzwanzigsten November neunzehnhundertsiebzig.

Fait à Bruxelles, le vingt-trois novembre mil neuf cent soixante-dix.

Fatto à Bruxelles, addì ventitre novembre millenovecentosettanta.

Gedaan te Brussel, de drieëtwintigste november negentienhonderd zeventig.

Türkiye Cumhurbaşkanı adına,
İhsan Sabri QAĞLAYANGİL

Pour Sa Majesté le Roi des Belges,
Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen,
Pierre HARMEL

Für den Präsidenten der Bundesrepublik
Deutschland,
Walter SCHEEL

Pour le Président de la République Française,
Maurice SCHUMANN

Per il Presidente della Repubblica Italiana,
Mario PEDINI

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de
Luxembourg,
Gaston THORN

Voor Hare Majesteit de Koningin der
Nederlanden,
J. M. A. H. LUNS

In Namen des Rates der Europäischen Gemeinschaften,

Pour le Conseil des Communautés Européennes,

Per il Consiglio delle Comunità Europee,
Voor de Raad der Europese Gemeenschappen,
Walter SCHEEL Franco Maria MALFATTI

Âkid Tarafların Katma Protokole ilişkin ortak bildirimleri

1. Vergi ve resimlerin hesaplanmasına ilişkin ortak bildiri :

Âkid Taraflar, Katma Protokolde öngörülen kurallara uygun olarak hesaplanacak Gümrük Vergileri ile eş etkili vergi veya resimlerin, kesirlerin ilk ondalıkta yuvarlatılması suretiyle uygulanmasında uyuşmuşlardır.

2. 12 nci maddenin 2 nci fıkrasına ilişkin ortak bildiri :

Âkid Taraflar, Katma Protokolün 12 nci maddesinin 2 nci fıkrasında belirtilen bildirimim Ortaklık Konseyine yapılması tarihinde, evvele Gümrük depolarına girmiş bulunan veya ihracedilmek üzere yola çıkarılmış veya kesin bir satış mukavelesine konu teşkil etmiş olan mallara, aynı madde uyarınca Türkiye tarafından alınmış tedbirlerden önceki Gümrük Vergülerinin uygulanmasında uyuşmuşlardır.

3. 17 nci ve 18 nci maddelerin 1 nci fıkralarına ilişkin ortak bildiri :

Katma Protokolün 17 nci ve 18 nci maddelerinin 1 nci fıkralarında belirtilen Ortak Gümrük Tarifesi hadleri, Türk Gümrük Tarifesinin Ortak Gümrük Tarifesine uyumu sırasında fiilen uygulanan Gümrük Vergisi hadleridir.

4. 25 nci maddenin 4 nci fıkrasına ilişkin ortak bildiri :

Âkid Taraflar, Katma Protokolün 25 nci maddesinin 4 nci fıkrası hükümleri uyarınca, belirli sürelerde % 10 artırılabilecek olan kontenjanların tümünün toplam değerinin hesabında, aynı fıkrada öngörülen dönemler içinde Türkiye tarafından libere edilmiş ithalat değerinin dikkate alınmayacağını bildirirler.

5. 27 nci maddenin 2 nci fıkrasına ilişkin ortak bildiri :

Âkid Taraflar, Katma Protokolün 27 nci maddesinin 2 nci fıkrası hükümlerinin demir ihtiva etmeyen madenlere de uygulanacağını bildirirler.

6. 34 nci maddeye ilişkin ortak bildiri :

Âkid Taraflar, Katma Protokolün 34 nci maddesi uyarınca Ortaklık Konseyince yapılacak tesbit işlemlerini hazırlıyacak çalışmaların, yirmiiki yıllık dönemin sonundan bir yıl önce, başlayabileceği hususunda uyuşmuşlardır.

7. 2 ve 6 sayılı Eklerde belirtilen Ortak Gümrük Tarifesi hadlerine ilişkin ortak bildiri :

Katma Protokolün 2 ve 6 sayılı Eklerinin hükümleriyle belirtilen Ortak Gümrük Tarifesi hadleri, her tarihte, GATT Âkid Taraflarına fiilen uygulanan Ortak Gümrük Tarifesi hadleridir.

Yorum bildirimleri

Katma Protokolün 25 nci maddesine ilişkin yorum bildirisi :

- a) Belirli yatırım projelerine bağlı özel yardım kaynaklarıyla,
 - b) Bedelsiz ithalat yoluyla,
 - c) Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu çerçevesinde,
- gerçekleştirilen ithalat, Katma Protokolün 25 nci maddesi ve özellikle 4 nci ve 5 nci fıkralar hükümleri uyarınca Topluluk lehine açılan kontenjanların tutarından mahsubedilemez.

Mali Protokolün 3 ncü maddesinde sözü geçen hesap biriminin değerine ilişkin yorum bildirisi

Âkîd Taraflar aşağıdaki hususları bildirirler :

1. Malî Protokolün 3 ncü maddesinde öngörülen tutarın açıklanmasında kullanılan hesap biriminin değeri, 0,888 670,88 gram sâf altındır.

2. 1 ncü fıkrada tanımlanan hesap birimi bakımından topluluk üyesi bir devletin para paritesi, bir hesap biriminin içindeki sâf altının ağırlığı ile Milletlerarası Para Fonuna bu para için bildirilmiş olan pariteye tekabül eden sâf altın ağırlığı arasındaki orandır. Bildirilmiş bir paritesi yoksa veya cari işlemlerde Para Fonunun müsaade ettiği sınırdan (dışında pariteden uzaklaşan kur uygulaması varsa, paranın paritesine tekabül eden altın ağırlığı; dolaylı veya dolaysız olarak tanımlanmış ve altına çevrilebilen bir paranın Fona bildirilmiş paritesi esas ile, hesap gününde üye devlette, cari ödemeler için sözü edilen altına çevrilebilir paraya uygulanmakta olan kambiyo rayicetine göre hesaplanır.

3. Yukarıdaki 1 ncü fıkrada belli edilen hesap birimi Malî Protokolün uygulama süresince değişmeyecektir. Bununla beraber, uygulama süresinin bitiminden önce Milletlerarası Para Fonunca, Statülerinin 7 ncı kısmının 4 ncü maddesi gereğince bütün paraların seyyanen altına olan paritelerinin aynı oranda değişmesi kararlaştırılarsa, hesap biriminin sâf altın ağırlığı bu ayarlamamanın ters fonksiyonuna göre değiştirilecektir.

Topluluk üyesi devletlerden birinin veya birkaçının, Milletlerarası Para Fonunun yukarıki bendde öngörülen kararına uygulamaması halinde, hesap biriminin sâf altın ağırlığı, Milletlerarası Para Fonunca kararlaştırılmış ayarlamamanın ters fonksiyonuna göre değiştirilecektir. Bununla birlikte, Avrupa Toplulukları Konseyi böylece ortaya çıkan durumu inceleyecek ve Komisyonun önermesi üzerine ve Para Komitesinin görüşü alındıktan sonra gerekli tedbirleri geçirdi çoğunlukla kararlaştıracaktır.

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümetinin Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşmaya ilişkin bildirimleri

1. Alman uyrukluların tanımına ilişkin bildiri

Federal Almanya Cumhuriyeti Temel Kanunu anlamında bütün Almanlar Federal Almanya Cumhuriyeti uyrukluğunda sayılır.

2. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşmanın Berlin'e uygulanmasına ilişkin bildiri

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümetince üç aylık bir süre içinde Âkîd Taraflara aksine bir bildiride bulunulmadıkça, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu yetki alanına giren maddelerle ilgili Anlaşma Berlin Eyaletine de uygulanır.